

Gyvenimas ir darbas Lietuvoje 2015

DARBAS, VERSLO PRADŽIA, MOKESČIAI	3
DARBAS	3
Darbo biržos e. paslaugos – 24/7	3
Darbo biržos apžvalgos, prognozės ir barometrai – situacijai darbo rinkoje įvertinti.....	4
Europos užimtumo tarnybų tinklo (EURES) paslaugos	4
Nedarbo socialinio draudimo išmokų eksportas ir nedarbo draudimo stažo sumavimas Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės šalyse narėse ir Šveicarijoje	5
VERSLO PRADŽIA	10
Paslaugos verslui	10
Verslo kūrimas: konsultacijos, įmonių teisinės formos.....	11
Žemės ūkio sektorius.....	12
MOKESČIAI	13
Nuolatinio Lietuvos gyventojų gautų pajamų apmokestinimas	14
Mokesčių lengvatos.....	14
Mokesčių deklaravimas	15
NAUDINGOS NUORODOS	15
SOCIALINĖS GARANTIJOS, SVEIKATOS APSAUGA, SOCIALINIS BŪSTAS	16
SOCIALINĖS GARANTIJOS	16
Pensijos ir kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas.....	16
Pensijų skyrimas dirbusiems užsienyje.....	17
Šalpos pensijos.....	18
Šalpos našlaičių pensijos	18
Slaugos arba priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos	19
Valstybinio socialinio draudimo išmokos.....	19
PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMA.....	21
Vienkartinė išmoka vaikui.....	21
Išmoka vaikui	21
Globos (rūpybos) išmoka, globos (rūpybos) išmokos tikslinis priedas	21
Vaikų atstovavimas tėvams išvykus į užsienio valstybes	22
Vienkartinė išmoka įsikurti.....	22
Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai	22
Išmoka privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui.....	23
Piniginė socialinė parama nepasiturintiems gyventojams	23
Socialinė parama mokiniams.....	23
Socialinės paslaugos	24
SVEIKATOS APSAUGA	24
SOCIALINIS BŪSTAS	30
Būsto pritaikymas neįgaliesiems	32
TRANSPORTO LENGVATOS.....	32
NAUDINGOS NUORODOS	34
ŠVIETIMAS IR UGDYMAS	34
Kvalifikacijų pripažinimas	34
Lietuvos kvalifikacijų sandara ir jos susiejimas su Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandara	35
Sugrįžtantiems tęsti mokslo ar atvykstantiems į Lietuvą mokytis.....	35
Išmokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.....	36
Bendrasis ugdymas.....	36
Profesinis mokymas	37
Studijos aukštesiose mokyklose	38
Valstybės finansavimas studijoms ir finansinė parama studentams.....	38
Finansinė parama neįgaliesiems, studijuojantiems aukštesiose mokyklose	40
Mokslo ir verslo bendradarbiavimas	40
Suaugusiųjų švietimas	41
NAUDINGOS NUORODOS	42

JAUNIMO POLITIKA	42
Jaunimo organizacijos. Jaunimo galimybės dalyvauti visuomeninėje veikloje.....	43
Jaunimo galimybės dalyvauti kiekvienoje savivaldybėje	44
Paslaugos jaunimui atviruosiuose jaunimo centruose ir erdvėse.....	44
Jaunimo savanoriškos veiklos galimybės Lietuvoje	44
Lietuvos jaunimo, gyvenančio užsienyje, dalyvavimas mokymuose ir seminaruose	45
Informacija jaunimui – Eurodesk tikslo veikla ir jaunimo informavimas ir konsultavimas	45
Daugiau informacijos:	46
NAUDINGOS NUORODOS	46
LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KLAUSIMAI , ASMENS DOKUMENTAI, TEISINĖ IR KITA INFORMACIJA.....	46
LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KLAUSIMAI	46
Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimas	47
Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas supaprastinta tvarka.....	48
Atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis.....	50
Teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę ir lietuvių kilmę patvirtinantys dokumentai	51
Vaikų Lietuvos Respublikos pilietybė	51
Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas	52
Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimas (Pilietybės įstatymo 21 straipsnis)	53
Priesaika Lietuvos Respublikai.....	54
Bendros nuostatos	54
ASMENS DOKUMENTAI	56
Asmens tapatybės kortelė.....	56
Pasas	56
Bendra informacija	57
Asmens grįžimo pažymėjimas	57
TEISINĖ INFORMACIJA	57
Vaikų laikino išvykimo į užsienio valstybes tvarka.....	58
Užsienyje sudarytų civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą Lietuvoje.....	58
Užsienio valstybėje išduotų dokumentų galiojimas Lietuvos Respublikoje	59
ES valstybių narių piliečių ir jų šeimos narių gyvenimas Lietuvos Respublikoje.....	59
Užsieniečių, kurie nėra ES piliečiai ar jų šeimos nariai ar kiti asmenys, kurie pagal ES teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, gyvenimas Lietuvos Respublikoje.....	62
Gyvenamosios vietos deklaravimas	64
Teisinė pagalba.....	65
KITA INFORMACIJA	66
„Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011-2019 metų programa.....	67
NAUDINGOS NUORODOS	68

DARBAS, VERSLO PRADŽIA, MOKESČIAI

DARBAS

Darbas prasideda nuo jo paieškos. Ieškoti darbo galima savarankiškai arba padedant specialistams. Informacija apie laisvas darbo vietas skelbiama darbo paieškos portaluose internete, įmonių interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, spaudoje ir kt. Konsultacijas darbo ieškantiems asmenims teikia Lietuvos darbo biržos specialistai, taip pat privatūs personalo atrankos paslaugų teikėjai. Patarimų darbo paieškos klausimais rasite Lietuvos darbo biržos interneto tinklalapyje www.ldb.lt/Informacija/Patarimai/PatarimaleskantiemsDarbo, o pasikonsultuosite parašę el. paštu info@ldb.lt, eures@ldb.lt arba paskambinę bendru visoje šalyje klientų aptarnavimo telefono numeriu 8 700 55 166.

Kiekvienas Lietuvos pilietis, atitinkantis valstybės tarnautojams taikomus reikalavimus (remdamasis Valstybės tarnybos įstatymu), turi teisę pretenduoti į pareigas valstybės tarnyboje. Skelbimai dėl konkursų į valstybės tarnautojų pareigas skelbiami „Valstybės žinių“ leidinyje „Informaciniai pranešimai“, interneto svetainėje www.valstybes-zinios.lt ir Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.vtd.lt.

Darbo biržos e. paslaugos – 24/7

Viena iš galimybių ieškoti darbo ir darbuotojų – Lietuvos darbo biržos interneto svetainė www.ldb.lt. Tai didžiausias šalyje darbo skelbimų ir ieškančiųjų darbo portalas bei elektroninė darbuotojų paieškos ir atrankos sistema. Lietuvos darbo biržos interneto svetainę per metus aplanko apie 1,3 milijono lankytojų.

Darbdaviai jiems patogiu metu čia gali viešai skelbti laisvas darbo vietas internete, greitai ir paprastai vykdyti kandidatų atranką, peržiūrėti jų gyvenimo aprašymus (CV), kandidatams siųsti elektroninius pranešimus ir elektroniniu būdu bendrauti su darbo biržos specialistais.

Patvirtintiems darbdavio atstovams teikiamos papildomos paslaugos. Jie gali pateikti siūlymus dalyvauti darbo biržos organizuojamose aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse, remiančiose įdarbinimą, peržiūrėti vykdomas sutartis ir kt.

Išsamus visų elektroninių paslaugų darbdaviams aprašymas publikuojamas el. leidinyje „Naudojimosi e. paslaugomis vadovas darbdaviams“: www.ldb.lt/Informacija/Patarimai/PatarimaiDarbdaviams/Documents/epaslaugu_vadovas_darbdavia_ms.pdf

Darbo ieškantys žmonės gali registruotis duomenų bazėje, kurioje bus matomi darbdaviams:

- bendrame CV duomenų banke;
- Talentų banke – aukštos kvalifikacijos darbuotojai ar baigiamųjų kursų studentai (daugiau informacijos www.ldb.lt/talentubankas);
- Senjorų banke – pageidaujantys įsidarbinti vyresnio ar pensinio amžiaus asmenys (daugiau informacijos www.ldb.lt/seniorubankas).

Ieškantieji darbo, naudodamiesi e. paslaugomis, susikurtą CV gali tiesiogiai nusiųsti darbdaviui, pagal pasirinktus kriterijus ieškoti darbo pasiūlymų, užsisakyti el. pašto žinutes apie dominančius darbo pasiūlymus, užpildyti supaprastintą išankstinės registracijos darbo biržoje formą, peržiūrėti darbo biržos išduotą rekomendaciją įsidarbinti ir siūlomo darbo aprašymą, tiesiogiai bendrauti su darbo biržos specialistu, užsisakyti darbo biržos išduodamas pažymas.

Išsamesnė informacija apie darbo biržos paslaugas publikuojama el. leidinyje „Paslaugos darbo ieškantiems asmenims“:
www.ldb.lt/Informacija/PaslaugosAsmenims/Documents/paslaugos_darbo%20ieskantiems_galut.pdf

Darbo biržos apžvalgos, prognozės ir barometrai – situacijai darbo rinkoje įvertinti

Darbo birža nuolat analizuoja darbo paklausą ir pasiūlą, prognozuoja galimus darbo rinkos pakitimus. Informacija apie situacijos darbo rinkoje pokyčius skelbiama mėnesio pradžioje, tendencijų apžvalga – pasibaigus ketvirčiui, o prognozė ateinantiems metams – gruodžio mėnesį.

Kviečiame susipažinti:

www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/default.aspx

www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/metine_prognose.aspx

www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/paklausios_profesijos.aspx

www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/isidarbinimo_galimybiu_barometras.aspx

Su konkrečių profesijų grupių pasiūla ir paklausa atskirose savivaldybėse susipažinsite atsivertę interaktyvų „Profesijų žemėlapi“, apimančių 155 profesijų grupes ir parodančių Lietuvos darbo rinkos struktūrą: www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/Profesiju_zemelapis.aspx

Europos užimtumo tarnybų tinklo (EURES) paslaugos

EURES yra bendradarbiavimo tinklas, jungiantis visų Europos Sąjungos (ES) ir Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių narių bei Šveicarijos valstybines užimtumo tarnybas ir kitas regionines bei valstybines organizacijas: profesines sąjungas, darbdavių organizacijas ir vietas bei regioninės valdžios įstaigas, kurios rūpinasi įdarbinimo klausimais. Tinklo veiklą koordinuoja Europos Komisija.

Pagrindiniai EURES tikslai:

- informuoti, konsultuoti ir patarti apie įsidarbinimo galimybes, gyvenimo ir darbo sąlygas ES, EEE šalyse narėse ir Šveicarijoje;
- informuoti ir konsultuoti darbdavius, norinčius įdarbinti darbuotojus iš ES, EEE šalių narių ir Šveicarijos;
- suteikti informaciją apie laisvas darbo vietas;
- informuoti apie situaciją ES / EEE šalių narių ir Šveicarijos darbo rinkose, darbo užmokesčių / mokesčių dydžius;
- konsultuoti, kaip parengti gyvenimo aprašymą (CV), jį užregistruoti EURES CV duomenų bazėje;
- informuoti apie nedarbo draudimo išmokos eksporto galimybes į kitas ES / EEE šalis nares ir Šveicariją;
- tarpininkauti dėl nedarbo draudimo stažo patvirtinimo iš ES / EEE šalių narių ir Šveicarijos.

Informacija apie galimybes įsidarbinti ES, EEE šalyse narėse ir Šveicarijoje yra viešinama Europos mobilumo portalo laisvų darbo vietų duomenų bazėje www.eures.europa.eu, EURES Lietuva interneto svetainėje www.ldb.lt/eures.

Nedarbo socialinio draudimo išmokų eksportas ir nedarbo draudimo stažo sumavimas Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės šalyse narėse ir Šveicarijoje

Asmuo dėl nedarbo socialinio draudimo išmokų gavimo turi kreiptis į tą valstybę narę, kurioje dirbo paskutinį darbą, t.y. paskutinį kartą buvo draustas nedarbo socialiniu draudimu (išskyrus išimtinius atvejus, pavyzdžiui, kai nustatoma, jog asmuo gyveno vienoje valstybėje, o dirbo kitoje). Gaudamas nedarbo socialinio draudimo išmokas asmuo gali laikinai vykti ieškoti darbo kitoje valstybėje narėje (tai vadinama nedarbo socialinio draudimo išmokų eksportu). Pavyzdžiui, jeigu kitoje šalyje asmuo gauna bedarbio išmoką, tačiau nori grįžti į Lietuvą ir tęsti darbo paiešką, jis gali teikti prašymą dėl nedarbo socialinio draudimo išmokos eksporto į Lietuvą tos šalies įstaigoje, kurioje lankosi dėl darbo paieškos. Nedarbo socialinio draudimo išmokos eksporto dokumentas yra U2 PD.

Asmuo, dirbęs ES, EEE šalyje narėje ar Šveicarijoje, turi iš ankstesnės darbo vietos valstybės narės kompetentingos įstaigos pristatyti dokumentą apie nedarbo draudimo ir darbo laikotarpius. Dokumentas, patvirtinantis nedarbo draudimo ir darbo laikotarpius, yra U1 PD. Jei asmuo tokio dokumento nepristato, jis gali šalies narės kompetentingai įstaigai pateikti dokumentus, susijusius su darbu kitoje šalyje narėje – įstaigos susisieks tarpusavyje dėl duomenų gavimo. Atkreiptinas dėmesys, jog šių duomenų gavimas iš šalių narių gali užtrukti gana ilgai (neretai – kelis mėnesius), todėl patartina dėl šio dokumento į šalies narės kompetentingą įstaigą kreiptis patiems (kol dar asmuo neišvyko iš tos valstybės narės).

Daugiau informacijos apie nedarbo socialinio draudimo išmokas galima rasti Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt/Informacija/PaslaugosAsmenims/Puslapiai/migrantai.aspx.

2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa

2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programoje (toliau – Veiksmų programa) numatomos investicijos į ekonomikos augimą, darbo vietų kūrimą, žmogiškuosius išteklius ir infrastruktūrą. Šių investicijų teikiama nauda galės pasinaudoti visi Lietuvos gyventojai: norintiems pradėti dirbti savarankiškai (ypač su sunkumais darbo rinkoje susiduriančioms asmenų grupėms) bus teikiamos paskolos verslo pradžiai, paskolų teikimą derinant su mokymais bei individualiomis konsultacijomis apie naujo verslo kūrimą ir valdymą. Taip pat ypatingas dėmesys bus skiriamas smulkaus ir vidutinio verslo subjektų, ypač – pradedančiųjų, verslumo skatinimui, mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ) eksporto apimčių ir tarptautinio konkurencingumo bei produktyvumo didinimui. Numatoma remti tokias veiklas kaip verslo konsultacijos, paskolų ar finansinės nuomos (lizingo) palūkanų kompensavimas, dalyvavimas parodose ir mugėse, konsultacijos MVĮ eksporto klausimais, planuojamų eksportuoti gaminių ir paslaugų sertifikavimas, modernių technologijų diegimas ir kt.

Veiksmų programoje yra numatyta parama tyrėjams, jie galės pasinaudoti iš ES fondų finansuojamomis bendruosius gebėjimus ir kompetencijas stiprinančiomis programomis, mokslo populiarinimo veiklomis mokslo ir studijų institucijose, mažose, vidutinėse įmonėse ir kitose įstaigose, taip pat bus finansuojamas emigravusių lietuvių tyrėjų susigrąžinimas/reintegracija.

ES fondų lėšų pagalba bus siekiama sudaryti sąlygas emigracijoje augantiems vaikams sėkmingai prisitaikyti prie nacionalinės švietimo sistemos. Investicijos bus skiriamos užsienio lietuvių lituanistinio švietimo stiprinimui, mokytojų lituanistų profesinės ir pedagoginės kompetencijos tobulinimui, užsienio lietuvių ir Lietuvos vaikų edukacinių stovyklų Lietuvoje organizavimui.

Europos Sąjungos parama užimtumui

Lietuvos darbo birža kartu su socialiniais partneriais jau devintus metus įgyvendina Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos finansuojamus projektus. 2015 m. įgyvendinami 8 projektai, skirti ypač pažeidžiamų socialinių grupių integracijai į darbo rinką ir visuomenę. Didžiausias dėmesys skiriamas nekvalifikuotiems asmenims, ilgalaikiams bedarbiams, jaunimui iki 29 metų amžiaus arba asmenims, vyresniems nei 54 metų amžiaus, neįgaliesiems. Šie projektai padėjo įsitvirtinti darbo rinkoje arba įgyti paklausią profesiją jau daugiau nei 22 tūkst. asmenų, po projekto veiklų sėkmingai įsidarbina vidutiniškai apie 60 proc. dalyvių.

Projektas „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“

Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamas projektas „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“, pradėtas įgyvendinti 2014 m. rugpjūčio 1 d., yra skirtas ilgalaikiams bedarbiams ir ilgą laiką nedirbusiems asmenims, iki įsiregistravimo darbo biržoje nedirbusiems dvejus metus ir ilgiau. Projekto dalyviai turi galimybę įgyti naują ar tobulinti turimą kvalifikaciją, įgyti kompetencijų, dalyvaudami remiamo įdarbinimo priemonėse – atkurti turimus ar įgyti naujų darbo įgūdžių konkrečiose darbo vietose. Įsidarbinusiems toliau nuo esamos gyvenamosios vietos, pagal bedarbių teritorinio judumo priemonę kompensuojamos kelionės išlaidos. Projektas bus vykdomas iki 2016 m. gruodžio 31 d.

Projektas „Nekvalifikuotų asmenų kompetencijų didinimas“

Pastaruoju metu darbo rinkai stinga kvalifikuotų darbuotojų įvairiuose ūkio sektoriuose. Šiai problemai spręsti Lietuvos darbo birža nuo 2014 m. rugpjūčio 1 d. pradėjo įgyvendinti Europos socialinio fondo finansuojamą projektą „Nekvalifikuotų asmenų kompetencijų didinimas“. Projekto naudą pajus ir paklausią profesiją siekiantys įgyti bedarbiai, ir darbdaviai – darbo rinkai per dvejus su puse metų bus parengta 14 tūkst. kvalifikuotų darbuotojų. Kvalifikacijos neturintiems bedarbiams, kurie nori įgyti profesiją, bet yra neapsisprendę, pirmiausia siūloma profesionali psichologų pagalba. Individualiai arba grupėse sprendžiamos bedarbių emocinės, asmenybės ir bendravimo problemos bei keliami jų asmeninė motyvacija pasirenkant jiems tinkamiausią profesiją. Bedarbiai patys gali rinktis paklausią profesiją ir mokymo įstaigą, kurioje įgytų naujų kompetencijų, reikalingų norint įsidarbinti laisvose darbo vietose arba pradėti dirbti savarankiškai. Projektas vyks iki 2017 m. sausio 31 d.

Projektas „Įgyk paklausią profesiją“

2014 m. gruodžio 1 d. Lietuvos darbo birža pradėjo įgyvendinti Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Įgyk paklausią profesiją“, kurio tikslas – efektyviau ir greičiau į darbo rinką sugrąžinti darbingo amžiaus žmones, kurie neteko darbo ar negali jo rasti dėl prarastų profesinių kompetencijų arba įgytos nepaklausios profesijos. Prioritetas šiame projekte teikiamas asmenims, atleistiems iš įmonių, patiriančių nuostolius dėl Rusijos Federacijos paskelbto embargo. Skatinant kokybišką darbo ieškančių žmonių užimtumą, 3 tūkst. darbo ieškančių žmonių suteikiama galimybė įgyti naują profesiją ar kompetencijų ir vėl įsilieti į darbo rinką. Projektas bus vykdomas iki 2016 m. sausio 31 d.

Projektas „Vyresnio amžiaus bedarbių rėmimas“

Vyresnio amžiaus žmonėms, dėl įvairių priežasčių praradusiems darbą, grįžti į darbo rinką ir joje įsitvirtinti be darbo biržos teikiamos paramos būtų gerokai sunkiau. Lietuvos darbo birža nuo 2015 m. sausio 1 d. įgyvendina Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Vyresnio amžiaus bedarbių rėmimas“, kuris suteikia galimybes vyresniems nei 54 metų amžiaus bedarbiams dalyvauti profesinio mokymo, įdarbinimo subsidijuojant ir teritorinio judumo rėmimo veiklose. Projekto tikslas – padėti 14 tūkst. vyresnių bedarbių integruotis į darbo rinką. Projektas bus vykdomas iki 2017 m. birželio 30 d.

Projektas „Pagalba neįgaliesiems“

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įgyvendinamo projekto „Pagalba neįgaliesiems“ tikslas – padidinti neįgalųjų užimtumą, teikiant profesinės reabilitacijos paslaugas. Projekto įgyvendinimo metu profesinės reabilitacijos programose dalyvaus 2 tūkst. teritorinėse darbo biržose registruotų neįgalųjų, kuriems nustatytas nuo 0 iki 45 procentų darbingumo lygis, ir asmenys, kurie pirmą kartą kreipėsi į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą dėl darbingumo lygio nustatymo. Profesinės reabilitacijos metu neįgaliesiems siūlomas visas kompleksas paslaugų, kurios kiekvienam teikiamos individualiai pagal poreikius ir gebėjimus. Projektas vyks iki 2018 m. vasario 28 d. Daugiau informacijos apie ES paramą: www.ldb.lt/Informacija/ESParama

Savarankiško užimtumo rėmimas

Nusprendusiems įgyvendinti savo verslo idėją ir pirmą kartą steigiantiems darbo vietą sau jauniems iki 29 metų amžiaus ar turintiems negalią (darbingumo lygis iki 40 proc.) bedarbiams gali būti skiriama iki 40 minimaliosios mėnesinės algos dydžių subsidija darbo ar techninės pagalbos priemonėms (neįgaliesiems) įsigyti, patalpoms remontuoti, mokymams (steigiamoje darbo vietoje reikalingai kvalifikacijai ar kompetencijai įgyti).

Parama gali būti taikoma ir tiems darbo biržoje registruotiems bedarbiams, kurie pirmą kartą pradeda individualią veiklą pagal verslo liudijimą. Šiuo atveju kompensuojama išlaidų pajamų mokesčiui ir valstybinio socialinio draudimo fondui dalis.

Jaunimo garantijų iniciatyva

Lietuvoje nuo 2014 metų pradžios pradėta įgyvendinti Jaunimo garantijų iniciatyva, kuria siekiama, nedirbančiam, nesimokančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui per 4 mėnesių laikotarpį netekus darbo, baigus mokslus ar studijas, iškritus iš švietimo sistemos suteikti darbo, mokymosi ar stažuotės pasiūlymą. Lietuvoje kitaip negu kitose Europos Sąjungos šalyse, kur Jaunimo garantijų iniciatyvos galimybės gali pasinaudoti jaunuoliai iki 25 metų amžiaus, nustatyta aukštesnė riba – 29 metai.

Per 2014 m. 96,2 tūkst. 16–29 metų amžiaus jaunuolių kreipėsi į teritorines darbo biržas dėl darbo paieškos, iš jų 57,5 proc. buvo įdarbinti, pradėjo individualią veiklą arba dalyvavo profesinio mokymo, remiamojo įdarbinimo, paramos darbo vietoms steigti, teritorinio judumo priemonėse per 4 mėn. laikotarpį nuo įsiregistravimo darbo biržoje.

Jaunimo garantijų iniciatyvoje dalyvaujantiems jauniems bedarbiams darbo biržos specialistai padeda sudaryti individualų užimtumo veiklos planą, atsižvelgiant į jauno asmens poreikius, siūlo paslaugų ir priemonių paketą.

Įvertinami pasirengusių darbo rinkai jaunuolių gebėjimai vykdyti darbo paiešką, teikiamos informavimo ir konsultavimo paslaugos individualiai, konsultavimas darbo paieškos klubuose (pagalba rengiant CV, ruošiantis darbo pokalbiui, savarankiškai vykdyti darbo paiešką ir kt.), organizuojami e. paslaugų mokymai, ieškančiųjų darbo duomenys įtraukiami į bendrą duomenų

bazę internete ar aukštos kvalifikacijos specialistų duomenų bazę Talentų bankas (www.ldb.lt/talentubankas).

Jei jauni bedarbiai nepasirengę darbo rinkai, įvertinama jų motyvacija mokytis darbo rinkoje paklausią profesiją, teikiama informacija apie galimybes mokytis pagal bendrojo ugdymo, pirminio profesinio mokymo programas. Nuolat organizuojami susitikimai su profesinio rengimo centrų atstovais, pažintiniai vizitai į mokymo įstaigas.

Daugiau informacijos: www.ldb.lt/jaunimogarantijos, www.facebook.com/jaunimogarantijos.

Jaunimo darbo centrai

Paslaugų jaunimui prieinamumui gerinti, plečiamas Jaunimo darbo centrų tinklas. 2015 metų rugsėjį šalyje veikė 31 jaunimo darbo centras. Planuojama, jog iki 2016 metų Jaunimo darbo centrai paslaugas teiks visose savivaldybėse.

Jaunimo darbo centrai teikia šias paslaugas :

- mokiniais padeda planuoti karjerą ir pasirinkti profesiją ar specialybę; informuoja, kokios profesijos/ specialybės yra paklausios darbo rinkoje ir turi perspektyvų;
- studijuojančiam ir norinčiam studijuoti jaunimui padeda geriau pažinti darbo rinką ir asmeninius gebėjimus, pasirengti darbo pokalbiui;
- ieškančiam darbo jaunimui padeda rasti darbą;
- pradedančiam dirbti jaunimui – įgyti darbo įgūdžių;
- neapsisprendusiam jaunimui – geriau save pažinti, grįžti į švietimo sistemą, įgyti kvalifikaciją;
- pagal tikslinių grupių (moksleivių, absolventų ir abiturientų, jaunuolių be profesijos ir pan.) poreikius kasmet organizuoja renginių ciklus;
- periodiškai organizuoja renginius įsidarbinimo dokumentų rengimo, pasirengimo darbo pokalbiui, darbo teisės, verslumo ir savanorystės galimybių, mobilumo temomis.

Jaunimo darbo centre laukiamas kiekvienas, registracija nėra privaloma. Daugiau informacijos: www.ldb.lt/jaunimui. Jaunuolius taip pat kviečiame sekti informaciją socialiniame tinkle www.facebook.com/jaunimui.

Naujos galimybės jaunimui – projektas „Atrask save“

Nuo 2015 m. spalio mėn. jaunimas turi dar daugiau galimybių integruotis į darbo rinką. Projektas „Atrask save“ – tai naujasis Jaunimo garantijų iniciatyvos projektas, skirtas 15–29 metų amžiaus niekur nedirbantiems, nesimokantiems ir mokymuose nedalyvaujantiems jaunuoliams.

Projekto dalyviai gali dalyvauti savanoriškoje veikloje ar jaunimo motyvaciją integruotis į darbo rinką ir/ar švietimo sistemą skatinančiose veiklose, padedančių įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų, pasirengti sugrįžti į švietimo sistemą ar integruotis į darbo rinką. Veiklos organizuojamos atsižvelgus į individualius jaunų žmonių poreikius ir taikant įvairias darbo su jaunimu formas, neformaliojo ugdymo metodus, skatinančius motyvaciją dirbti/mokytis, didinančius pasitikėjimą savimi ir atsakomybę, leidžiančius labiau pažinti save, atskleidžiant savo stipriąsias ir silpnąsias puses.

Projekto kviečiami dalyvauti visi nedirbantys ir nesimokantys jaunuoliai, nebūtinai registruoti darbo biržoje. Šiam jaunimui teikiamos socialinės, pedagoginės, psichologinės ir motyvavimo paslaugos jaunimo ir su jaunimu dirbančiose organizacijose, atviruose jaunimo centruose ir erdvėse.

Projektą „Atrask save“ įgyvendina Lietuvos darbo birža kartu su Jaunimo reikalų departamentu, teritorinėmis darbo biržomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir biudžetinėmis įstaigomis. Projektas bendrai veiks subūrė 69 organizacijas ir įstaigas.

Projektas „Atrask save“ įgyvendinamas visoje šalyje, visų savivaldybių teritorijose. Planuojama, kad iki 2018 m. gruodžio 31 d. projekto veiklose dalyvaus 35 tūkst. nedirbančių, nesimokančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunuolių.

Jaunimo užimtumo didinimas

Pagalba įsidarbinant

Naujas galimybes jaunimui, ilgalaikiams bedarbiams ir bedarbiams, kuriems gresia ilgalaikis nedarbas, atvėrė Lietuvos darbo biržos kartu su teritorinėmis darbo biržomis nuo 2013 m. liepos 1 d. iki 2014 m. rugsėjo 30 d. įgyvendintas Europos socialinio fondo finansuotas projektas „Pagalba įsidarbinant“. Projekto dalyviai galėjo įgyti darbo praktikos, trūkstamų darbinių žinių ir įgūdžių, atitinkančių darbo rinkos poreikius, tiesiogiai darbo vietose ir greičiau integruotis į darbo rinką. Projekto veiklose – įdarbinime subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmime dalyvavo beveik 8 tūkst. šalies teritorinėse darbo biržos registruotų bedarbių, iš jų daugiausia – 4700 jaunuolių iki 29 metų. Įgyvendinant šį projektą, pirmiausia buvo tikimasi padidinti bedarbių ir ypač jaunų žmonių konkurencines galimybes darbo rinkoje, paskatinti darbdavius aktyviau prisidėti sprendžiant užimtumo klausimus ir į darbo rinką pritraukti naujų darbuotojų. Pasibaigus projektui, iš visų dalyvavusių projekte asmenų, pastovią darbo vietą jau turi per 6 tūkst. buvusių dalyvių, t.y. 75 proc. visų baigusiujų. Projekto įgyvendinimui buvo skirta 31,5 mln. litų.

Išlik darbo rinkoje

Šiais metais sausio 2 d. Lietuvos darbo birža kartu su teritorinėmis darbo biržomis pradėjo įgyvendinti Europos socialinio fondo finansuojamą projektą „Išlik darbo rinkoje“, kurio metu daugiau kaip 16,7 tūkst. bedarbių, iš kurių per 7 tūkst. jaunimo iki 29 metų amžiaus, bus suteikta galimybė įsitvirtinti ir išlikti aktyviais darbo rinkoje. Projekto metu įgyvendinamos trys remiamo įdarbinimo priemonės – įdarbinimas subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimas ir darbo rotacija padės projekto dalyviams įgyti darbo patirties ir įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje ir taip įsitvirtinti darbo rinkoje, nes darbinių įgūdžių neturintis darbuotojas yra nepatrauklus darbdaviui. Įgyvendinant projektą bus užtikrinama spartesnė jaunimo integracija į darbo rinką ir skatinamas nuo darbo rinkos nutolusių neaktyvių gyventojų potencialo panaudojimas. Projektas bus įgyvendinamas iki 2015 m. spalio 1 d., jam įgyvendinti skirta 93,17 mln. Lt.

Pasitikėk savimi

Jaunimo užimtumui didinti Lietuvos darbo birža 2013 metų spalio mėnesį pradėjo įgyvendinti naują ESF projektą „Pasitikėk savimi“, skirtą 16-25 metų jaunimui, kuris nedirba, nesimoko, nedalyvauja aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse. 2 tūkst. jaunuolių projekto metu turės galimybę gauti visapusišką pagalbą, įgyti socialinių įgūdžių, jei prireiks – ir psichologinę pagalbą, kad grįžtų mokytis, įgytų profesiją ar susirastų darbą.

Vykdamas projektą, jaunimas skatinamas įsitraukti į darbo rinką arba švietimo sistemą, teikiant socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugas, taip pat pasitelkiant ir nevyriausybinę organizacijų patirtį. Šiuo projektu siekiama aprėpti ir tą jaunimo dalį, kuri šiuo metu ne tik nesimoko ir nedirba, bet ir nėra registruota šalies teritorinėse darbo biržose. Taip „iš aktyvaus gyvenimo iškritusiam“ jaunimui sudaromos galimybės sparčiau įsiliesti į veiklas, lemiančias jų tolesnį gyvenimą ir karjerą. Dalyvaudami karjeros kompetencijų ugdymo – savęs pažinimo, profesijos rinkimosi, socialinės aplinkos, darbo rinkos poreikių ir savo galimybių suvokimo užsiėmimuose, pasyvūs jauni žmonės skatinami tapti aktyvesni visuomenės gyvenime.

Nedirbančiam, nesimokančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam 16–25 m. amžiaus jaunimui teikiama intensyvi ilgalaikė pagalba, įtraukiant juos į trijų arba šešių mėnesių trukmės socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programą. Projekto metu siekiama paskatinti pažeidžiamus jaunus žmones atsakingai kurti asmeninį gyvenimą, aktyviai dalyvauti

visuomeninėje bei profesinėje veikloje. Sunkiau integruojamam jaunimui teikiama psichologo konsultacija.

Projektą „Pasitikėk savimi“ įgyvendina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 10 teritorinių darbo biržų, Jaunimo reikalų departamentas ir 35 nevyriausybinės organizacijos. Projekto veiklos vyksta 15 Lietuvos miestų – Alytuje, Anykščiuose, Jonavoje, Marijampolėje, Mažeikiuose, Panevėžyje, Šalčininkuose, Šiauliuose, Šilutėje, Tauragėje, Telšiuose, Ukmergėje, Utenoje, Vilniuje, Zarasuose. Šios teritorijos pasirinktos atsižvelgiant į teritorinėse darbo biržose įregistruotų nemotyvuotų ir nepasirengusių darbo rinkai jaunų asmenų skaičių. Baigusiems socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programą jaunuoliams bus siūloma grįžti į švietimo sistemą, dalyvauti užimtumo rėmimo priemonėse arba įsidarbinti.

Projektui „Pasitikėk savimi“ skirta 4 mln. Lt ES lėšų.

VERSLO PRADŽIA

Paslaugos verslui

Viešosios paslaugos fiziniams asmenims, ketinantiems pradėti verslą, ir smulkiojo bei vidutinio verslo subjektams teikiamos panaudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų, valstybės ir savivaldybių lėšas, skirtas verslumui skatinti ir smulkiojo bei vidutinio verslo plėtrai. Viešųjų paslaugų teikimas verslui yra užtikrinamas inicijuojant ir įgyvendinant tikslinius verslo paslaugų projektus, kurių potencialiais vykdytojais gali būti viešoji įstaiga „Versli Lietuva“, Lietuvoje veikiančios verslo informacijos centrai ir verslo inkubatoriai, asocijuotosios verslo struktūros ir kiti juridiniai asmenys.

Šiuo metu Lietuvoje veikia 10 verslo, turizmo ir verslo informacijos centrų (toliau - VIC) ir 4 verslo inkubatoriai (toliau - VI), kurių viena iš dalininkių yra valstybė.

Daugiau apie VIC ir VI veiklą ir šių viešųjų įstaigų teikiamas paslaugas verslui galima sužinoti konkrečiame verslo informacijos centre ar verslo inkubatoriuje, jų interneto svetainėse. Informacija taip pat teikiama telefonu ir elektroniniu paštu.

Panašią funkciją atlieka ir mokslo ir/ar technologijų parkai (toliau - MTP), kurie padeda naujai įsikūrusioms įmonėms, veikiančioms taikomųjų mokslinių tyrimų, informacinių technologijų, eksperimentinės plėtros srityse ir kuriančioms aukštą pridėtinę vertę, komercializuoti mokslo ir studijų įstaigų atliekamų mokslinių tyrimų rezultatus, skatina aukštųjų technologijų ir verslo plėtros srityse verslo, mokslo ir studijų integraciją bei prisideda prie žinių pagrindų plėtojamos ekonomikos kūrimo, MTP taip pat atlieka technologinio verslo inkubatoriaus funkcijas - palankiomis sąlygomis teikia informacijos, konsultacijų ir mokymo paslaugas bei praktinę pagalbą smulkaus ir vidutinio verslo subjektams, naujai įsteigtiems verslo subjektams padeda kurtis, plėtoti veiklą ir prisitaikyti prie kintančių rinkos sąlygų, didina konkurencingumą ir veiklos efektyvumą. Pagrindiniai MTP tikslai yra viešųjų paslaugų verslui ir inovacijoms skatinti teikimas.

Informacijos apie Mokslo ir technologijų parkus ieškokite:

- VšĮ „Šiaurės miestelio technologijų parkas" - www.smtp.lt
- VšĮ „Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas" - www.kmtp.lt
- VšĮ „KTU regioninis mokslo parkas" - www.ktc.lt
- VšĮ „Kauno aukštųjų ir informacinių technologijų parkas" - www.techpark.lt
- VšĮ „Visorių informacinių technologijų parkas" - www.vitp.lt
- VšĮ „Saulėtekio slėnis" - www.sunrisevalley.lt
- VšĮ „Technopolis" - www.technopolis.lt
- VšĮ Panevėžio mokslo ir technologijų parkas http: - www.pmtp.lt
- VšĮ Fizikos instituto mokslo ir technologijų parkas - www.fimtp.lt
- VšĮ Liepiškių technologijų parkas - www.litepa.lt

Verslo kūrimas: konsultacijos, įmonių teisinės formos

Neturintiems darbo, bet norintiems imtis savarankiško verslo žmonėms padėti pasirengusi ir darbo birža. Teritorinės darbo biržos organizuoja nemokamus mokymus bei teikia nemokamas konsultacijas įvairiomis verslo temomis. Mokymų metu gilinamasi į verslo pradmenis – įmonės rūšies parinkimą, steigimą, verslo planavimą, supažindinama su buhalterine apskaita, mokesčiais, analizuojamos verslo idėjos, suteikiama informacija apie verslo plėtojimo kryptis, mokoma kurti verslo planą ir daugelio kitų praktinių dalykų.

Lietuvoje galima steigti įvairių teisiųjų formų įmones – individualias įmones, tikrąsias ūkines bendrijas, komanditines ūkines bendrijas, mažąsias bendrijas, akcines bendroves, uždarąsias akcines bendroves, žemės ūkio bendroves, kooperatines bendroves ir kt. Renkantis įmonės rūšį svarbu žinoti, kad steigiant akcinę bendrovę įstatinis kapitalas negali būti mažesnis nei 150 tūkst. Lt (nuo 2015 m. sausio 1 d. – 40 tūkst. eurų), o uždarąją akcinę bendrovę – 10 tūkst. Lt (nuo 2015 m. sausio 1 d. – 2,5 tūkst. eurų). Jei neturite tiek lėšų – galima steigti individualią įmonę arba mažąją bendriją, t. y. juridinius asmenis, kuriems įstatinis kapitalas nereikalingas. Alternatyva įmonės steigimui - individualios veiklos registravimas. Tai paprastesnis kelias norint užsiimti verslu, kadangi taip išvengiama įmonės steigimo procedūrų, o norint nutraukti veiklą - įmonės likvidavimo procedūrų.

Individualia veikla, kaip savarankiškai asmens vykdoma veikla, kuria siekiama gauti pajamų per tam tikrą tęstinį laikotarpį, gali užsiimti kiekvienas fizinis asmuo. Tokią teisę numato Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymą individuali veikla tai:

- savarankiška bet kokio pobūdžio komercinė arba gamybinė veikla (baldų gamintojai, statybininkai, remontininkai, prekeiviai ir pan.), išskyrus nekilnojamojo turto pardavimą ir (ar) nuomos veiklą, taip pat finansinių priemonių sandorius;
- savarankiška kūryba (dailininkai, rašytojai ir pan.), mokslinė, profesinė, įskaitant laisvąsias profesijas (advokatai, notarai, teismo antstoliai, gydytojai ir pan.) ir kita panašaus pobūdžio savarankiška veikla;
- savarankiška sporto (sportininko rengimosi varžyboms ir dalyvavimo varžybose) veikla;
- savarankiška atlikėjo (aktorius, dainininko, muzikanto ir pan. rengimosi viešam pasirodymui ir dalyvavimo viešame pasirodyme) veikla.

Prieš pradėdamas vykdyti individualią veiklą, asmuo turi kreiptis į Valstybinę mokesčių inspekciją.

Individualią veiklą galima vykdyti dviem būdais: pagal individualios veiklos pažymą arba įsigijus verslo liudijimą.

Esminis skirtumas tarp šių dviejų būdų yra tas, kad įsigijus verslo liudijimą iš anksto reikia sumokėti fiksuoto dydžio pajamų mokesťį, o vykdant veiklą pagal pažymą - pajamų mokesťį nuo skirtumo tarp mokesčiniu laikotarpiu gautų (uždirbtų) pajamų ir veiklos išlaidų privaloma sumokėti pasibaigus mokesčiniam laikotarpiui iki kalendorinių metų, einančių po to mokesčinio laikotarpio, gegužės 1 dienos. Taip pat veiklą, įsigijus verslo liudijimą, galima vykdyti tik tuo atveju, jeigu nėra prievolės registruotis PVM mokėtoju ir nėra veiklos rūšių apribojimo.

Gyventojas, pageidaujantis vykdyti individualią veiklą pagal pažymą, turi pateikti: tinkamai užpildytą Fizinio asmens prašymo įregistruoti į Mokesčių mokėtojų registrą REG812 formą (toliau – prašymas), patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. VA-36.

Prašymą gyventojai gali pateikti tokiais būdais:

- prisijungę prie e. VMI portalą, autorizuotų elektroninių paslaugų srityje Mano VMI (toliau – Mano VMI);
- užpildydami popierinius prašymus, juos tiesiogiai įteikdamas arba išsiųsdamas paštu VMI pagal mokesčių mokėtojo gyvenamosios vietos adresą.

Gyventojui, vykdančiam individualią veiklą, parengiama FR0468 formos Lietuvos gyventojų individualios veiklos vykdymo pažyma (toliau – pažyma), kurios forma patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 373. Visa informacija apie parengtą pažymą skelbiama Mano VMI, prie mokesčių mokėtojo duomenų. Pažymą galima atsispausdinti iš Mano VMI, taip pat ją galima atsiimti VMI.

Individualios veiklos pažyma turi savo unikalų numerį, kuris nesikeičia ją pametus, ir pageidaujant gauti dublikatą.

Kai gyventojas nori nutraukti savo vykdomą individualią veiklą, jis ar jo įgaliotas asmuo turi pateikti prašymą, jame nurodydamas savo individualios veiklos pabaigos datą. Prašymą gyventojas gali pateikti tokiais būdais:

- prisijungus prie e. VMI portalo, Mano VMI;
- užpildžius popierinį prašymą, jį tiesiogiai įteikus arba išsiuntus paštu VMI pagal mokesčių mokėtojo gyvenamosios vietos adresą.

Individualios veiklos pažymos, baigus individualią veiklą, gražinti nereikia.

Visa informacija apie individualios veiklos vykdymo laikotarpius ir Individualios veiklos pažymos numerį, skelbiama Mano VMI prie gyventojų duomenų, taip pat VMI interneto svetainėje adresu www.vmi.lt.

Verslą pradėję asmenys pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nustatytą tvarką yra priskiriami prie naujų mokesčių mokėtojų, kuriems taikoma speciali aptarnavimo tvarka. Jiems priskiriami aptarnaujantys specialistai, kurie 12 mėnesių nuo įregistravimo į Mokesčių mokėtojų registrą dienos teikia metodinę pagalbą ir konsultacijas dėl VMI teikiamu el. paslaugų, mokesčių dokumentų pateikimo terminų, suteikia bendro pobūdžio informaciją.

Verslą pradėjusiems asmenims VMI interneto svetainėje (www.vmi.lt) yra daug naudingos ir efektyviai pateikiamos informacijos, taip pat VMI organizuoja mokesčių mokėjimo, deklaravimo, mokesčių prievolių ir aktualijų nemokamus seminarus, seminarų medžiagą, kuri skelbiama prieš vykstančius seminarus, galima rasti internete adresu www.vmi.lt, ir nemokamai ją parsisiųsti.

Žemės ūkio sektorius

Žemės ūkio ministerija parengė Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą (toliau – KPP), kurioje numatyta modernizuoti mažus ir vidutinius ūkius bei gerinti jų ūkinės veiklos rezultatus, išsaugoti biologinę įvairovę, gerinti dirvožemio būklę, skatinti ekologinę žemdirbystę, kurti naujas darbo vietas, kurios skatina ekonomikos augimą kaime ir didina žemės ūkio konkurencingumą, bei plėtoti kaimo vietas bei vietas verslus.

Žemės ūkis yra viena svarbiausių šalies ūkio strateginių sričių. Tai lemia žemės ūkyje gaminama produkcija, kuri tenkina būtiniausias žmogaus poreikis. Apsirūpinimas tinkamu, kokybišku, sveikatą gerinančiu maistu yra visuomenės ekonominės ir socialinės gerovės veiksnys. Šis sektorius glaudžiai susijęs su Lietuvos kaimu, o stiprinant žemės ūkio gamybinę bazę ir plėtojant infrastruktūrą gerėja ir kaimo žmonių gyvenimas. Šiuo laikotarpiu bus siekiama sudaryti palankias sąlygas šalies ūkininkams sukurti konkurencingą ir į ilgalaikę perspektyvą orientuotą veiklą.

Žemės ūkio valdoms modernizuoti, žemės ūkio produktams perdirbti ir rinkodarai, infrastruktūrai žemės ir miškų ūkyje gerinti bus skirtos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą“ ir „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“.

2014–2020 metų laikotarpiu vienas iš prioritetinių Europos Sąjungos tikslų – jaunimas. Prie šio prioriteto įgyvendinimo daugiausia prisidės parama, skiriama pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo rėmimas svarbus ūkių konkurencingumui skatinti, užimtumui kaimo vietovėse didinti. Atsižvelgiant į jaunimo kaime mažėjimo mastus, didelis dėmesys bus skiriamas jaunesiems ūkininkams, kurie yra verslesni ir aktyvesni, labiau linkę diegti inovacijas ir sėkmingai prisitaiko prie naujų technologijų kaitos, naujos besikeičiančios aplinkos bei siekia naudotis praktinėmis ir mokslinėmis bei techninėmis žiniomis. Parama teikiama jaunojo ūkininko veiklos pradžiai, t.y. verslo planui įgyvendinti.

Prie smulkiųjų ūkių rėmimo prisidės priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama smulkiesiems ūkiams“. Teikiant paramą smulkiųjų ūkių plėtrai, ūkiai bus modernizuojami, ūkininkai ir kiti ūkio subjektai skatinami jungtis į tiesioginę gamintojo ir vartotojo grandinę bei sudaryti geresnes sąlygas produkcijai realizuoti. Smulkieji ūkiai greičiau negu stambieji prisitaiko prie rinkos ir aplinkos pokyčių, sukuria darbo vietas ne tik savo šeimos nariams, bet ir kitiems kaimo gyventojams, todėl ši

veiklos sritis prisideda prie didesnio gamybinio našumo ir didesnių pajamų bei padeda lengviau integruotis į rinką ir efektyviai dalyvauti visuose rinkos procesuose.

Jaunimui, šeimoms ūkiams, mažoms ir labai mažoms įmonėms numatyta galimybė pasinaudoti parama ir pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ ir „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“, kurios orientuotos į ne žemės ūkio veiklų kūrimą ir puoselėjimą kaimo vietovėse ir kurių pagrindinis tikslas – veiklos įvairinimas, mažųjų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų, ypač moterims ir jaunimui, kūrimas kaime.

Pagrindinės KPP priemonės „LEADER“ intervencijų kryptys 2014–2020 m. – ekonominė plėtra kaimo vietovėse ir skurdo mažinimas, didžiausią dėmesį skiriant darbo vietoms kurti ir jaunų žmonių (iki 40 m.) problemoms spręsti, atsižvelgiant į vietos bendruomenių poreikius. Ši priemonė įgyvendinama „iš apačios į viršų“ metodu, kai vietos veiklos grupės (toliau – VVG) – partnerystės tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios principu suburtos nevyriausybinės organizacijos – rengia vietos plėtros strategijas (toliau – strategijos) ir po jų patvirtinimo jas įgyvendina. VVG veiklą vykdo beveik visose kaimo vietovėse. 2015 m. duomenimis, yra 51 kaimo vietovių VVG. Informaciją apie šias VVG, jų buveinės adresus galima rasti adresu <http://www.leaderlietuva.lt/>.

Strategijoms įgyvendinti 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu iš viso numatyta skirti 114 mln. Eur EŽŪFKP lėšų. Jos bus įgyvendinamos per projektus, kuriuos teiks strategijose numatyti pareiškėjai. Už šių projektų vertinimą ir tvirtinimą atsakinga VVG.

KPP numatyta, kad VVG strategijose skatinama skirti kuo daugiau lėšų jaunimo iki 29 m. ir jaunų žmonių iki 40 m. projektams, ypač verslumo. Atkreiptinas dėmesys, kad jauni žmonės skatinami ne tik teikti ir įgyvendinti inovatyvius projektus, bet ir dalyvauti VVG veikloje, sprendimų priėmimo procesuose, t. y. į VVG valdymo organą, kuris priima sprendimus dėl projektų finansavimo, turi būti įtraukti ne mažiau kaip 2 asmenys iki 40 m.; jeigu VVG įsipareigoja į valdymo organą priimti daugiau negu 2 jaunos žmones, strategijos vertinimo metu skiriami papildomi balai, kurie turi reikšmės nustatant paramos strategijai įgyvendinti dydį.

Žemės ūkio ministerija yra sudariusi palankias sąlygas jaunimo iniciatyvoms įgyvendinti kaimo vietovėse, tačiau konkrečios galimybės finansuoti jaunimo teikiamus ar jaunimui skirtus projektus priklausys nuo pačių bendruomeninių ar jaunimo organizacijų aktyvumo ir noro spręsti jaunų žmonių problemas. Pažymėtina, kad iki 2015 m. rugsėjo 30 d. VVG turi pateikti strategijas atrankai. Sprendimas dėl jų finansavimo bus priimtas iki 2016 m. vidurio.

Europos Sąjungos teikiama parama siekiame spręsti kaimo problemas, gerinti gyvenimo kokybę, didinti kaimo žmonių užimtumą kaimo gyvenamosiose vietovėse ir skatinti jų veiklos iniciatyvas.

Išsamesnės informacijos apie 2014–2020 metų programinio laikotarpio dokumentus galima rasti Žemės ūkio ministerija interneto svetainėje adresu <http://zum.lrv.lt/>.

MOKESČIAI

Lietuvoje mokesčius turi mokėti nuolatiniai Lietuvos gyventojai ir Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau – Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas) nustatytais atvejais nenuolatiniai Lietuvos gyventojai.

Nuolatiniais Lietuvos gyventojais pajamų mokesčio mokėjimo bei deklaratavimo Lietuvoje tikslais, neatsižvelgiant į pilietybę, laikomi asmenys, tenkinantys bent vieną iš Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 4 straipsnyje pateiktų kriterijų: kalendoriniais metais turi nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje arba asmeninių, socialinių bei ekonominių interesų kalendoriniais metais turi daugiau Lietuvoje nei užsienio valstybėje arba kalendoriniais metais ištiesai ar su pertraukomis gyvena Lietuvoje ilgiau nei 183 dienas ir t. t. Koks asmuo yra laikomas nuolatinis Lietuvos gyventojas, išsamiai paaiškinta leidinyje „Kas yra nuolatinis Lietuvos gyventojas pajamų mokesčio mokėjimo ir deklaratavimo tikslais“, kurį galima rasti Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau vadinama - VMI) interneto svetainėje adresu www.vmi.lt.

Jei kyla kokių nors neaiškumų mokesčių apskaičiavimo, sumokėjimo ar pajamų deklaratavimo klausimais, galima pasikonsultuoti su Mokesčių informacijos centro specialistais (tel.

1882 arba tel. 8 700 55 882 - skambinant iš pagrindinių telekomunikacijų operatorių tinklų Lietuvoje, tel. +370 5 255 3190 - skambinant iš užsienio), taip pat paklausimą galima pateikti elektroniniu būdu per VMI portalą Mano VMI bei raštu, atsiunčiant per pašto paslaugų teikėjus, ar jį tiesiogiai įteikiant Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos ar apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos darbuotojui.

Nuolatinio Lietuvos gyventojo gautų pajamų apmokestinimas

Jeigu esate nuolatinis Lietuvos gyventojas, kitoje šalyje gautos pajamos ne visais atvejais apmokestinamos Lietuvoje. Jeigu ES valstybėje narėje arba užsienio valstybėje, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, nuo gautų pajamų (išskyrus dividendus, honorarą ir palūkanas) sumokėtas pajamų mokestis, tai Lietuvoje tos pačios pajamos nėra apmokestinamos dar kartą, t. y. jos atleidžiamos nuo pajamų mokesčio, jeigu pajamų gavėjas pateikia dokumentą, įrodantį, kad užsienio valstybėje nuo tokių pajamų yra sumokėtas pajamų mokestis ar jam tapatus mokestis.

Kai nuolatinis Lietuvos gyventojas gauna dividendus, honorarą ir palūkanas iš ES valstybės narės ar iš užsienio valstybės, su kuria Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį, arba gauna bet kokios rūšies pajamų iš kitų užsienio valstybių (išskyrus tikslines teritorijas), ir nuo tokių pajamų užsienyje sumokėtas pajamų mokestis bei gyventojas turi tą faktą įrodantį dokumentą (jeigu pajamos gautos iš užsienio valstybės, su kuria netaikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis ir kuri nėra ES valstybė, toks dokumentas turi būti patvirtintas užsienio valstybės mokesčių administratoriaus), užsienyje sumokėtas mokestis atskaitomas iš Lietuvoje nuo tokių pajamų mokėtinos pajamų mokesčio sumos.

Jeigu nuolatinio Lietuvos gyventojo užsienyje gautos pajamos nebuvo apmokestintos pajamų mokesčiu užsienyje, ir tokios pajamos Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nėra priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms, pajamų mokestį gyventojas turi sumokėti Lietuvoje. Individualios veiklos pajamos, išskyrus pajamas iš laisvųjų profesijų, bei ne individualios veiklos pajamos, gautos pardavus ar kitaip perleidus nuosavybėn netauriųjų metalų laužą apmokestinamos 5 proc. pajamų mokesčio tarifu. Kitoms pajamoms, tame tarpe ir su darbo santykiais susijusioms pajamoms apmokestinti taikomas 15 proc. pajamų mokesčio tarifas.

Mokesčių lengvatos

Kiekvienas nuolatinis Lietuvos gyventojas savo kalendorinių metų apmokestinamąsias su darbo santykiais ar jų esme atitinkančias santykiais susijusias pajamas turi teisę susimąžinti joms taikomu metiniu neapmokestinamuoju pajamų dydžiu bei visoms tų metų apmokestinamosioms pajamoms pritaikyti papildomą neapmokestinamąjį pajamų dydį. Be to, tuo atveju, jeigu gyventojas kalendoriniais metais gavo 15 proc. mokesčio tarifu apmokestinamų pajamų, nuo kurių į Lietuvos Respublikos biudžetą buvo sumokėtas pajamų mokestis, ir tais metais patyrė išlaidų, t.y. mokėjo gyvybės draudimo įmokas, pensijų įmokas, įmokas už profesinį mokymą ar studijas, kuriuos baigus įgyjamas pirmasis aukštasis išsilavinimas ir (ar) suteikiama pirma atitinkama kvalifikacija, taip pat už pirmas doktorantūros bei meno aspirantūros studijas (atimamos išlaidos negali viršyti 25 proc. metinės apmokestinamųjų pajamų, kurioms taikomas 15 proc. mokesčio tarifas, sumos), jis gali susimąžinti dalį sumokėto pajamų mokesčio.

Mokesčių deklaravimas

Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, iš užsienio valstybių gavę pajamų, turi jas nustatyta tvarka deklaruoti, nuo jų apskaičiuoti bei į Lietuvos Respublikos biudžetą (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą) sumokėti pajamų mokestį. Jeigu tuo laikotarpiu, kai reikia pateikti metinę pajamų deklaraciją (iki kitų kalendorinių metų gegužės 1 d.), gyventojas yra išvykęs iš Lietuvos, tokią deklaraciją Lietuvoje gali užpildyti ir pateikti gyventojas įgaliotas asmuo (turintis notaro patvirtintą gyventoją įgaliojimą arba nurodytas VMI elektroninio deklaravimo sistemoje kaip turintis teises teikti gyventoją deklaracijas elektroniniu būdu). Užpildytą deklaraciją mokesčio administratoriui Lietuvoje gyventojas gali atsiųsti paštu arba pateikti elektroniniu būdu per VMI elektroninio deklaravimo informacinę sistemą. Nepriklausomai nuo deklaracijos pateikimo būdo gyventojas dokumentą apie užsienio valstybėje gautas pajamas ir nuo jų sumokėtą pajamų mokestį savo gyvenamosios vietos apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai turi atsiųsti paštu, įteikti per įgaliotą asmenį arba pateikti elektroniniu būdu per VMI elektroninio deklaravimo informacinę sistemą. Metinės pajamų deklaracijos formos, deklaracijos pildymo taisyklės, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamosios sąskaitos numeris, įmokų kodai ir kita mokesčių mokėtojams aktuali informacija skelbiama VMI interneto svetainėje www.vmi.lt.

Daugiau informacijos apie Valstybinės mokesčių inspekcijos teikiamas paslaugas galima rasti VMI interneto svetainėje www.vmi.lt skiltyje Gyventojams – Paslaugos.

NAUDINGOS NUORODOS

Lietuvos darbo birža – www.ldb.lt

Leidinio „Valstybės žinios“ internetinė svetainė – www.valstybes-zinios.lt.

Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos – www.vtd.lt.

Informacija apie darbo rinkos mokymo centrus, teritorines darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybas – www.darborinka.lt.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos – www.vmi.lt.

Žemės ūkio ministerija – www.zum.lt.

Europos Sąjungos struktūrinių fondų svetainė, kurioje galima rasti naudingos informacijos apie ES fondus, kvietimus teikti paraiškas projektų finansavimui gauti ir kt. - www.esinvesticijos.lt.

SOCIALINĖS GARANTIJOS, SVEIKATOS APSAUGA, SOCIALINIS BŪSTAS

SOCIALINĖS GARANTIJOS

Teisinga socialinė politika yra svarbus kiekvienos demokratinės valstybės saugumo ir stabilumo garantas, todėl šiai sričiai Lietuvoje skiriamas ypač didelis dėmesys. Atsižvelgiant į besikeičiančią šalies ekonominę ir socialinę padėtį, socialinės apsaugos sistema yra tobulinama. Mūsų šalies gyventojams priklausančios socialinės garantijos užtikrina valstybės rūpestį tiek dirbančiais, tiek bedarbiais, taip pat pensininkais ir šeimomis, auginančiomis vaikus, bei socialiai remtiniais asmenimis.

Valstybinis socialinis draudimas sudaro didžiausią Lietuvos socialinės apsaugos sistemos dalį. Juo apdrausti beveik visi Lietuvos gyventojai, o daugiau nei ketvirtadalis gauna jo mokamas išmokas. Valstybinio socialinio draudimo sistemos pagrindinis tikslas – garantuoti pajamas apdraustiesiems netekus darbingumo dėl ligos, traumos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), senatvės, negalios, nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos bei kitais numatytais atvejais. Visas valstybinio socialinio draudimo išmokas skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritoriniai skyriai (www.sodra.lt).

Pensijos ir kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas

Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos – svarbiausia socialinės apsaugos senatvėje rūšis. 2015 m. valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijas gali gauti asmenys, kuriems yra sukakęs nustatytas senatvės pensijos amžius (vyrai – 63 m. 2 mėn., moterys – 61 m. 4 mėn.) ir turi 15 metų minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, nustatytą senatvės pensijai. Nuo 2012 m. pensinis amžius kasmet yra ilginamas 2 mėnesiais vyrams ir 4 mėnesiais moterims, kol pasieks 65 m. 2026 metais. Vidutinė senatvės pensija įgijusiems būtinąjį valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą (30 metų) 2015 m. liepos mėn. sudarė 256,8 Eur.

Valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidumo) pensijos – svarbiausia socialinės apsaugos rūšis neįgalumo atveju. Šios pensijos skiriamos asmenims, kurie darbingumo lygio nustatymo dieną turi minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai gauti. Minimalaus ir būtinojo šio stažo reikalavimai netekto darbingumo pensijai gauti priklauso nuo asmens amžiaus. Vidutinė netekto darbingumo pensija 2015 m. liepos mėn. sudarė 171,2 Eur.

Našlių pensijos skiriamos visiems senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims (nepriklausomai nuo našlio amžiaus sutuoktinio mirties metu), jei mirusysis bent minimalų stažą, reikalingą senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijai skirti, buvo įgijęs, dirbdamas Lietuvos, Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės įmonėse, įstaigose ar organizacijose, išskyrus tuos asmenis, kurie iki mirties dienos gavo netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensiją. Skiriant našlių pensijas už asmenis, mirusius iki 1991-06-01, stažo reikalavimai mirusiajam netaikomi. Našlių pensijos taip pat skiriamos asmenims, kurie sutuoktinio mirties dieną (arba per 5 metus nuo sutuoktinio mirties) buvo pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais). Našliai, neturėję su mirusiuoju bendrų vaikų, įgyja teisę gauti našlių pensiją, jei nuo santuokos įregistravimo nustatyta tvarka iki sutuoktinio mirties dienos praėjo ne mažiau kaip 1 metai. Našlių pensijos skiriamos ir mokamos valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos bazinio dydžio (nuo 2015 m. sausio 1 d. – 21 Eur). Našliui susituokus, našlių pensijos mokėjimas nutraukiamas.

Našlaičių pensija skiriama mirusiojo, kuris buvo įgijęs teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo ar senatvės pensiją arba gavo vieną iš šių pensijų, vaikams iki 18 metų ir vyresniems nei 18 metų mirusiojo vaikams, kurie mokosi švietimo įstaigose pagal bendrojo ugdymo ar formaliojo profesinio ugdymo programą ar studijuoja pagal dieninių ar nuolatinių studijų

programą – iki mokymosi ar studijų baigimo, tačiau ne vyresniems negu 24 metai. Taip pat našlaičių pensiją gali gauti neįgalūs mirusiojo vaikai, kurie iki 18 metų pripažinti neįgaliais ir nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi. Našlaičių pensijos dydis yra 50 procentų mirusiam asmeniui galėjusios priklausyti (ar gautos) netekto darbingumo ar senatvės pensijos dydžio. Jei teisę gauti našlaičių pensiją turi du ir daugiau mirusiojo vaikų, tai kiekvienam skiriama po lygiai, bet ne daugiau kaip 100 procentų viso mirusiajam apskaičiuotos pensijos dydžio.

Be to, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme yra nustatytos kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas. Jos skiriamos tiems, kurie iki 1995 metų nustatytą laiką dirbo ypatingomis darbo sąlygomis. Kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas mokamos iki senatvės pensijos amžiaus sukakties, jų dydis – 1,5 valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos. Šios kompensacijos dydis 2015 m. liepos mėn. sudarė 162 Eur.

Nuo 2004 m. liepos 1 d. įsigaliojo Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymas, įteisinęs išankstines senatvės pensijas. Išankstinės senatvės pensijos padeda užtikrinti socialines garantijas ilgalaikiams priešpensinio amžiaus bedarbiams. Išankstinė senatvės pensija apskaičiuojama taip, kaip valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija ir mažinama po 0,4 procento už kiekvieną mėnesį, likusį iki senatvės pensijos amžiaus. Vidutinė išankstinė senatvės pensija 2015 m. liepos mėn. siekė 177,7 Eur.

Nuo 2004 metų visi dirbantieji, privalomai draudžiami valstybiniu socialiniu pensijų draudimu visai valstybinei socialinio draudimo pensijai, jeigu jie dar nėra sulaukę senatvės pensijos amžiaus, gali dalyvauti pensijų kaupimo sistemoje. Dalyvaujant šioje sistemoje, dalis jų privalomų valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokų pervedama į jų pensijų sąskaitas pasirinktuose pensijų fonduose, kur lėšos investuojamos, atsižvelgiant į konkretaus pensijų fondo strategiją. Pensijų fonduose lėšos kaupiamos, kol asmeniui sukanka pensinis amžius. Pensijų kaupimo dalyvio mirties atveju sukauptos lėšos yra paveldimos.

Nuo 2014 m. asmenims, pasirašiusiems pensijų kaupimo sutartis po 2013 m. sausio 1 d., kaupiamąją pensijų įmoką sudaro dalyvio lėšomis mokama įmoka (2014–2015 m. – 1 proc. nuo dalyvio draudžiamųjų pajamų), papildoma skatinamoji įmoka iš valstybės biudžeto (2014–2015 m. – 1 proc. nuo Lietuvos statistikos departamento paskelbto užpraeitų metų keturių ketvirčių šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio vidurkio) ir valstybinio socialinio draudimo įmokos dalis (2014–2015 m. – 2 proc. nuo dalyvio draudžiamųjų pajamų). Asmenys, pasirašę pensijų kaupimo sutartis iki 2013 m. sausio 1 d. ir laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. lapkričio 30 d. nepateikę prašymo sustabdyti pensijų kaupimą ar sutikimo mokėti papildomas pensijų kaupimo įmokas, ir toliau kaupia tik valstybinio socialinio draudimo įmokos dalį.

2015 metų II ketv. pensijų kaupime dalyvavo beveik 1 169,2 tūkst. asmenų. Daugiau informacijos apie naująją pensijų kaupimo sistemą galima rasti internete adresu www.pensijusistema.lt.

Pensijų skyrimas dirbusiems užsienyje

Nuo 2004-05-01, Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, asmenims, įgijusiems stažo ne tik Lietuvoje, bet ir kitose Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėse narėse arba Europos Ekonominės Erdvės (toliau – EEE) valstybėse valstybinės socialinio draudimo senatvės, netekto darbingumo, našlių ir našlaičių pensijos skiriamos ir mokamos remiantis Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1408/71 „Dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimų nariams, persikeliantiems Bendrijoje“ bei Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 574/72, nustatančiu pirmiau minėto reglamento įgyvendinimo tvarką, o nuo 2010-05-01 – remiantis minėtuosius reglamentus pakeitusiais Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr.883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EEB) Nr.987/2009, nustatančiu pirmiau minėto reglamento įgyvendinimo tvarką. Šie Europos Sąjungos teisės aktai yra privalomi ir tiesiogiai taikytini 28 ES valstybėse narėse (Austrija, Belgija, Bulgarija, Kipras, Kroatija, Čekija, Danija, Estija, Suomija, Prancūzija, Graikija, Vengrija, Airija, Italija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Vokietija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Ispanija, Švedija, Jungtinė Karalystė). Pagal minėtų reglamentų

nuostatas, asmenims, kurie yra įgiję stažo dirbdami Europos Sąjungos valstybėse narėse, pensijas už šį stažą skiria ir moka kompetentingos atitinkamų valstybių narių įstaigos, vadovaudamosi šiais reglamentais bei nacionaliniais įstatymais, nepriklausomai nuo asmenų pilietybės.

Lietuvos Respublika taip pat yra sudariusi dvišales tarptautines sutartis dėl socialinės apsaugos su Rusija, Baltarusija, Ukraina, Moldova, Kanada, JAV, kuriomis vadovaujantis yra skiriamos ir mokamos pensijos.

Asmenys, įgiję stažo ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES, EEE arba šalyje, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautines sutartis dėl socialinės apsaugos, prašymus skirti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo, senatvės bei našlių ir našlaičių pensiją galima teikti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritoriniam skyriui (toliau – VSDF valdybos teritoriniam skyriui) arba tiesiogiai Užsienio išmokų tarnybai.

Šalpos pensijos

Šalpos pensijos mokamos neįgaliems vaikams, darbingo amžiaus neįgaliems asmenims, o taip pat senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, neturintiems teisės gauti kitų pensijų ar pensijų išmokų (valstybinio socialinio draudimo pensijų, valstybinių pensijų, užsienio valstybių pensijų ir kt.).

Neįgaliems vaikams, priklausomai nuo negalios sunkumo, mokamos tokio dydžio šalpos pensijos:

- vaikams, kuriems nustatytas sunkus neįgalumo lygis – 2 bazinės pensijos (216 EUR);
- vaikams, kuriems nustatytas vidutinis neįgalumo lygis – 1,5 bazinės pensijos (162 EUR);
- vaikams, kuriems nustatytas lengvas neįgalumo lygis – 1 bazinė pensija (108 EUR).

Asmenims, nedarbingais ar iš dalies darbingais pripažintiems iki 24 metų sukakties dienos, mokamos tokio dydžio šalpos pensijos:

- asmenims, netekusiems 75-100 proc. darbingumo – 2 bazinės pensijos (216 EUR);
- asmenims, netekusiems 60-70 proc. darbingumo – 1,5 bazinės pensijos (162 EUR);
- asmenims, netekusiems 45-55 proc. darbingumo – 0,75 bazinės pensijos (81 EUR).

Asmenims, nedarbingais ar iš dalies darbingais pripažintiems po 24 metų sukakties dienos bei senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims mokamos tokio dydžio šalpos pensijos:

- asmenims, netekusiems 75-100 proc. darbingumo – 1 bazinė pensija (108 EUR);
- asmenims, netekusiems 60-70 proc. darbingumo bei senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims – 0,9 bazinės pensijos (97,2 EUR).

Be to, šalpos pensijos senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims bei nedarbingiems ar iš dalies darbingiems asmenims, tokiais pripažintiems po 24 metų sukakties, mokamos tik tais atvejais, kai šie asmenys nedirba pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu arba savarankiškai (nėra individualių įmonių savininkai, nedirba pagal verslo liudijimus, nėra ūkininkai ir jų partneriai). O asmenims, turintiems teisę į pensiją, kurių dydis mažesnis už šalpos pensiją, mokamas šalpos pensijos ir gaunamos pensijos skirtumas.

Šalpos našlaičių pensijos

Šalpos našlaičių pensijos skiriamos visiems iki 18 metų vaikams našlaičiams, kurie negauna valstybinių socialinio draudimo našlaičių pensijų dėl to, kad jų mirę tėvai (vienas iš tėvų) nebuvo įgiję reikalaujamo pensijų draudimo stažo. Šios pensijos taip pat skiriamos ir mokamos sukakusiems 18 metų mirusio asmens vaikams, kurie mokosi nustatyta tvarka įregistruotose švietimo įstaigose pagal bendrojo lavinimo programą ar formaliojo profesinio mokymo programą ar studijuoja pagal dieninę arba nuolatinę studijų formą – iki mokymosi ar studijų baigimo, tačiau ne vyresniems negu 24 metų. Teisę gauti šalpos našlaičių pensiją turi ir tie 18 metų sukakę mirusiojo vaikai, kurie buvo pripažinti neįgaliais iki tos dienos (įskaitytinai), kurią jiems sukako 18 metų ir pripažinti invalidais nuo vaikystės po 18 metų sukakties dienos, tačiau ne vėliau kaip iki dienos,

kurią jiems sukako 24 metai, jeigu jie nuo pripažinimo invalidais dienos nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai). Vienam vaikui mokama 0,5 bazinės pensijos (54 EUR). Kai teisę gauti šią pensiją turi 4 ar daugiau mirusiojo vaikų (įvaikių) 1,5 bazinės pensijos (162 EUR) skiriama ir mokama visiems mirusiojo vaikams (įvaikiams) lygiomis dalimis.

Slaugos arba priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos

Tikslinės kompensacijos – papildomos išmokos specialiesiems poreikiams tenkinti, kurios mokamos kas mėnesį kartu su neįgaliesiems vaikams bei kitiems neįgaliesiems asmenims paskirtomis kitomis pensijomis ir (ar) pensijų išmokomis. Šiomis papildomomis išmokomis siekiama kompensuoti patiriamas papildomas išlaidas, susietas su nuolatinės slaugos arba priežiūros (pagalbos) būtinybe. 2,5 bazinės pensijos (270 EUR) dydžio slaugos išlaidų tikslinės kompensacijos skiriamos tiems neįgaliesiems, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. Priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos mokamos tiems asmenims, kuriems būtina nuolatinė priežiūra (pagalba) (neįgaliesiems vaikams ši sąlyga netaikoma). 75-100 proc. darbingumo netekusiems asmenims ir vaikams su sunkia negalia skiriama 1 bazinės pensijos dydžio (108 EUR) priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija, o netekusiems 60-70 proc. darbingumo asmenims, vaikams su vidutine negalia ir senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims – 0,5 bazinės pensijos (54 EUR).

Valstybinio socialinio draudimo išmokos

Ligos pašalpa skiriama, jeigu apdraustasis susirgo darbo laikotarpiu ir prieš laikinojo nedarbingumo nustatymo dieną turi ne trumpesnę kaip 3 mėnesių per paskutinius 12 mėnesių arba ne trumpesnę kaip 6 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą. Ligos pašalpos skyrimo pagrindas - elektroninis nedarbingumo pažymėjimas. Ligos pašalpą pirmąsias dvi nedarbingumo dienas, sutampančias su darbuotojo darbo grafiku, moka darbdavys. Darbdavio apmokama ligos pašalpa negali būti mažesnė negu 80 procentų ir didesnė negu 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio. Nuo 2015 m. sausio 1 d. ligos pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų nuo trečiosios nedarbingumo dienos sudaro 80 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ligos pašalpa sergančiam šeimos nariui slaugyti arba vaikui prižiūrėti lygi 85 procentams pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ligos pašalpa, tapus laikinai nedarbingam dėl audinių, ląstelių ar organų paėmimo transplantacijai donorystės tikslu, mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio. Ligos pašalpa, mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, per mėnesį negali būti mažesnė už nedarbingumo atsiradimo mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų ketvirtadalį.

Pagrindas skirti profesinės reabilitacijos pašalpą yra Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimas dėl profesinės reabilitacijos paslaugų poreikio nustatymo ir profesinės reabilitacijos pažymėjimas. Profesinės reabilitacijos pašalpa turinčiam teisę ją gauti asmeniui skiriama už dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje laikotarpį ir mokama nuo pirmosios dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje dienos, kol asmuo taps darbingu arba bus pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu, bet ne ilgiau kaip 180 kalendorinių dienų. Ši pašalpa mokama kiekvieną mėnesį (už praėjusį mėnesį). Profesinės reabilitacijos pašalpa lygi 85 procentams pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio, tačiau ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė kaip profesinės reabilitacijos programos pradžioje galiojusių dviejų valstybinių socialinio draudimo bazinių pensijų suma.

Teisę gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu turi ligos ir motinystės socialiniu draudimu apdrausti asmenys, kuriems suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, jeigu jie iki pirmosios nėštumo ir gimdymo atostogų dienos turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą. Moterims, suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaičių, motinystės pašalpa mokama už 126 kalendorines dienas.

Komplikuoto gimdymo atveju ir kai gimė daugiau negu vienas vaikas, pašalpa mokama papildomai už 14 kalendorinių dienų. Moterims, kurios iki gimdymo datos (suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaitių) nepasinaudojo teise į nėštumo ir gimdymo atostogas, motinystės pašalpa mokama už 56 kalendorines dienas po gimdymo. Moterims, kurios iki gimdymo datos (suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaitių) nepasinaudojo teise į nėštumo ir gimdymo atostogas, komplikuoto gimdymo atveju ar kai gimė daugiau negu vienas vaikas, motinystės pašalpa mokama už 70 kalendorinių dienų po gimdymo. Moterims, pagimdžiusioms 22-30 nėštumo savaitę, motinystės pašalpa mokama už 28 kalendorines dienas po gimdymo. Moterims, pagimdžiusioms 22-30 nėštumo savaitę, komplikuoto gimdymo atveju ir kai gimė daugiau negu vienas vaikas, pašalpa papildomai mokama už 14 kalendorinių dienų. Asmeniui, paskirtam naujagimio globėju, motinystės pašalpa mokama nuo globos nustatymo dienos, kol kūdikiui sueis 70 dienų. Motinystės pašalpa nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė už nėštumo ir gimdymo atostogų pradžios mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalį.

Tėvystės pašalpa mokama tėvystės atostogų laikotarpiu nuo vaiko gimimo dienos iki tol, kol vaikui sukaks 1 mėnuo. Teisę gauti tėvystės pašalpą turi ligos ir motinystės socialiniu draudimu apdraustas tėvas, kuris turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą. Tėvystės pašalpa mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė už tėvystės atostogų suteikimo mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalį.

Motinystės (tėvystės) pašalpa mokama vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos, kol vaikui sukanka vieneri arba dveji metai. Teisę gauti motinystės (tėvystės) pašalpą turi ligos ir motinystės socialiniu draudimu apdraustas vienas iš tėvų (įtėvių) ar globėjas, kuris turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą. Motinystės (tėvystės) pašalpos dydis kinta priklausomai nuo pasirinktos pašalpos mokėjimo trukmės. Pasirinkus motinystės (tėvystės) pašalpos mokėjimą per vienerius metus, jos dydis sudaro 100 proc. pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio, jei per dvejus metus - pirmaisiais vaiko priežiūros metais mokama 70 proc., o antraisiais – 40 proc. pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio pašalpa. Ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė nei vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalis. Jeigu apdraustajam gimsta du ir daugiau vaikų ir jis yra šių vaikų priežiūros atostogose, motinystės (tėvystės) pašalpa didinama, atsižvelgiant į vienu metu gimusių vaikų skaičių (gimus dvynukams - 2 kartus, gimus trynukams - 3 kartus ir t.t.), tačiau mokama bendra pašalpų suma negali būti didesnė kaip 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Taip pat jei apdraustasis, gaunatis motinystės (tėvystės) pašalpą, įgyja teisę gauti motinystės pašalpą arba motinystės (tėvystės) pašapadėl kito vaiko gimimo, tai šiuo atveju bus mokamos dvi pašalpos - motinystės ir motinystės (tėvystės), tačiau bendra pašalpų suma negali būti didesnė kaip 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Tuo atveju, kai apdraustasis pirmaisiais vaiko priežiūros metais, nepaisant pasirinktos motinystės (tėvystės) pašalpos mokėjimo trukmės, dirba ir gauna pajamų, kurių dydis mažesnis už motinystės (tėvystės) pašalpą (bendrą šių pašalpų sumą), jam mokamas šios pašalpos (bendros šių pašalpų sumos) ir jo atitinkamą mėnesį turėtų pajamų skirtumas. Mokant motinystės (tėvystės) pašalpą laikotarpiu nuo vaiko vienerių iki dvejų metų (pasirinkus motinystės (tėvystės) pašalpos mokėjimą per dvejus metus), gavus pajamų, pašalpa proporcingai gautoms pajamoms nemažinama.

Kompensuojamasis uždarbis, pagal kurį nustatomas motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpų dydis, yra apskaičiuojamas pagal apdraustojo asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per 12 kalendorinių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš nėštumo ir gimdymo, tėvystės arba vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį. Jeigu visą šį nurodytą laikotarpį arba jo dalį apdraustajam buvo mokama motinystės (tėvystės) pašalpa už prieš tai gimusį vaiką arba jis buvo prieš tai gimusio vaiko nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogose, jo prašymu nauja motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) pašalpa gali būti apskaičiuota iš kompensuojamojo uždarbio, pagal kurį buvo apskaičiuota ankstesnė (pirmesnė) motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) pašalpa.

Pašalpos (ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės bei motinystės (tėvystės)) gavėjo vidutinis mėnesinis kompensuojamasis uždarbis pašalpoms skaičiuoti negali viršyti paskutinių Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų 3,2 dydžių sumos.

Pažymėtina, kad į ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą įskaitomi darbo užsienyje laikotarpiai (jeigu tai nustatyta tarptautinėse sutartyse, ES teisės aktuose ar kai asmuo draudžiasi pagal Europos Bendrijų bendrąją sveikatos draudimo sistemą vadovaujantis Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatais, nustatytais 1968 m. vasario 29 d. Tarybos reglamento (EEB, EURATOMAS, EAPB) Nr. 259/68), tačiau tik tuo atveju, kai jie nesutampa su laiku, dirbtu Lietuvos Respublikoje.

PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMA

Vienkartinė išmoka vaikui

Kiekvienam gimusiam vaikui ar įvaikintam vaikui, neatsižvelgiant į tai, kad jau buvo išmokėta išmoka gimusiam vaikui, skiriama 11 BSI dydžio (418 Eur) vienkartinė išmoka. Vienkartinė išmoka išmokama vienam iš vaikų auginančių tėvų (ar turimam vieninteliam iš tėvų) (itėvių) ar vaiko globėjui.

Išmoka vaikui

Auginamam ir (ar) globojamam vaikui, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimoje, nuo gimimo dienos iki 2 metų yra skiriama ir mokama 0,75 bazinės socialinės išmokos dydžio (28,5 Eur) išmoka per mėnesį, jeigu šeimos vidutinės pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (153 Eur).

Auginamam ir (ar) globojamam vaikui, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimoje, yra skiriama ir mokama 0,4 bazinės socialinės išmokos dydžio (15,2 Eur) išmoka per mėnesį, jeigu vidutinės pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (153 Eur):

- kai vaikas yra nuo 2 iki 7 metų;

- kai vaikas yra nuo 7 iki 18 metų, jeigu šeima augina ir (ar) globoja tris ar daugiau vaikų. Išmoka vaikui mokama, kol kiekvienam vaikui sukaks 18 metų, jeigu vyresni kaip 18 metų vaikai mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal dieninės studijų formos nuosekliųjų studijų programą ar nuolatinės studijų formos programą (įskaitant ir akademinį atostogų laikotarpį), bet ne ilgiau kaip iki jiems sukaks 24 metai.

Tais atvejais, kai vaiko tėvai dirba ar gyvena skirtingose Europos Sąjungos valstybėse narėse, teisė į išmoką vaikui nustatoma vadovaujantis ES socialinės apsaugos sistemos koordinavimo reglamentais.

Globos (rūpybos) išmoka, globos (rūpybos) išmokos tikslinis priedas

Kiekvienam vaikui, globojamam šeimoje, šeimynoje ar vaikų globos institucijoje, jo globos (rūpybos) laikotarpiu kas mėnesį mokama 4 bazinių socialinių išmokų dydžio (152 Eur) globos (rūpybos) išmoka. Kai globojamam vaikui mokama našlaičio pensija ir (arba) periodinė išmoka jo išlaikymui, globos (rūpybos) išmokos dydis yra lygus skirtumui tarp 4 bazinių socialinių išmokų dydžio ir šių išmokų dydžio.

Šeimynos vykdomai vaiko globai (rūpybai) užtikrinti už vaiką, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimynoje, yra skiriamas ir kartą per mėnesį mokamas 4 bazinių socialinių išmokų dydžio (152 Eur) globos (rūpybos) išmokos tikslinis priedas.

Jeigu globojamas vaikas mokosi pagal bendrojo ugdymo ir (ar) pagal formaliojo profesinio mokymo programas ir yra išlaikomas (nemokamai gauna nakvynę ir maistą) bendrojo ugdymo mokyklos ar profesinio mokymo įstaigos bendrabutyje ar vaikų socializacijos centre, jam skiriama 2 bazinių socialinių išmokų dydžio (76 Eur) išmoka per mėnesį.

Asmeniui, pasibaigus jam nustatytai globai (rūpybai) dėl pilnametystės, emancipacijos ar santuokos sudarymo, kas mėnesį mokama 4 bazinių socialinių išmokų dydžio (152 Eur) globos (rūpybos) išmoka, jeigu šis asmuo toliau mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, pagal formaliojo profesinio mokymo programą ar studijuoja aukštojoje mokykloje pagal dieninės studijų formos nuosekliųjų studijų programą ar nuolatinės studijų formos programą (įskaitant akademinių atostogų laikotarpį), taip pat tuo atveju, kai yra mirę pilnamečio asmens abu tėvai (turėtas vienintelis iš tėvų), mokymosi laikotarpiu, bet ne ilgiau, kaip iki asmeniui sukanka 24 metai. Ši išmoka neskiriama ir nemokama asmenims, daugiau kaip du kartus įstojušiams į tos pačios mokyklų grupės mokyklą.

Vaikų atstovavimas tėvams išvykus į užsienio valstybes

Kai vaiko tėvai ar vienintelis iš turimų tėvų laikinai išvyksta iš Lietuvos Respublikos, palikdami savo vaiką prižiūrėti pasirinktam fiziniam asmeniui, prieš 30 kalendorinių dienų iki išvykimo savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriui jie privalo pateikti rašytinį prašymą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo jų išvykimo iš šalies laikotarpiu ir fizinio asmens paskyrimo globėju (rūpintoju), kuriam tėvai patiki laikinai prižiūrėti savo vaiką. Šiuo pagrindu nustačius vaikui laikinąją globą (rūpybą) vaiko globos (rūpybos) išmoka neskiriama.

Vienkartinė išmoka įsikurti

Asmenims, kuriems buvo nustatyta vaiko globa (rūpyba), pasibaigus vaiko globai (rūpybai) dėl pilnametystės, emancipacijos ar santuokos sudarymo, skiriama vienkartinė 75 bazinių socialinių išmokų dydžio (2850 Eur) išmoka įsikurti. Ši išmoka grynaisiais pinigais neišmokama, išskyrus atvejus, kai lieka nepanaudota mažesnė negu 1 bazinės socialinės išmokos dydžio išmokos dalis. Išmoka skiriama, jeigu prašymą šiai išmokai skirti asmuo pateikė iki jam sukako 25 metai. Vienkartinė išmoka įsikurti gali būti panaudota būstui (gyvenamosioms patalpoms) pirkti, sumokėti daliai paskolos būstui statyti arba pirkti, būsto nuomai, mokesčiams už nuomojamojo ar nuosavybės teise turimo būsto komunalines paslaugas, būstui remontuoti ar rekonstruoti, baldams, buitinei, vaizdo ir garso technikai, namų apyvokos reikmenims, vienam asmeniui kompiuteriui įsigyti, studijų ir neformaliojo švietimo kainai padengti, mokymosi priemonėms įsigyti, žemės sklypui įsigyti, mokamų sveikatos priežiūros prekių ir paslaugų išlaidoms apmokėti. Išmoka turi būti panaudota per 24 mėnesius nuo sprendimo skirti išmoką priėmimo dienos.

Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai

Nėščiai moteriai, pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą neturinčiai teisės gauti motinystės pašalpos, likus 70 kalendorinių dienų iki numatomos gimdymo datos, skiriama 2 bazinių socialinių išmokų (76 Eur) dydžio vienkartinė išmoka.

Išmoka privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui

Kiekvienam privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui jo tėvo ar motinos tarnybos laikotarpiu skiriama 1,5 bazinių socialinių išmokų (57 Eur) dydžio išmoka per mėnesį. Išmoka privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui mokama vienam iš vaikų auginančių tėvų (jėvių) (ar turimam vieninteliam iš tėvų). Jeigu privalomąją pradinę karo tarnybą tuo pačiu metu atlieka ir vaiko tėvas, ir motina, išmokų vaikui skaičius nedidindamas.

Piniginė socialinė parama nepasiturintiems gyventojams

Jeigu bendrai gyvenančių asmenų ar vieno gyvenančio asmens pajamos, tenkančios vienam asmeniui per mėnesį, yra mažesnės kaip 1 valstybės remiamų pajamų dydis (102 Eur), ir nuosavybės teise turimo turto vertė neviršija nustatyto turto vertės normatyvo, o kiekvienas vyresnis kaip 18 metų bendrai gyvenantis asmuo, vienas gyvenantis asmuo arba vaikas (jvaikis) nuo 16 iki 18 metų dirba arba nedirba dėl objektyvių priežasčių (mokosi, yra pensininkai, neįgalūs, augina mažamečius vaikus, ieško darbo per teritorinę darbo biržą ir kt.), skiriama socialinė pašalpa.

Socialinės pašalpos dydis vienam gyvenančiam asmeniui sudaro 100 procentų skirtumo tarp valstybės remiamų pajamų dydžio vienam gyvenančiam asmeniui ir vidutinių vieno gyvenančio asmens pajamų per mėnesį.

Socialinės pašalpos dydis bendrai gyvenantiems asmenims, įskaitant atvejus, kai socialinė pašalpa skiriama tik vaikui (jvaikiui) ar vaikams (jvaikiams):

- pirmam bendrai gyvenančiam asmeniui – 100 procentų skirtumo tarp valstybės remiamų pajamų dydžio vienam iš bendrai gyvenančių asmenų ir vidutinių bendrai gyvenančių asmenų pajamų vienam iš bendrai gyvenančių asmenų per mėnesį;
- antram bendrai gyvenančiam asmeniui – 80 procentų skirtumo tarp valstybės remiamų pajamų dydžio vienam iš bendrai gyvenančių asmenų ir vidutinių bendrai gyvenančių asmenų pajamų vienam iš bendrai gyvenančių asmenų per mėnesį;
- trečiam ir paskesniems bendrai gyvenantiems asmenims – 70 procentų skirtumo tarp valstybės remiamų pajamų dydžio vienam iš bendrai gyvenančių asmenų ir vidutinių bendrai gyvenančių asmenų pajamų vienam iš bendrai gyvenančių asmenų per mėnesį.
- Nepasiturintiems gyventojams teikiamos kompensacijos būsto šildymui, karštam ir geriamajam vandeniui. Kompensuojama:
 - būsto šildymo išlaidų, atsižvelgiant į energijos ar kuro sąnaudas, bet ne didesnes už normatyvą, dalis, viršijanti 20 procentų skirtumo tarp asmens pajamų ir valstybės remiamų pajamų asmeniui dydžio;
 - išlaidų už geriamojo vandens kiekį, bet ne didesnę už normatyvą, dalis, viršijanti 2 procentus asmens pajamų;
 - išlaidų už karštą vandenį, kurio kiekis bei atskirų energijos ar kuro rūšių sąnaudos karštam vandeniui ne didesnės už normatyvus, dalis, viršijanti 5 procentus asmens pajamų.

Socialinė parama mokiniams

Mokiniams iš mažas pajamas gaunančių šeimų, kurių pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 1,5 valstybės remiamų pajamų (153 Eur) dydžio, teikiamas nemokamas maitinimas mokyklose ir jose organizuojamose dieninėse vasaros poilsio stovyklose. Prieš prasidedant mokslo metams, šiems mokiniams skiriama 120 procentų bazinės socialinės išmokos dydžio (45,6 Eur) parama mokinio reikmenims įsigyti.

Be to, savivaldybėms yra suteikta teisė savo nustatyta tvarka skirti paramą ir įvairiais kitais atvejais, kuomet socialinė parama gyventojams yra reikalinga.

Socialinės paslaugos

Socialinės paslaugos yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šėimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Socialinių paslaugų tikslas – sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį. Socialinės paslaugos teikiamos siekiant užkirsti kelią asmens, šėimos, bendruomenės socialinėms problemoms kilti, taip pat visuomenės socialiniam saugumui užtikrinti.

Lietuvoje gauti socialines paslaugas turi teisę Lietuvos Respublikos piliečiai; užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje; kiti asmenys Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais.

Socialinių paslaugų gavėjai gali būti senyvo amžiaus asmenys ir jų šėimos, asmenys su negalia (sunkia negalia) ir jų šėimos, likę be tėvų globos vaikai, socialinės rizikos vaikai ir jų šėimos, socialinės rizikos šėimos, vaikus globojančios šėimos, kiti asmenys ir šėimos.

Socialinės paslaugos skiriamos ir teikiamos, atsižvelgiant į asmens (šėimos) interesus bei nustatytus poreikius, derinant jas su socialine parama, vaiko teisių apsauga, užimtumu, sveikatos priežiūra, švietimu ar ugdymu, socialinio būsto suteikimu, specialiosios pagalbos priemonėmis. Asmens (šėimos) finansinės galimybės mokėti už socialines paslaugas, neturi įtakos asmens (šėimos) galimybėms gauti socialines paslaugas.

Socialinės paslaugų sąrašą ir turinį apibrėžia Socialinių paslaugų katalogas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-93 „Dėl socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“.

Socialinės paslaugos gali būti teikiamos socialinių paslaugų įstaigose (socialinės globos namuose, dienos socialinės globos centruose, savarankiško gyvenimo namuose, socialinės priežiūros centruose, bendruomeninėse įstaigose ir kt.), šeimynose, asmens namuose. Socialinę globą nuo 2015 m. sausio 1 d. gali teikti tik licencijas socialinei globai teikti turinčios socialinės globos įstaigos. Informaciją apie licencijuotas socialinės globos įstaigas galima rasti nuoroda

<http://www.sppd.lt/lt/veikla/veiklos-sritys/licencijavimas/licencijos-copy/>

Savivaldybės yra atsakingos už socialinių paslaugų teikimo užtikrinimą savo teritorijos gyventojams. Dėl socialinių paslaugų skyrimo asmuo (vienas iš suaugusiųjų šėimos narių ar jo globėjas, rūpintojas raštišku prašymu turi kreiptis į asmens (šėimos) gyvenamosios vietos savivaldybę.

Savivaldybių sąrašą ir nuorodas galima rasti nuoroda

www.savivaldybes.lt/nuorodos/index.php?lang=lt&gr=savinternete

Pasirinkus savivaldybę, atskiruose savivaldybių tinklapiuose galite rasti informaciją apie konkrečioje savivaldybe teikiamas paslaugas, jų rūšis skyrimo sąlygas bei veikiančias socialinių paslaugų įstaigas.

SVEIKATOS APSAUGA

Privalomasis sveikatos draudimas

Lietuvoje, kaip ir daugumoje Europos šalių, galioja privalomasis sveikatos draudimas (PSD). O tai reiškia, kad draustis (t.y. mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas) Lietuvoje nuolat gyvenantiems yra privalu. Apdraustiesiems valstybė laiduoja sveikatos priežiūrą, apmokamą Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšomis.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 straipsnis numato, kad valstybė laiduoja medicinos pagalbą susirgus ir įstatymu nustato nemokamos medicinos pagalbos Lietuvos Respublikos piliečiams teikimo valstybinėse gydymo įstaigose tvarką.

Privalomuoju sveikatos draudimu yra draudžiami:

- Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje;
- leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje turintys užsieniečiai (išskyrus asmenis, kuriems, vadovaujantis Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais, turi būti taikomas Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas), kurie dirba Lietuvos Respublikoje arba kurie dirbo Lietuvos Respublikoje ne trumpiau kaip 6 mėnesius ir yra įsiregistravę Lietuvos Respublikos teritorinėse darbo biržose kaip bedarbiai, bei nepilnamečiai jų šeimos nariai;
- nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai;
- užsieniečiai, kuriems suteikta papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje;
- asmenys, kuriems, vadovaujantis Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais, turi būti taikomas Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas.

Lietuvos gyventojai tampa draudžiamaisiais deklaruoję savo gyvenamąją vietą Lietuvoje, o apdraustaisiais – pilnai sumokėję PSD įmokas arba jei už juos šį įmoka yra sumokama.

Apdraustaisiais privalomuoju sveikatos draudimu Lietuvoje laikomi:

- asmenys, kurie patys moka arba už kuriuos mokamos privalomojo sveikatos draudimo įmokos, pavyzdžiui, dirbantys pagal darbo sutartis arba mokantys įmokas savarankiškai, kai vykdo individualią veiklą.
- valstybės lėšomis draudžiami asmenys: pensininkai ir šalpos kompensacijų gavėjai, vaikai ir jaunuoliai iki 18 metų, dieninių skyrių studentai, socialinę pašalpą gaunantys žmonės, užsiregistravę bedarbiai, moterys, esančios nėštumo ir gimdymo atostogose, vienas iš tėvų, auginantis vaiką iki 8 metų, taip pat vienas iš tėvų, auginantis du ir daugiau nepilnamečių vaikų, ir kiti.

Informacija apie draustumą

Informacija apie žmonių draudimą PSD kaupiama Draudžiamųjų privalomuoju sveikatos draudimu registre, o apie draustumą kiekvienas gali sužinoti ligonių kasose, taip pat ir interneto svetainės www.vlk.lt skyrelyje „Ar esate draustas?“. Šią informaciją teikia ir gydymo įstaigos, kai žmogus kreipiasi dėl sveikatos priežiūros.

Apsidraudusiam žmogui nemokamai yra teikiama ir būtinoji medicinos pagalba, ir visos teisės aktais nustatytos asmens sveikatos priežiūros paslaugos. Jei žmogus neapsidraudęs privalomuoju sveikatos draudimu, už sveikatos priežiūros paslaugas (išskyrus būtinąją pagalbą) jis turi mokėti pats.

Privalomojo sveikatos draudimo įmokos 2015 metais

Jei žmogus yra draudžiamas valstybės lėšomis, už jį yra mokama nustatyto dydžio įmoka. Žmonių, dirbančių pagal darbo sutartis, PSD įmokos apskaičiuojamos taip: 6 proc. pajamų, nuo kurių skaičiuojamas socialinio draudimo įmokos, dydžio PSD įmokas moka dirbantieji ir dar 3 proc. pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, dydžio PSD įmokas už juos moka darbdaviai (draudėjai).

Jei žmogus dirba pagal darbo sutartį ar yra draudžiamas valstybės lėšomis, bet papildomai dar dirba pagal verslo liudijimą, PSD įmokas reikia mokėti tik už tas kalendorinio mėnesio dienas, kuriomis turi galiojantį verslo liudijimą.

Nustatyto dydžio PSD įmokas turi mokėti asmenys, vykdantys individualias veiklas bei tie, kurie veiklos nevykdo. Įmokų sumos priklauso nuo minimalios mėnesio algos (MMA) ir sudaro 9 proc. nustatytos MMA (išskyrus kelias išimtis).

Įmokų sumos 2015 metais

Kategorija	Įmokos dydis nuo 2015-01-01 iki 2015-06-30, Eur per mėnesį	Įmokos dydis nuo 2015-07-01, Eur per mėnesį	Ką daryti, kad draustumas nenutrūktų
Asmenys, vykdančys individualią veiklą pagal pažymą	27	29	Laiku sumokėti nustatyto dydžio įmoką. Dėl įmokų dydžių, sąskaitos Nr. ir įmokos kodų kreiptis į Sodrą, kuri administruoja šias įmokas.
Ūkinės ar mažosios bendrijos nariai, individualių įmonių savininkai	27	29	
Žemės ūkio valdytojai iki 4 EDV	27	29	
Asmenys vykdančys individualią veiklą pagal verslo liudijimą	27	29	Laiku sumokėti nustatyto dydžio įmoką. Dėl įmokų dydžių, sąskaitos Nr. ir įmokos kodų kreiptis į VMI, kuri administruoja šias įmokas.
Žemės ūkio valdytojai iki 2-4 EDV	27	29	
Žemės ūkio valdytojai iki 2 EDV	9	10	
Savarankiškai besidraudžiantys asmenys (t. y. nedirbantys, nevykdančys jokios veiklos ir neuždirbantys pajamų bei nedrausti valstybės lėšomis asmenys)	27	29	

Visą informaciją apie PSD įmokas gali suteikti jas administruojančios institucijos – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (www.vmi.lt) ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos („Sodra“ – www.sodra.lt).

Kada įsigalioja privalomasis sveikatos draudimas

Jei grįžtate į Lietuvą iš Europos Sąjungos (ES) šalies, nepamirškite, kad atvykus į Lietuvą pirmiausia reikia deklaruoti savo gyvenamąją vietą! Iš šalies, kurioje buvote draustas sveikatos draudimu pagal tos šalies reikalavimus, nepamirškite atsivežti tos šalies valstybinio sveikatos draudimo įstaigos išduotą E 104 formos pažymą arba ją pakeičiantį elektroninį dokumentą (SED) S041. Šį dokumentą reikia pateikti teritorinei ligonių kasai pagal savo gyvenamąją vietą Lietuvoje. ES šalyse išduotoje pažymoje turi būti patvirtinta, kad tuo laikotarpiu, kai žmogus nemokėjo PSD įmokų Lietuvoje (pavyzdžiui, jei nebuvo deklaravęs išvykimo iš Lietuvos), arba asmuo negyveno Lietuvoje (jei buvo deklaravęs išvykimą iš Lietuvos), jis buvo apdraustas pažymą išdavusioje ES šalyje.

Svarbu žinoti, kad grįžus į Lietuvą ir iškart (nuo pirmojo grįžimo mėnesio) pradėjus mokėti PSD įmokas, privalomasis sveikatos draudimas nenutrūksta ir galioja toliau. Nepamirškite, kad draustumas įsigalioja tik sumokėjus visą nustatytą to laikotarpio PSD įmoką.

Už ką PSDF lėšomis sumoka ligonių kasos

Žinotina, kad drausdamiesi privalomuoju sveikatos draudimu Lietuvoje žmonės įgyja teisę į Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšomis apmokamą sveikatos priežiūrą. Šiame fonde sukaupiamos gyventojų PSD įmokos ir valstybės įmokos už draudžiamuosius valstybės lėšomis. Tuo tarpu ligonių kasos rūpinasi, kad gydymo įstaigoms pagal sudarytas sutartis šio fondo lėšomis būtų sumokėta (nustatytomis bazinėmis kainomis) už gydymą, vaistinėms – už išduotus kompensuojamuosius vaistus ir pan.

Žinokite, kad gydymo įstaigos gali teikti ir mokamas paslaugas. Visais atvejais apie nemokamas ir mokamas paslaugas pacientą turi informuoti gydantysis gydytojas!

Ką reikėtų žinoti kreipiantis į gydymo įstaigą?

Atvykę į Lietuvą ir tapę apdraustuoju, pasirinkite sveikatos priežiūros įstaigą (polikliniką ar šeimos sveikatos įstaigą) ir joje prisirašykite, pasirinkite šeimos gydytoją. Sunegalavę ar susirgę pirmiausia kreipkitės į savo šeimos gydytoją, kuris jus apžiūrės, paskirs būtinus tyrimus, gydymą, jei reikia – išrašys siuntimą konsultacijai pas gydytoją specialistą ar gydytis ligoninėje. Už apsilankymą pas šeimos gydytoją, jo ar gydytojo specialisto paskirtus jums reikalingus tyrimus mokėti nereikės. Be siuntimo galima kreiptis į dermatovenerologą ar dėl būtinosios pagalbos – apdraustiesiems už tai mokėti nereikia.

Be to, turėdami siuntimą galite pasirinkti gydytoją specialistą, į kurį kreipsitės.

Jei į gydytoją specialistą kreipsitės be šeimos gydytojo siuntimo, už paslaugas teks sumokėti.

Pacientams, sergantiems kai kuriomis lėtinėmis ligomis, galioja kiek kitokia tvarka: kai reikalingas ilgalaikis stebėjimas, vieną kartą gavę siuntimą ir užsiregistravę pas specialistą, tokie pacientai gali lankytis pas jį be papildomo šeimos gydytojo siuntimo nustatytu periodiškumu.

Šeimos gydytojas yra medikas, kurie jums paaiškins ir primins apie prevencines programas, pasakys kokio amžiaus asmenys ir koku periodiškumu gali pasitikrinti dėl vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų, kokie skiepai vaikams ar suaugusiems atliekami nemokamai.

Kaip ir kitose ES šalyse, už sveikatos priežiūros paslaugas mokėti nereikia tik tose gydymo įstaigose, kurios paslaugas teikia pagal sutartis su ligonių kasomis. Visais atvejais apie nemokamas ir mokamas paslaugas pacientą turi informuoti gydantysis gydytojas!

Lietuvos apdraustiesiems Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka ir apimtimi nemokamai gali būti teikiamos šios paslaugos

Nemokamais teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos (tik gydymo įstaigose, kurios turi sutartis su TLK)	
Šeimos gydytojo paslaugos	Tiems, kurie yra prisirašę prie gydymo įstaigos
Odontologo paslaugos, tarp jų ir dantų protezavimo išlaidų kompensavimas senjorams ir vaikams	Teisę į kompensuojamą dantų protezavimą turi: pensinio amžiaus, negalią turintys žmonės (nedarbingi arba iš dalies darbingi) ir vaikai iki 18 metų. Yra išimčių: gali tekti sumokėti už odontologines medžiagas, vienkartinės priemonės.
Gydytojų specialistų paslaugos	Turintiems šeimos gydytojo ar kitos srities specialisto siuntimą paslaugos yra teikiamos nemokamai.
Paslaugos ligoninėse	Turintiems gydytojo siuntimą, stacionarinės paslaugos, reikiami tyrimai, vaistai, medicinos pagalbos priemonės turi būti teikiami nemokamai.
Medicininės reabilitacijos paslaugos	Suaugusiems medicininę reabilitaciją skiria gydantysis gydytojas, remdamasis fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojo rekomendacijomis, o vaikams – fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas.
Paslaugos pagal prevencines programas	Nemokamai išsitiirti pagal Lietuvoje vykdomas prevencines programas dėl gimdos kaklelio, krūties, priešinės liaukos ir storosios žarnos vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų. Be to, silantais – specialia medžiaga nuo ėduonies – dengiami 6–14 metų vaikų krūminiai dantys.
Vaistai ir medicinos priemonės ligoninėse, kuriuos centralizuotai nuperka VLK arba perka pačios ligoninės	VLK nupirkti vaistai ir medicinos pagalbos priemonės paskirstomi gydymo įstaigoms ir pacientams už tai mokėti nereikia
Vaistinėse, kurios turi sutartis su TLK	
Kompensuojamieji vaistai ir medicinos pagalbos priemonės	Jie gali būti skiriami poliklinikoje, šeimos medicinos įstaigoje ar ligoninėje gydomiems pacientams
Ortopedijos įstaigose, kurios sudarę sutartis su VLK	
Kompensuojamos ortopedijos priemonės	Šios priemonės gaminamos įmonėse ir išduodamos asmeniškai, skyrus jas pacientui pagal ligų, traumų ir defektų medicininės indikacija. Gali būti kompensuojama visa arba dalis kainos.
Pateikus nemokamai išduodamą Europos sveikatos draudimo kortelę (ESDK)	Būtinoji pagalba teikiama pagal užsienio šalyje galiojančią tvarką, nacionalinei sveikatos sistemai priklausančiose įstaigose.
Tarpvalstybinė sveikatos priežiūra, kai vykstama gydytis į Europos Sąjungos (ES) šalis	
Turint gydytojo siuntimą	Gavęs gydymo paslaugas svetur žmogus pirmiausia privalo sumokėti savo lėšomis

	visą gydymo kainą, o vėliau kreiptis į TLK dėl kompensacijos. Svarbu žinoti, kad kompensuojamos tik tokios paslaugos, kokios teikiamos Lietuvoje ir tokiais pat į kainiais.
--	--

Kaip gauti nemokamą būtinąją medicinos pagalbą, jei žmogus draudžiasi ES šalyje ir į Lietuvą atvyksta trumpam

Jei valstybiniu sveikatos draudimu esate apdraustas kitoje ES, EEE šalyje ar Šveicarijos Konfederacijoje ir trumpam atvykstate į Lietuvą, nemokama būtinoji medicinos pagalba teikiama pateikus Europos sveikatos draudimo kortelę (ESDK). Ši kortelė naudinga keliaujant, tad nepamirškite jos nemokamai pasiimti šalies, kurioje esate draustas, atitinkamoje institucijoje. ESDK – tai dokumentas, patvirtinantis, kad asmuo, dirbantis ir sveikatos draudimo įmokas mokantis kitoje ES, EEE šalyje ar Šveicarijos Konfederacijoje, yra apdraustas privalomuoju (valstybiniu) sveikatos draudimu. Su šia kortele nemokama būtinoji pagalba suteikiama tose Lietuvos gydymo įstaigose, kurios turi sudariusios sutartis su ligonių kasomis.

Prireikus medicininės pagalbos, gydymo įstaigoje pateikite asmens dokumentą ir ESDK, medikai suteiks jums pagalbą, atsižvelgę į numatomą lankymosi šalyje trukmę. Ji turi būti tokio masto, kad nereikėtų dėl medicininių priežasčių anksčiau laiko grįžti į šalį, apdraudusią jus sveikatos draudimu.

Jei atvykdamas į Lietuvą nepasiėmėte ESDK arba ją praradote, kreipkitės į teritorinę ligonių kasą, kuri pasirūpins, kad tos šalies, kurioje Jūs esate apdraustas, kompetentinga sveikatos draudimo įstaiga patvirtintų jūsų draustumą.

Tarpvalstybinės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas apdraustiesiems

Jei privalomuoju sveikatos draudimu esate apdraustas vienoje iš Europos Sąjungos šalių, Islandijoje, Lichtenšteine ar Norvegijoje, Lietuvoje galite gauti sveikatos priežiūros paslaugas, kaip ir bet kurioje iš minėtų šalių. Ši teisė nustatyta pagal Tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų direktyvą.

Tarpvalstybinė sveikatos priežiūra užtikrina teisę pacientams kreiptis į gydymo įstaigą bet kurioje iš minėtų šalių ir, savo lėšomis sumokėjus už sveikatos priežiūros paslaugas, gauti kompensaciją šalyje, kurioje jis apdraustas. Kompensaciją išmokės tos šalies, kurioje esate apdraustas sveikatos draudimu, kompetentinga įstaiga.

Taigi, jei nuspręsite atvykti į Lietuvą dėl sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų pagal tarpvalstybinės sveikatos priežiūros principus, pirmiausia pasidomėkite išlaidų kompensavimo tvarka toje šalyje, kurioje esate apdraustas. Svarbu iš karto išsiaiškinti, kada reikalingas siuntimas, kada – išankstinis leidimas Jūsų pasirinktoms paslaugoms gauti. Kiekvienoje šalyje galioja jos nustatyta tvarka.

Be to, turėtumėte žinoti, kad kompensuojamos tik tų paslaugų išlaidos ir tokia apimtimi kaip asmenį apdraudusioje šalyje, bet ne daugiau kaip faktinės išlaidos.

Išsamiau šią informaciją Jums suteiks šalies, kurioje esate apdraustas socialiniu (ir sveikatos) draudimu Tarpvalstybinės sveikatos priežiūros nacionalinis kontaktinis centras. Kiekviena šalis nustato savus tarpvalstybinės sveikatos priežiūros išlaidų kompensavimo terminus, sąlygas, tvarką, kompensuotinos sumos dydį ir kt.

Lietuvoje šio centro funkcijas vykdo Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba ir Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos, o reikiamą informaciją apie tarpvalstybinę pagalbą rasite interneto svetainėje www.lncp.lt. Daugiau informacijos apie tarpvalstybinę pagalbą ieškokite šalies, kurioje esate apdraustas, institucijos, atsakingos už tokios informacijos teikimą, interneto svetainėje.

Įvairios informacijos apie privalomąjį sveikatos draudimą užsienyje gyvenantiems, ketinantiems ar grįžtantiems į Lietuvą ieškokite:

interneto svetainėse www.vlk.lt, www.sam.lt, www.lncp.lt,
ligonių kasų informacijos telefonu **8 700 888888**, el. paštu info@vlk.lt,

teritorinių ligonių kasų gyventojų aptarnavimo skyriuose:

Vilniuje – Ž. Liauksmo g. 6,

Kaune – Aukštaičių g. 10,

Klaipėdoje – Pievų tako g. 38,

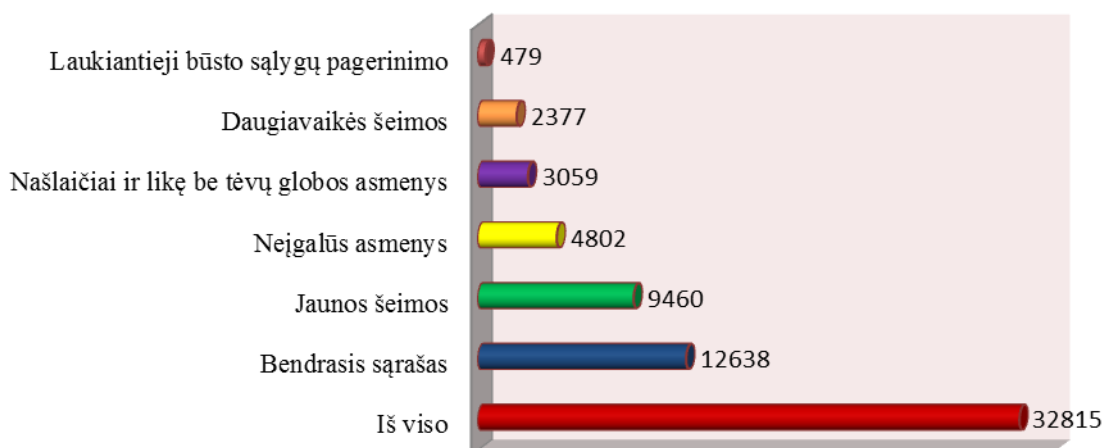
Šiauliuose – Vilniaus g. 273,

Panevėžyje – Respublikos g. 66.

SOCIALINIS BŪSTAS

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014 m. 32 815 asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinį būstą ir įrašytų į savivaldybėse sudaromus sąrašus, pageidavo išsinuomoti socialinį būstą – tai 273 asmenimis ir šeimomis daugiau nei 2013 m.

Socialinio būsto laukiančių asmenų ir šeimų sąrašai 2014-12-31

Lietuvos statistikos departamento duomenys

Daugiausia asmenų ir šeimų, norinčių išsinuomoti savivaldybių socialinį būstą, buvo Vilniaus (21 proc.), Kauno (11 proc.) ir Klaipėdos (8 proc.) miestų savivaldybėse.

2014 m. savivaldybių socialinio būsto fondo plėtrai skirta 29,7 mln. Lt (11,0 mln. Lt daugiau nei 2013 m.) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Už šias lėšas savivaldybių socialinio būsto fondas papildytas 405 būstais. Apie 65 proc. valstybės biudžeto tikslinių asignavimų, skirtų socialinio būsto fondo plėtrai, savivaldybės panaudojo būstams pirkti. Likusios socialinio būsto fondo plėtrai skirtos lėšos panaudotos naujiems gyvenamiesiems namams statyti ar esamiems nenaudojamiems pastatams rekonstruoti ir jiems pritaikyti socialinio būsto paskirčiai. Socialinio būsto fondo plėtrai 2014 m. skirtos valstybės biudžeto lėšos tenkino 1,23 proc. socialinio būsto poreikio. Tačiau, nepaisant socialinio būsto poreikio tenkinimo rodiklių, asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinį būstą, kasmet daugėja.

Ribotos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto galimybės finansuoti socialinio būsto fondo plėtrą skatina ieškoti alternatyvių finansavimo šaltinių. Lietuvos Respublikos socialinės

apsaugos ir darbo ministro 2015 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. A1-192 „Dėl Savivaldybių socialinio būsto fondo plėtros 2015–2020 metais veiksmų plano patvirtinimo“ patvirtintas Savivaldybių socialinio būsto fondo plėtros 2015–2020 metais veiksmų planas. Šiam veiksmų planui įgyvendinti numatyta skirti 173 mln. Lt (49,9 mln. Eur) Europos regioninės plėtros fondo lėšų. Planuojama, kad už šias lėšas bus naujai įsigyta ar įrengta 1150 socialinių būstų. 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonė Nr. 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“ bus pradėta įgyvendinti 2016 m.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujas Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas, kuriame:

- reglamentuota nauja paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimo teisė į socialinį būstą turinčių asmenų (šeimų) sąlygų ir dydžių nustatymo tvarka;
- reglamentuota turinčių teisę į socialinį būstą asmenų (šeimų) ir rinkos sąlygomis nuomojančių būstą teisė gauti nuomos ar išperkamosios nuomos mokesčių dalies kompensacijas;
- nustatyta galimybė asmenims (šeimoms), nuomojantiems savivaldybės būstą, kuris nenaudojamas pagal savivaldybėms priskirtą socialinio būsto nuomos funkciją, jį privatizuoti rinkos sąlygomis;
- nustatyta galimybė asmenims (šeimoms), nuomojantiems savivaldybės socialinį būstą ir dėl gaunamų pajamų praradusiems teisę į jį, tęsti nuomą ne didesnėmis nei rinkos kainomis;
- nustatyta, kad gyventojai, pageidaujantys gauti paramą būstui išsinuomoti, ir jų šeimos nariai kiekvienais metais privalo turimą turtą ir gautas pajamas deklaruoti už kalendorinius metus Lietuvos Respublikos Gyventojų turto deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Šiuo metu prieš suteikiant socialinį būstą šeimos ir asmens vienerių metų gaunamos pajamos ir turimas turtas neturi viršyti šių dydžių:

1) asmens be šeimos, gyvenančio Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, grynosios metinės pajamos – 38 VRP dydžių ir turtas – 93 VRP dydžių, gyvenančio kitose vietovėse – grynosios metinės pajamos – 32 VRP dydžių ir turtas – 56 VRP dydžių;

2) dviejų, trijų asmenų šeimos, gyvenančios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, grynosios metinės pajamos – 76 VRP dydžių ir turtas – 168 VRP dydžių, gyvenančios kitose vietovėse - grynosios metinės pajamos – 63 VRP dydžių ir turtas – 112 VRP dydžių.

3) keturių ir daugiau asmenų šeimos, gyvenančios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos ir Neringos miestuose, grynosios metinės pajamos vienam asmeniui neturi viršyti – 22 VRP dydžių ir turtas vienam asmeniui – 75 VRP dydžių, gyvenančios kitose vietovėse - grynosios metinės pajamos vienam asmeniui neturi viršyti 19 VRP dydžių ir turtas vienam asmeniui – 56 VRP dydžių.

Socialinis būstas nuomojamas ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos mokamos savivaldybės tarybos nustatyta tvarka ir laikantis eiliškumo, įvertinus buvimo asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašuose laikotarpį, išskyrus laikotarpį, kai asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąraše esantis asmuo ar šeima gauna būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensaciją.

Išanalizavus ir įvertinus paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti sistemos funkcionavimą nuspręsta, tobulinti esamą paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teisinį reguliavimą ir užtikrinti galimybę bei sudaryti tinkamas sąlygas labiausiai pažeidžiamoms socialinėms asmenų grupėms pretenduoti ir pasinaudoti parama būstui išsinuomoti ar įsigyti. Parengtas įstatymo pakeitimo projektas, kuriuo siekiama:

1) užtikrinti, kad asmenys, besinaudojantys viena socialinės paramos forma ir gaunantys tikslinės paskirties pajamas, neprarastų teisės į paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti;

2) nustatyti, kad neįgalieji, likę gyventi kartu su savo tėvais, taip pat globėjai (rūpintojai) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) vaikais, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), atsižvelgiant į juos siejančius ryšius ir gyvenimo kartu faktą, gali būti laikomi šeimos nariais nereikalaujant teismo sprendimo, pripažįstančio juos šeimos nariais;

3) suvienodinti teisinį reglamentavimą, susijusį su parama būstui įsigyti, išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensaciją priskiriant prie paramos būstui įsigyti formų ir asmenims, kurie nori pasinaudoti išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacija, taikant tokius pačius reikalavimus, kaip ir norintiems gauti valstybės iš dalies kompensuojamą būsto kreditą ir subsidiją šio kredito daliai apmokėti;

4) aiškiai ir tiksliai apibrėžti socialinio būsto fondo plėtros būdus, taip pat asmenis, kuriems parama būstui išsinuomoti gali būti teikiama ne eilės tvarka;

5) sudaryti palankesnes sąlygas asmenims įgyvendinti savo teisę pirkti nuomojamus savivaldybės būstus ir pagalbinio ūkio paskirties pastatus ir jų dalis.

Būsto pritaikymas neįgaliesiems

Būsto (aplinkos) pritaikymas – gyvenamųjų patalpų (aplinkos) žmonėms su negalia pritaikymas panaudojant specialius elementus, koreguojant šioms žmonėms neprieinamas erdves ir statybos sprendimus. Būsto pritaikymas sudaro sąlygas neįgaliajam laisviau judėti patalpose, aplinkoje bei naudotis būtinaisiais prietaisais butyje.

Būstas pritaikomas neįgaliesiems, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatyti specialieji poreikiai dėl judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimų:

- labai ryškūs judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimai – nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis;

- ryškūs judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimai – nustatytas techninės pagalbos neįgaliesiems priemonių poreikis (aktyvaus tipo neįgaliojo vežimėlis; neįgaliojo vežimėlis, skirtas tetraplegikui; elektrinis vežimėlis, skuteris ar kito tipo neįgaliojo vežimėlis);

- vidutiniai judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimai – nustatytas kitų, nei nurodyta aukščiau esančiame punkte, techninės pagalbos neįgaliesiems priemonių poreikis (vaikštinės, ramentai ir pan.).

Kiekvienas asmuo su negalia (jo atstovas), kurio judėjimo ir apsitarnavimo funkcijos sutrikusios ir kuris negali laisvai patekti į būstą ir jame judėti, gali kreiptis į gyvenamosios vietos savivaldybę, pateikdamas savivaldybės administracijai laisvos formos prašymą pritaikyti būstą, kuriame jis gyvena. Savivaldybių atsakingiems specialistams įvertinus ir nustačius būsto pritaikymo poreikį, būsto pritaikymo darbus organizuoja savivaldybės arba patys pareiškėjai. Būsto pritaikymo darbų išlaidos dengiamos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų. Vieno būsto pritaikymo neįgaliajam išlaidoms dengti iš valstybės biudžeto gali būti skiriama ne didesnė kaip 148 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytos bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžio suma (šiuo metu 5624 eur). Nuo 2016 m. yra keičiama valstybės ir savivaldybių biudžetų dalių būsto pritaikyme proporcija (asmeniui skiriamos lėšos nemažėja) ir iš valstybės biudžeto bus skiriama ne didesnė kaip 130 BSI dydžio suma (4940 eur), nuo 2017 m. iš valstybės biudžeto bus skiriama 111 BSI dydžio suma (4218 eur).

TRANSPORTO LENGVATOS

Teisę naudotis transporto lengvatomis turi:

- Lietuvos Respublikos piliečiai;
- kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai;

- užsienio valstybių (ne Europos Sąjungos valstybių narių) piliečiai ar asmenys be pilietybės, turintys leidimą laikinai ar nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Važiuojantiems tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais teikiamos šios transporto lengvatos:

- teisė važiuoti nemokamai;
- teisė įsigyti važiavimo bilietą su nuolaida.

Kiekvienas keleivis turi teisę nemokamai vežtis du vaikus iki 7 metų neužimant atskiros sėdimos vietos.

Teisę įsigyti vienkartinį važiavimo tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais bilietą su 80 procentų nuolaida turi:

- asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo lygis (sunkus, vidutinis arba lengvas), ar asmenys, iki 2005 m. liepos 1 d. pripažinti vaikais invalidais, ir juos lydintys asmenys (vienam asmeniui – vienas lydintysis);
- asmenys, pripažinti nedarbingais (darbingumo lygis 0–25 proc. darbingumo), ir juos lydintys asmenys (vienam asmeniui – vienas lydintysis);
- asmenys, sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, ir juos lydintys asmenys (vienam asmeniui – vienas lydintysis);
- į Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytą sąrašą įrašytomis ligomis sergantys asmenys, kuriems gydyti nuolat reikalinga hemodializė, ir juos lydintys asmenys (vienam asmeniui – vienas lydintysis);
- 80 metų ir vyresni asmenys;
- Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjai, pripažinti iš dalies darbingais, ar sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis dėl 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos;
- žuvusių Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjų šeimų nariai, nukentėję nuo 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos;
- pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms dalyviai – kariai savanoriai, sukakę 70 metų ir vyresni.

Teisę įsigyti vienkartinį važiavimo tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais bilietą su 50 procentų nuolaida turi:

- asmenys, pripažinti iš dalies darbingais (darbingumo lygis 30–55 proc. darbingumo);
- asmenys, sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis;
- pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms dalyviai – kariai savanoriai, jaunesni kaip 70 metų, ir laisvės kovų dalyviai;
- nuo 1939–1990 metų okupacijų nukentėję asmenys – politiniai kaliniai ir tremtiniai, buvę getų, koncentracijos ar kitokio tipo prievartinių stovyklų kaliniai;
- Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjai, nukentėję nuo 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSSR agresijos;
- asmenys nuo 70 iki 80 metų;
- vežamas trečiasis ir kiti vaikai iki 7 metų;
- vežami vaikai nuo 7 iki 10 metų;
- aukštųjų mokyklų dieninių skyrių studentai, Lietuvos Respublikos ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, studijuojantys Europos Sąjungos valstybių narių aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose, taip pat profesinio mokymo įstaigų dieninių skyrių mokiniai;
- Nacionalinės Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklos ir konservatorijų mokiniai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 21 straipsnio 3 dalimi, transporto lengvatomis naudotis turi teisę asmenys, pateikę šią teisę liudijančius dokumentus.

Be nurodytų lengvatų kaimuose ir miesteliuose gyvenantys bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų 9–12 klasių (gimnazijų 1–4 klasių), profesinio mokymo įstaigų ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniai, šių mokyklų ar įstaigų darbo dienomis (neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniai – ir ne darbo dienomis), važiuojantys į mokyklą ar įstaigą iki 40 km ir atgal mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu (priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokinių pavėžėjimas kompensuojamas iki artimiausios atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos), vaikų globos įstaigose, vaikų socializacijos centruose, bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų bendrabučiuose gyvenantys mokiniai, važiuojantys mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu, **turi teisę gauti visų važiavimo tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais išlaidų kompensaciją.**

Visas šių keleivių važiavimo išlaidas savo nustatyta tvarka kompensuoja savivaldybės, kurių teritorijoje yra švietimo ir vaikų globos įstaigos.

NAUDINGOS NUORODOS

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos - www.sodra.lt.

Informacija apie naują pensijų kaupimo sistemą galima rasti internete adresu www.pensijusistema.lt.

Informacija apie licencijuotas socialinės globos įstaigas – <http://www.sppd.lt/lt/veikla/veiklos-sritys/licencijavimas/licencijos-copy/>

Savivaldybių sąrašas – www.savivaldybes.lt/nuorodos/index.php?lang=lt&gr=savinternete

Informacija apie privalomąjį sveikatos draudimą užsienyje gyvenantiems, ketinantiems ar grįžtantiems į Lietuvą – www.vlk.lt, www.sam.lt, www.lncp.lt.

ŠVIETIMAS IR UGDYMAS

Kvalifikacijų pripažinimas

Asmenims, užsienyje įgijusiems tam tikro lygmens išsilavinimą ar (ir) kvalifikaciją ir norintiems studijuoti ar dirbti Lietuvoje, gali tekti kreiptis į atitinkamas institucijas dėl įgytos kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo Lietuvoje.

Akademinis kvalifikacijos pripažinimas. Asmenys, kurie vidurinį išsilavinimą yra įgiję užsienyje ir nori stoti į aukštąsias mokyklas Lietuvoje, turi kreiptis į Studijų kokybės vertinimo centrą (A. Goštauto g. 12, LT-01108 Vilnius, interneto svetainė www.skvc.lt), užpildyti nustatytos formos paraišką (-as) dėl įgyto išsilavinimo vertinimo ir (arba) pripažinimo, pateikti vidurinį išsilavinimą liudijančius dokumentus. Daugiau informacijos apie tai galima rasti Studijų kokybės vertinimo centro interneto svetainėje www.skvc.lt.

Kai kurios Lietuvos aukštosios mokyklos nuo 2015 m. taip pat įgijo teisę vykdyti akademinį kvalifikacijų pripažinimą. Jei asmuo ketina studijuoti vienoje iš pripažinimą vykdančių aukštųjų mokyklų, dėl užsienyje įgytos kvalifikacijos pripažinimo gali kreiptis į pačią aukštąją mokyklą (išskyrus atvejus, kai asmuo teikia dokumentus per Lietuvos aukštųjų mokyklų asociaciją bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO)). Šių mokyklų sąrašą galima rasti Švietimo ir mokslo ministerijos (www.smm.lt) ir Studijų kokybės vertinimo centro (www.skvc.lt) interneto svetainėse.

Asmenys, aukštąjį išsilavinimą įgiję užsienyje, dėl akademinio pripažinimo turi kreiptis į Studijų kokybės vertinimo centrą, jeigu vertinamas išsilavinimas, įgytas baigus pirmosios ir (arba) antrosios pakopos studijas, arba į Lietuvos mokslo tarybą, – jei vertinimas užsienyje įgytas mokslo (meno) daktaro laipsnį liudijantis diplomais. Daugiau informacijos apie vertinimo procedūras ir reikalingus pateikti dokumentus galima rasti šių institucijų interneto svetainėse www.skvc.lt arba www.lmt.lt. Asmenys, įgiję profesinį išsilavinimą Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstaigoje ir vykstantys į užsienį, gali kreiptis į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Profesinio mokymo skyrių dėl įsigytos kvalifikacijos patvirtinimo.

Asmenims, vykstantiems į užsienį, Švietimo ir mokslo ministerijos Studijų skyrius teikia pažymą apie specialųjį vidurinį išsilavinimą, įgytą Lietuvoje ir (buvusioje TSRS) iki 1995 m. bei aukštesnįjį išsilavinimą, įgytą iki 2006 m. Be to, ministerija teikia pažymą į Lietuvą atvykstantiems užsieniečiams, kurie šiuo metu Rusijoje, Ukrainoje ir kt. šalyse baigė programas, atitinkančias specialiojo vidurinio ar aukštesniojo išsilavinimo reikalavimus.

Profesinis kvalifikacijos pripažinimas. Asmenys, įgiję profesinę kvalifikaciją užsienyje ir norintys dirbti Lietuvoje pagal reglamentuojamą profesiją, pirmiausia turi kreiptis į Studijų kokybės vertinimo centrą (www.skvc.lt) dėl akademinio pripažinimo. Po to asmenys turi kreiptis į kompetentingas institucijas dėl jų įgytų profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Daugiau informacijos apie institucijas, reglamentuojamas profesijas galite rasti interneto svetainėje <http://www.profesijos.lt/>

Lietuvos kvalifikacijų sandara ir jos susiejimas su Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandara

Lietuvos kvalifikacijų sandaros (LTKS) aprašas patvirtintas 2010 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu. LTKS nustato Lietuvoje teikiamų kvalifikacijų, grindžiamų asmens veiklai reikalingomis kompetencijomis, lygių sistemą. Yra aštuoni kvalifikacijų lygiai. Vykdomas LTKS ir Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros (EKS, angl. European Qualifications Framework for Lifelong Learning) susiejimo procesas.

Daugiau informacijos apie Lietuvos kvalifikacijų sandarą galima rasti Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro interneto svetainės www.kpmc.lt skyriuje „Kvalifikacijų formavimas“.

Sugrįžtantiems tęsti mokslo ar atvykstantiems į Lietuvą mokytis

Grįžę į Lietuvą gyventi, Lietuvos piliečiai (vaikai ir suaugusieji), užsieniečiai, turintys teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, lietuvių kilmės užsieniečiai ir išeiviai, atvykę į Lietuvą, turi teisę mokytis, įgyti išsilavinimą ir (ar) kvalifikaciją.

Pagal bendrojo ugdymo programas mokiniai mokytis priimami bendra tvarka, pateikę prašymą, mokymosi pasiekimus įteisinantį dokumentą ir kt. mokyklos priėmimo į mokyklą tvarkoje nustatytus dokumentus. Užsienyje baigtą pradinio, pagrindinio ugdymo programą arba jos dalį, vidurinio ugdymo programos dalį, remdamasi turimais mokinio mokymąsi užsienio valstybių mokyklose liudijančiais dokumentais, įvertina mokykla, į kurią kreipiasi mokinys (mokinio tėvai, globėjai), pageidaujantis tęsti mokymąsi Lietuvoje. Mokinio mokymosi laikotarpio pagal tarptautinę bendrojo ugdymo programą rezultatai pripažįstami ir įskaitomi mokykloje. Prireikus mokykla organizuoja įgytų mokymosi pasiekimų patikrinimą ir teikia rekomendacijas dėl tolesnio mokymosi: sudaro mokiniui individualų ugdymo planą ugdymo programų skirtumams likviduoti, numato, kaip ir kokią pagalbą gaus mokinys, aptaria su tėvais (globėjais) mokinio mokymosi ypatumus.

Lietuvių kalbos nemokantys vaikai, prieš pradėdami nuoseklų mokymąsi bendrojo ugdymo mokykloje, lietuvių kalbos gali mokytis išlyginamojoje klasėje arba išlyginamojoje mobiliojoje grupėje. Nesusidarius išlyginamosioms grupėms ir klasėms, sąlygos intensyviai mokytis lietuvių kalbos sudaromos pačioje mokykloje. Priėmimas gali būti vykdomas visus mokslo metus. Daugiau informacijos galima rasti Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje adresu www.smm.lt.

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas

Ikimokyklinis ugdymas tėvų (globėjų) pageidavimu gali būti teikiamas vaikams nuo gimimo iki 6 metų, priešmokyklinis – nuo 6 metų iki privalomo mokymosi mokykloje pradžios, t. y. iki 7 metų.

Ikimokyklinio ugdymo organizavimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, todėl priėmimo į švietimo įstaigas, vykdančias ikimokyklinio ugdymo programas (vaikų lopšėlius-darželius, mokyklas-darželius, ikimokyklinio ugdymo grupes, kurios gali būti įsteigtos bendrojo ugdymo mokykloje ir kt.) tvarką nustato steigėjas (savivaldybė arba kitas steigėjas, jei darželis yra nevalstybinis). Tėvai (globėjai) savo vaikams gali parinkti valstybinę, savivaldybės ar nevalstybinę ikimokyklinio ugdymo įstaigą. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos Lietuvoje vykdomos lietuvių kalba. Tėvų (globėjų) pageidavimu, švietimo įstaigose, kurių nuostatuose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba, ugdymas gali būti vykdomas rusų, lenkų, žydų, baltarusių kalbomis. Kai kurie nevalstybiniai darželiai ugdymą organizuoja anglų, prancūzų kalba ar dvikalbio ugdymo (pvz., anglų-lietuvių ir kt.) metodu. Ikimokyklinis ugdymas vykdomas pagal švietimo ir mokslo ministro nustatytus reikalavimus įstaigoje parengtas programas. Priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal Bendrąją priešmokyklinio ugdymo programą, su kuria galima susipažinti Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje adresu www.smm.lt arba Ugdymo plėtotės centro interneto svetainėje www.upc.smm.lt.

Tėvai (globėjai), norintys, kad jų vaikas lankytų darželį, turėtų kreiptis į konkrečios savivaldybės administracijos švietimo padalinį, kurie patikslintų vaikų priėmimo tvarką (arba su informacija susipažinti savivaldybės interneto svetainėje). Savivaldybėse, kurios yra patvirtinusios centralizuotą vaikų priėmimo į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes tvarką, – tėvų prašymai registruojami – savivaldybės administracijos švietimo padalinyje, kitais atvejais – švietimo įstaigoje.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų įgyvendinimui yra skiriamas dalinis valstybės finansavimas (mokinio krepšelis), kuris yra 4 val. per dieną arba 20 val. per savaitę. Kitą dalį finansuoja steigėjas kartu su tėvais. Mokesčių dydį ir lengvatas už ugdymą, švietimo įstaigoje suteikiamas socialines paslaugas (maitinimą, higienos priemones ir kt.).

Bendrasis ugdymas

Bendrąjį ugdymą apima pradinis ugdymas (trunka 4 metus), pagrindinis ugdymas (trunka 6 metus) ir vidurinis ugdymas (trunka 2 metus).

Pagal pradinio ugdymo programą vaikas pradėdamas ugdyti, kai jam tais kalendoriniais metais sueina 7 metai. Jei tėvai pageidauja ir vaikas yra subrendęs mokyklai, – metais anksčiau. Pradinis ugdymas vykdomas pagal ketverių metų pradinio ugdymo programas. Jos įgyvendinamos vadovaujantis bendraisiais ugdymo planais, pradinio ugdymo bendrosiomis programomis, su kuriomis galima susipažinti Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje adresu www.smm.lt arba Ugdymo plėtotės centro interneto svetainėje www.upc.smm.lt. Pradinis išsilavinimas įgyjamas baigus pradinio ugdymo programą.

Pagrindinis ugdymas teikiamas mokiniui, įgijusiam pradinį išsilavinimą. Pagrindinis ugdymas vykdomas pagal šešerių metų pagrindinio ugdymo programas. Jos įgyvendinamos vadovaujantis pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, bendraisiais ugdymo planais, su kuriais galima susipažinti Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje adresu www.smm.lt arba Ugdymo plėtotės centro interneto svetainėje www.upc.smm.lt. Pagrindinio ugdymo programų pirmoji dalis apima ketverių metų pagrindinio ugdymo tarpsnį (5–8 klasės), antroji dalis – dvejų metų pagrindinio ugdymo tarpsnį (9–10 klasės). Pagrindinio ugdymo programa laikoma baigta ir pagrindinis išsilavinimas įgytas, jei mokinys turi patenkinamus visų šios programos ugdymo plano dalykų metinius įvertinimus ir švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka patikrinti jo mokymosi pasiekimai, išskyrus atvejus, kai švietimo ir mokslo ministro nustatytais atvejais yra atleistas nuo mokymosi pasiekimų patikrinimo. Daugiau informacijos apie pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą galima rasti Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje adresu www.smm.lt arba Nacionalinio egzaminų centro interneto svetainėje adresu www.egzaminai.lt.

Asmuo, įgijęs pagrindinį išsilavinimą, gali toliau mokytis pagal vidurinio ugdymo programą, pagal profesinio mokymo programą arba pagal profesinio mokymo programą kartu su vidurinio ugdymo programa.

Vidurinis ugdymas vykdomas pagal dvejų metų vidurinio ugdymo programas. Jos įgyvendinamos vadovaujantis Vidurinio ugdymo programos aprašu, bendraisiais ugdymo planais, vidurinio ugdymo bendrosiomis programomis, su kuriomis galima susipažinti Ugdymo plėtotės centro interneto svetainėje www.upc.smm.lt. Vidurinio ugdymo programas sudaro privalomieji ir pasirenkamieji bendrojo ugdymo dalykai bei galimi profesinio mokymo programos moduliai. Baigus vidurinio ugdymo programą, viduriniam išsilavinimui įgyti privaloma išlaikyti lietuvių kalbos ir literatūros ir dar vieną pasirinktą brandos egzaminą. Stojant į aukštąsias mokyklas, į valstybės finansuojamas vietas, į visų sričių studijų programas (išskyrus menus) nuo 2016 m. dar reikia išlaikyti užsienio kalbos ir matematikos brandos egzaminus.

Daugiau informacijos apie mokymosi pasiekimų patikrinimus, brandos egzaminus galima rasti Nacionalinio egzaminų centro interneto svetainėje adresu www.egzaminai.lt.

Profesinis mokymas

Profesinio mokymo programos skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenims, siekiantiems įgyti kvalifikaciją arba kompetenciją, įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijai atlikti. Pirmai kvalifikacijai įgyti skirtos priminio profesinio mokymo programos, turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti – tęstinio profesinio mokymo programos.

Profesinio mokymo įstaigose asmenims sudaromos galimybės greta kvalifikacijos įgyti pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą. Pirminis profesinis mokymas yra finansuojamas iš valstybės biudžeto ir teikiamas ne jaunesniems kaip 14 metų asmenims. Pažangiausiems profesinio mokymo įstaigų absolventams arba absolventams, turintiems darbo patirties pagal įgytą kvalifikaciją, suteikiami papildomi balai stojant į aukštąsias mokyklas.

Mokiniui, kuris mokosi pagal profesinio mokymo programas siekdamas įgyti pirmąją kvalifikaciją, teisės aktų nustatyta tvarka mokama stipendija, suteikiamas bendrabutis, skiriama materialinė parama.

Profesinio mokymo programas gali vykdyti profesinio mokymo įstaigos, laisvieji mokytojai ir kiti profesinio mokymo teikėjai (įstaigos, organizacijos, įmonės, kurioms profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla). Informacija apie profesinio mokymo įstaigas ir jų vykdomas profesinio mokymo programas pateikiama Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemoje (AIKOS) adresu www.aikos.smm.lt.

Neformalusis vaikų švietimas

Visi vaikai gali dalyvauti neformaliojo švietimo programose. Programos įgyvendina muzikos, dailės, sporto ar kitos neformaliojo vaikų švietimo mokyklos, neformaliojo švietimo centrai, visose bendrojo ugdymo mokyklose veikia būreliai, jie gali būti mokami arba nemokami. Mokiniai taip pat gali įsitraukti į skautų, ateitininkų, jaunųjų šaulių ir kt. jaunimo organizacijų veiklą.

Studijos aukštosiose mokyklose

Studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose vykdomos pagal laipsnį suteikiančias studijų programas ir laipsnio nesuteikiančias studijų programas. Laipsnį suteikiančios studijų programos yra dviejų rūšių: koleginės ir universitetinės. Studijos gali būti trijų pakopų: pirmoji – profesinio bakalauro ir bakalauro; antroji – magistrantūros; trečioji – doktorantūros. Pirmosios pakopos profesinio bakalauro studijų programas vykdo kolegijos, o pirmosios pakopos bakalauro – universitetai. Antrosios pakopos laipsnį suteikiančias programas gali vykdyti tik universitetai, o trečiosios pakopos studijas – universitetai arba universitetai kartu su mokslinių tyrimų institutais. Universitetinės laipsnį suteikiančios studijų programos gali apimti pirmąją ir antrąją studijų pakopas. Universitetai ir kolegijos gali vykdyti ir laipsnio nesuteikiančias studijų programas.

Asmenims, baigusiems pirmosios pakopos universitetinių studijų programas, suteikiamas atitinkamos studijų krypties (krypčių) bakalauro laipsnis arba bakalauro laipsnis ir profesinė kvalifikacija, baigusiems koleginių studijų programas – atitinkamos studijų krypties profesinio bakalauro laipsnis arba profesinio bakalauro laipsnis ir profesinė kvalifikacija.

Asmenims, baigusiems magistrantūros ir vientisąsias studijų programas, suteikiamas atitinkamos studijų krypties magistro laipsnis.

Trečiosios pakopos studijos vykdomos mokslo ir meno doktorantūroje. Asmenims, baigusiems šias studijas ir apgynusiems disertaciją arba meno projektą, suteikiamas atitinkamai mokslo arba meno daktaro laipsnis.

Informacija apie švietimo ir mokslo institucijas ir jų vykdomas studijų bei mokymo programas pateikiama Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemoje (AIKOS) www.aikos2.smm.lt.

Daugiau informacijos apie mokslo ir studijų sistemą Lietuvoje galima rasti adresu www.smm.lt.

Valstybės finansavimas studijoms ir finansinė parama studentams

Studentai studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose gali valstybės finansuojamose vietose arba patys mokėdami už studijas. Pirmenybė į valstybės finansuojamas studijų vietas pagal pirmosios pakopos programas tenka stojantiesiems pagal jų gebėjimus, nustatomus atsižvelgiant į brandos egzaminų, mokymosi, kitus rezultatus bei specialiuosius gebėjimus.

Daliai valstybės nefinansuojamose pirmosios pakopos ar vientisųjų studijų vietose geriausiai pirmuosius dvejus metus ir likusius studijų metus baigusių asmenų sumokėta studijų kaina per atitinkamą laikotarpį kompensuojama.

Teisės į valstybės finansuojamą studijų vietą ar į studijų kainos kompensavimą neturi užsieniečiai, išskyrus išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikus, vaikaičius, provaikaičius, taip pat Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų Europos ekonominės erdvės valstybių piliečius, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar kiti teisės aktai nenustato kitaip, bei turinčius nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje užsienio valstybių, nesančių Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės narėmis, piliečius ir asmenis be pilietybės. Šie asmenys studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose gali tik savo lėšomis. Šiuo metu užsieniečiams anglų kalba siūloma mokytis 102 pirmosios pakopos (profesinio bakalauro ir bakalauro) ir 110 antrosios pakopos (magistrantūros)

studijų programose. Rusų kalba – 24 pirmosios pakopos (profesinio bakalauro ir bakalauro) ir 23 antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programose. Norminė studijų kaina už vienerius pirmosios pakopos nuolatinės studijų formos metus svyruoja nuo 1248 iki 11587 Eur, už antrosios pakopos – nuo 2242 iki 12581 Eur. Mokestis koleginiuose studijose už vienerius pirmosios pakopos nuolatinės studijų formos metus svyruoja nuo 1053 iki 4336 Eur.

Valstybei būtinos, bet tarp stojančiųjų nepopuliarios studijų programos gauna tikslinį finansavimą. Tikslinėje studijų vietoje studijuojantis studentas, baigęs mokslus, trejiems metams įdarbinamas darbdavio pagal įgytą kvalifikaciją.

Trečiųjų šalių piliečiai antrosios pakopos studijoms Lietuvoje gali gauti paramą – stipendiją ir išmoką studijų kainai padengti. Šia parama siekiama pritraukti talentingus užsieniečius studijuoti Lietuvoje. Stipendijos dydis šiuo metu – 380 Eur. Išmoka studijų kainai padengti priklauso nuo tų metų norminių studijų kainų ir studijų trukmės. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras iki kiekvienų metų kovo 1 dienos, atsižvelgdamas į Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetus, patvirtina teikiamų stipendijų ir išmokų skaičių ir užsienio valstybę ar valstybes, kurių piliečiai gali pretenduoti į skiriamą paramą. Sprendimas skirti paramą konkrečioms asmenims priimamas įvertinus pirmosios pakopos išsilavinimą liudijančiame diplome ar jo priedėlyje įrašytų dalykų aritmetinį vidurkį, studijų kalbos mokėjimo lygį bei mokslinės (meninės) veiklos pasiekimus.

Išėivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikams, vaikaičiams, provaikaičiams, stojantiems į Lietuvos aukštąsias mokyklas, prie konkursinio balo pridedami papildomi balai.

Trečiųjų šalių piliečiai, ketinantys studijuoti trečiosios pakopos (doktorantūros) studijose, konkurso būdu gali būti priimti studijuoti ir į valstybės biudžeto lėšomis finansuojamas doktorantūros studijų vietas. Bendras trečiųjų šalių piliečių studentų skaičius šiose studijose gali sudaryti iki 10 procentų Lietuvos mokslo ir studijų institucijai skirtų doktorantūros studijų vietų.

Studentai gali gauti valstybės paskolas arba valstybės remiamas paskolas studijų kainai sumokėti, gyvenimo išlaidoms ar dalinėms studijoms pagal tarptautines (tarpžinybines) sutartis, palūkanos gali būti apmokamos iš valstybės lėšų. Užsieniečiai, turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, taip pat gali gauti valstybės remiamas paskolas. Paraiškas valstybės paskolai arba valstybės remiamai paskolai priima ir šias paskolas administruoja Valstybinis studijų fondas (interneto svetainė www.vsf.lt).

Studentams gali būti mokamos studijų, socialinės ir skatinamosios stipendijos. Studijų stipendijas gali gauti asmenys, nuo 2012–2013 studijų metų įstoję į valstybės nefinansuojamas studijų vietas su teise į studijų stipendiją. Studijų stipendija yra valstybės parama studentams, kurie su aukščiausiais balais įstoja į valstybės nefinansuojamas studijų vietas. Studijų stipendijos dydis per metus yra lygus tos studijų programos, į kurią įstojo studentas, norminės kainos dydžiui. Socialines stipendijas gali gauti aukštųjų mokyklų pirmosios pakopos ir antrosios pakopos studijų studentai ir studentai, studijuojantys pagal laipsnio nesuteikiančias studijų programas (išskyrus rezidentūrą), studijuojantys tiek valstybės finansuojamose vietose, tiek už studijas mokantys savo lėšomis. Socialinės stipendijos mokamos studentams, kurių šeimos turi teisę gauti socialinę pašalpą, taip pat neįgaliesiems ir našlaičiams. Šiuo metu socialinės stipendijos dydis siekia 3 BSI (114 Eur per mėnesį). Skatinamosios stipendijos skiriamos geriausiems studentams iš aukštųjų mokyklų ar kitų lėšų, atsižvelgiant į studijų rezultatus ar kitus akademinis laimėjimus. Valstybinių aukštųjų mokyklų skatinamųjų stipendijų fondas sudaromas ir šios stipendijos skiriamos valstybinių aukštųjų mokyklų senatų (akademių tarybų) nustatyta tvarka, suderinta su studentų atstovybėmis.

Siekiant didinti valstybei svarbių studijų kryptų patrauklumą, geriausiai besimokantiems visuomenės saugumo bei jūrinių studijų programų, kaip ir pedagoginių specialybių, studentams papildomai mokamos tikslinės stipendijos.

Be to, Lietuvos gyventojai gali pasinaudoti gyventojų pajamų mokesčio lengvata studentams ar jų tėvams ir susigrąžinti dalį už studijas sumokėto mokesčio.

Siekiant pritraukti išėivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikus, vaikaičius, provaikaičius studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, teikiama parama jų studijoms Lietuvoje. Išėivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikams, vaikaičiams, provaikaičiams gali būti skiriama dviejų rūšių parama: stipendija ir (ar) socialinė išmoka. Stipendijos mėnesinis dydis yra 3 BSI (114 Eur per mėnesį). Socialinė išmoka – tai vienkartinė išmoka, kuri skiriama, atsižvelgus į pretenduojančio gauti paramą asmens socialinę padėtį (nuo 202,73 Eur iki 318,58 Eur). Studentas turi teisę gauti abiejų

rūšių paramą. Parama neskiriama studentams, studijuojantiems tų šalių, iš kurių jie atvyko, kalbas. Daugiau informacijos apie išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikų, vaikaičių, provaikaičių paramą studijoms Lietuvoje galima rasti adresu www.vsf.lt.

Finansinė parama neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose

Nuo 2006 m. Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikia finansinę pagalbą aukštosiose mokyklose studijuojantiems neįgaliesiems.

Teikiamos šios finansinės pagalbos priemonės:

1. išmokos specialiesiems poreikiams tenkinti – (50 proc. bazinės socialinio draudimo pensijos dydžio kas mėnesį – šiuo metu (nuo 2015 m. liepos 1 d.) 54,0 Eur);
2. tikslinės išmokos studijų išlaidoms iš dalies padengti (3,2 bazinės socialinės išmokos dydžio per semestrą – šiuo metu 121,60 Eur).

Finansinė pagalba teikiama Lietuvos Respublikos piliečiams arba kitų valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės, kurie yra deklaravę nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, atitinkantiems visas šias sąlygas:

1. turi teisės aktų nustatyta tvarka nustatytą 45 procentų ar mažesnę darbingumo lygį arba sunkų ar vidutinį neįgalumo lygį;

2. aukštojoje mokykloje pirmą kartą studijuoja (išskyrus atvejus kai neįgalusis, prieš tai nutraukęs studijas arba pašalintas iš aukštosios mokyklos, vėl pradeda studijuoti. Šiuo tikslinės išmokos neteikiamos už laikotarpį, už kurį buvo mokėtos išmokos iki studijų nutraukimo arba pašalinimo iš aukštosios mokyklos dienos):

- 2.1. pagal pirmosios pakopos (profesinio bakalauro arba bakalauro) studijų programą arba pagal vientisųjų studijų programą;

- 2.2. pagal antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programą;

- 2.3. pagal laipsnio nesuteikiančią studijų programą;

- 2.4. trečiojoje pakopoje (doktorantūroje);

3. neturi akademinų skolų pagal studijuojamą studijų programą ir (arba) aukštosios mokyklos nustatyta tvarka skirtų nuobaudų.

Neįgalusis, norintis gauti finansinę pagalbą, pateikia aukštajai mokyklai prašymą suteikti finansinę pagalbą ir neįgaliojo pažymėjimą. Sprendimą dėl finansinės pagalbos skyrimo ir mokėjimo nutraukimo priima aukštoji mokykla, kurioje studijuoja neįgalusis.

Mokslo ir verslo bendradarbiavimas

Siekiant sudaryti sąlygas mokslo ir verslo bendradarbiavimui, aukščiausio lygio specialistų rengimui, kurti naujas žinias ir tarptautinėje erdvėje konkurencingus produktus, generuosiančius aukštą pridėtinę vertę, įkurti penki integruoti mokslo, studijų ir verslo slėniai – „Santara“ ir „Saulėtekis“ Vilniuje, „Santaka“ ir „Nemunas“ Kaune bei „Jūrinis“ Klaipėdoje.

Slėniuose sudaromos sąlygos kurti aukščiausio lygio moksliniais tyrimais pagrįstas žinias – stiprinti ir telkti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos intelektinį potencialą, skatinti mokslininkų, verslininkų bendradarbiavimą nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

Slėniuose kuriamos laboratorijos veikia kaip atviros prieigos centrai (APC) – ten telkiama moderni įranga, kuria gali naudotis mokslininkai, stažuotojai, įmonių darbuotojai. Šie centrai yra skirti paskatinti naujų produktų, paslaugų kūrimą, paremtą tiek mokslo ir verslo, tiek mokslininkų tarpusavio bendradarbiavimu. APC teikiamos paslaugos apima įvairias mokslines sritis: inžinerijos ir informacinių technologijų, biomedicinos ir biotechnologijų, medžiagų mokslo, fizikinės ir cheminės technologijos, gamtos išteklių ir žemės ūkio.

Slėniuose vykdoma ir mokslo ir technologijų parkų (MTP) infrastruktūros plėtra: kuriamos verslui skirtos laboratorijos, technologijų perdavimo centrai, jau veikia technologijų verslo inkubatoriai.

Mokslo ir technologijų parkai yra viešosios įstaigos, kurių paskirtis – stimuliuoti mokslo žinių ir technologijų sklaidos procesus, sudaryti sąlygas komercinti mokslinių tyrimų rezultatus, skatinti mokslo ir verslo ryšius, propaguoti inovacijų kultūrą. MTP sudaro palankias sąlygas steigti įmonėms, vykdančioms taikomuosius mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą ir diegiančioms inovacijas. MTP teikia inovacijų paramos paslaugas – informavimo, mokymo, konsultavimo, ekspertines, technines ir infrastruktūros nuomos paslaugas verslo įmonėms, mokslo ir studijų institucijoms ir kt.

MTP organizuoja ir koordinuoja žinių ir technologijų perdavimą ir diegimą, teikdami verslo įmonėms komercinimo paslaugas – nuo idėjos koncepcijos patikrinimo, maketo ir prototipo kūrimo ir testavimo iki produkto parengimo rinkai. Mokslo ir technologijų parkai taip pat inicijuoja įmonių būrimąsi į klasterius ir dalyvauja juos plėtojant, taip sudarydami sąlygas kurti didesnės pridėtinės vertės produktus su mažesnėmis sąnaudomis. MTP dalyvauja tarptautiniuose verslo ir mokslo bendradarbiavimo projektuose, skatindami įmones ir nacionalinius klasterius jungtis į pasaulinius žinių, inovacijų ir kitus partnerystės tinklus, išnaudoti jų teikiamas galimybes kuriant didesnę pridėtinę vertę. Siekiami sukurti palankią ankstyvojo inovatyvaus verslo plėtros aplinką, MTP sumažina šio verslo rizikos veiksnius, tiekdami eksperimentinės plėtros ir viešąsias inovacijų paramos bei kitas su įmonių plėtra pirmaisiais veiklos metais susijusias paslaugas. Rodydami gerą verslumo patirtį, MTP sudaro palankią terpę pritraukti mąstančius, jaunos ir aktyvias žmones ir paskatinti juos kurti savo verslą. MTP turi orientuotis į inovacijų kultūros plėtrą, siekiami tapti regiono lyderiais – populiarinti ne tik inovacijas, bet ir mokymąsi visą gyvenimą, plėtoti darbo vietų ir verslo organizavimo inovacijas, technologijas socialinėje aplinkoje, kurti inovatyvią ir smulkiąjam ir vidutiniam verslui palankią aplinką.

Mokslo ir technologijų parkai:

Šiaurės miestelio technologijų parkas www.smtp.lt
 Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas www.kmtp.lt
 KTU regioninis mokslo parkas www.ktc.lt
 Kauno aukštųjų ir informacinių technologijų parkas www.techpark.lt
 Visorių informacinių technologijų parkas www.vitp.lt
 „Saulėtekio“ slėnis www.sunrisevalley.lt
 „Technopolis“ www.technopolis.lt
 Panevėžio mokslo ir technologijų parkas www.pmtp.lt
 Fizikos instituto mokslo ir technologijų parkas www.fimtp.lt
 Liepiškių technologijų parkas www.litepa.lt
 Aleksandro Stulginskio universiteto Žemės ūkio mokslo ir technologijų parkas www.asu.lt/mtp

Suaugusiųjų švietimas

Suaugusiųjų švietimas teikiamas kiekvienam jį pasirinkusiam asmeniui, ne jaunesniam kaip 18 metų. Suaugusieji, kurie nėra įgiję pagrindinio ar vidurinio išsilavinimo, gali mokytis suaugusiųjų vidurinėse mokyklose, gimnazijose, mokymo centruose ir bendrojo ugdymo mokyklose suaugusiųjų klasėse.

Daugiau informacijos galima rasti interneto svetainėje <http://www.suaugusiujušvietimas.lt/>.

Mokymosi galimybės Lietuvoje

Mokymosi galimybes Lietuvoje pristato Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema (AIKOS) (internetu svetainė www.aikos.smm.lt). Joje vartotojai (mokiniai, studentai, darbuotojai ir kiti) gali rasti mokymuisi ar studijoms bei asmeninei profesinei karjerai planuoti

reikalingos informacijos apie profesijas, kvalifikacijas, studijų ir mokymo programas, švietimo ir mokslo institucijas bei priėmimo taisykles, mokymo licencijas, europaso pažymėjimų priedėlius, mokymosi ir darbo vietų statistiką ir pan.

Vilniaus lietuvių namai

Vilniaus lietuvių namai – tai gimnazija, vykdanči pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas. Jos paskirtis – lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonių, užsieniečių ir Lietuvos piliečių, atvykusių ar grįžusių nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, vaikų, užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių bendrasis ugdymas, suaugusiųjų ir vaikų formalusis ir neformalusis švietimas, pagalbos mokyklai ir mokytojui teikimas, asmenų, nemokančių valstybinės lietuvių kalbos, mokymas.

Daugiau informacijos interneto svetainėje www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt, el. paštu rastine@lietuviunamai.vilnius.lm.lt.

Užsienio lietuvių švietimo centras

Užsienio lietuvių švietimo centras įsikūręs Vilniaus lietuvių namuose. Centro tikslas – teikti įvairiopa pagalbą lietuviškų mokyklų bendruomenėms.

Centras informuoja apie Vilniaus lietuvių namų priėmimo mokytis sąlygas bei klasių komplektaciją; apie galimybes studijuoti Lietuvos profesinėse ir aukštosiose, bendrojo ugdymo mokyklose; teikia metodinę pagalbą mokytojams, dirbantiems lietuviškose mokyklose užsienyje, rūpinasi jų kvalifikacijos tobulinimu; sudaro sąlygas šių mokyklų pedagogams atestuotis; vykdo mokyklos ir užsienio lietuviškų mokyklų bendruomenių gerosios darbo patirties sklaidą; organizuoja pedagogų ir mokinių bendras priemones, stažuotes, vizitus; vykdo užsienio lietuvių studentų edukacinį švietimą; moko asmenis, nemokančius valstybinės lietuvių kalbos.

Daugiau informacijos interneto svetainėje www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt, el. paštu centras@lnamai.lt.

NAUDINGOS NUORODOS

Švietimo ir mokslo ministerija www.smm.lt

Informacija užsienio lietuviams apie švietimą

www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/informacija-atvykstantiems-is-usienio-isvykstantiems-i-uzsieni.lt

Edukacinė informacija švietimo darbuotojams, mokiniams ir jų tėvams www.emokykla.lt

Informacija tėvams ir pedagogams apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą

www.ikimokyklinis.lt

Informacija apie suaugusiųjų švietimą www.suaugusiujušvietimas.lt

Informacija apie mokymosi galimybes Lietuvoje www.aikos.smm.lt

Informacija apie Vilniaus lietuvių namus <http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/>

JAUNIMO POLITIKA

Jaunimo politiką galima apibūdinti kaip sistemų ir priemonių visumą, siekiančią kuo palankesnių sąlygų asmeninei jauno žmogaus brandai ir sėkmingai integracijai į visuomenę. Pagal

Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymą, jaunimo politika – tai kryptinga veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, taip pat veikla, kuria siekiama visuomenės ir atskirų jos grupių supratimo bei tolerancijos jauniems žmonėms.

Šiuolaikinė jaunimo politika plėtojama dviem pagrindinėmis kryptimis:

- Jaunimo interesų užtikrinimas atskirose viešosios politikos srityse – švietimas ir mokslas, kultūra, sportas, darbas ir užimtumas, būstas ir kt.;
- Darbo su jaunimu (angl. youth work), jaunimo veiklos plėtra – t.y. neformalusis jaunimo ugdymas (-is), kuriuo siekiama sudaryti sąlygas jauniems asmenims mokytis iš patirties ir eksperimentuoti (savanoriškumas, savarankiškumas, savivalda). Jaunimo veikla „pasiekia“ jaunus žmones jų laisvalaikio metu, kai jie yra „ne šeimoje“, „ne pamokose/paskaitose“ ir „ne darbe“. Šiame lauke dirba jaunimo darbuotojai, ugdomi jaunimo lyderiai, telkiasi jaunimo iniciatyvos, kuriami ir vykdomi pilietiniai, kultūriniai, socialiniai projektai. Geriausiai savarankiškumą ir dalyvavimą (priimant sprendimus) užtikrinančios institucijos – nevyriausybinės (jaunimo) organizacijos, vietos ir religinės bendruomenės, neformalios jaunimo grupės. Neformalųjį jaunimo ugdymą gali (ir turi) vykdyto valdžios įsteigtos neformaliojo švietimo ir kultūros įstaigos, pvz., savivaldybių jaunimo laisvalaikio centrai, jaunimo centrai, sporto centrai, kultūros centrai seniūnijose. Svarbus neformaliojo ugdymo (pilietinio, demokratinio) laukas – moksleivių savivalda mokyklose.

2015 m. spalio mėn. baigtos įgyvendinti „Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa“, kuria siekta sudaryti sąlygas jauniems žmonėms dalyvauti savanoriškoje veikloje ir įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų ir darbo patirties, taip padedant jiems pasirinkti profesiją, reintegruoti į formaliojo švietimo sistemą ir (arba) pasirengti įsilieti į darbo rinką ir „Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa“, kuria siekta skatinti socialiai pažeidžiamo jaunimo integraciją į darbo rinką ir (arba) švietimo sistemą, teikiant socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugas, pasitelkiant nevyriausybinį organizacijų patirtį.

Minėtų programų veiklos bus tęsiama nuo 2015 m. spalio mėn. įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą (toliau – JGI). Šios iniciatyvos tikslas – užtikrinti, kad visi jaunuoliai nuo 15 iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atliktų praktiką arba stažuotę.

Jaunimo organizacijos. Jaunimo galimybės dalyvauti visuomeninėje veikloje

Realizuoti jaunų žmonių galimybes padeda jų dalyvavimas visuomeninių organizacijų veikloje. Jaunimo politikos pagrindų įstatymas pirmą kartą įtvirtino jaunimo organizacijos, jaunimo organizacijų tarybų sąvokas ir pripažino jų svarbą bei indėlį į jauno žmogaus asmenybės ugdymą.

Kodėl naudinga dalyvauti jaunimo organizacijų veikloje?

Organizacijos ir dalyvavimas jaunimo politikos nuostatų įgyvendinime sukuria erdvę jaunų žmonių savirealizacijai. Dalyvaudamas jaunimo organizacijų veikloje jaunas žmogus tampa komunikabiliu, labiau pasitikinčiu savimi, sugebančiu planuoti bei įgyvendinti planus, vertinti jų efektyvumą ir kokybę, bendradarbiauti su kitais asmenimis ir organizacijomis, derinti skirtingus interesus.

Jaunimo organizacijos per regionines jaunimo organizacijų sąjungas (apskrituosius stalus) ir nacionalinės jaunimo organizacijos bei regioninės jaunimo organizacijų sąjungos per Lietuvos jaunimo organizacijų tarybą (LiJOT) atstovauja jaunimo interesams ir formuoja jaunimo politiką.

Visų Lietuvoje esančių jaunimo organizacijų sąrašą galite rasti čia:

<http://www.zinauviska.lt/lt/veikliam-jaunimui/jaunimo-organizacijos>

Jaunimo galimybės dalyvauti kiekvienoje savivaldybėje

Kas Jums gali padėti savivaldybėje, jeigu turite idėjų ir norite veikti?

Sprendimai, susiję su jaunimu, turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausi. Todėl yra svarbi savivaldybių jaunimo politika, kurią formuoja ir įgyvendina savivaldybės institucijos.

Jaunimo reikalų koordinatorius savivaldybės institucijoms padeda formuoti ir įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką. Jis yra tarpininkas tarp savivaldybės politikų, tarnautojų bei jaunimo. Siekiant įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką, jaunimo reikalų koordinatorius koordinuoja ir inicijuoja jos įgyvendinimui reikalingas priemones, pagal poreikius vykdo jaunimo situacijos tyrimus. Siekiant tinkamai bendradarbiauti jaunimo reikalų srityje, teikia suinteresuotiems asmenims ir institucijoms informaciją apie jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėje, bendradarbiauja su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentu ir kitomis institucijomis, jaunimo organizacijomis ir neformaliomis jaunimo grupėmis, dalyvauja plėtojant bendradarbiavimą su užsienio šalių savivaldybėmis jaunimo politikos srityje.

Jaunimo reikalų koordinatorius siekdamas tinkamai spręsti jaunimo politikos problemas kaupia ir sklaidžia informaciją apie jaunimo veiklos galimybes, konsultuoja šiais klausimais jaunas žmones bei jaunimo organizacijas, koordinuoja Savivaldybės jaunimo reikalų tarybos darbą bei siekiant pritraukti Europos Sąjungos bei Lietuvos fondų lėšas, inicijuoja jaunimo organizacijų bei jaunimo grupių projektus. Koordinuodamas savivaldybės teritorijoje vykstančius viešuosius renginius ir susirinkimus, nagrinėja renginių organizatorių prašymus, rengia įsakymų projektus bei renginiams leidimus ir teikia detalią informaciją apie skelbiamas naujienas.

Turite klausimų apie jaunimo organizacijas jūsų rajone? Norite sužinoti kokia jaunimo veikla vykdoma jūsų savivaldybėje? Nedvejodami kreipkitės į jūsų savivaldybės Jaunimo reikalų koordinatorių. Daugiau informacijos apie Jaunimo reikalų koordinatorių funkcijas ir jų sąrašą galite rasti pagal šią nuorodą: <http://www.jrd.lt/jaunimo-reikalų-koordinatoriai>.

Paslaugos jaunimui atviruosiuose jaunimo centruose ir erdvėse

Įgyvendindamos jaunimo politiką, vietos valdžios siekia sukurti ir palaikyti tokį atvirojo darbo su jaunimu (jaunimo centrų ir erdvių) tinklą, kad jis būtų tolygiai išplėtotas atskirose gyvenamosiose teritorijose, socialinėse aplinkose, o ne koncentruotųsi vien miesto ar rajono centre, t.y. kad ši darbo su jaunimu forma būtų prieinama jauniems žmonėms jų gyvenamojoje aplinkoje.

Paprastaiariant, atvirasis darbas su jaunimu – tai tokia darbo su jaunimu forma, kuria siekiama visiems jauniems žmonėms, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, suteikti galimybes saugiai leisti laisvalaikį, užsiimti juos dominančia veikla, o esant poreikiui – padedant kompetentingiems jaunimo darbuotojams spręsti kasdienybėje kylančius iššūkius ir klausimus. Atvirasis darbas savitas tuo, kad dalyvavimas siūlomose veiklose nėra saistomas „privalomumu“: norintis dalyvauti jaunas žmogus neprivalo įsipareigoti lankytis nuolat ir nustatytu laiku užsiimti tam tikra veikla – jaunas žmogus pats sprendžia, kaip naudoti savo laiką.

Plėtojant atvirąjį darbą su jaunimu, pastaraisiais metais Lietuvoje daugelyje savivaldybių pradėjo veikti jaunimo centrų nemotyvuotam jaunimui, kuriuos įkūrė ir išlaiko savivaldybės bei nevyriausybinės organizacijos ir kurie dirba remdamiesi atvirojo darbo su jaunimu principais bei metodika.

Atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių žemėlapij ir kontaktus galite rasti pagal šią nuorodą: <http://www.jrd.lt/atviri-jaunimo-centrai>.

Jaunimo savanoriškos veiklos galimybės Lietuvoje

2013 m. pradžioje patvirtinta Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa, kurios tikslas – sudaryti sąlygas jauniems žmonėms dalyvauti savanoriškoje veikloje ir įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų ir darbo patirties, taip padedant jiems pasirinkti profesiją,

reintegruoti į formaliojo švietimo sistemą ir (arba) pasirengti įsilieti į darbo rinką. Vadovaujantis šia programa yra įgyvendinamas projektas „Jaunimo savanoriška tarnyba“. Projekte gali dalyvauti jauni žmonės nuo 16 iki 29 metų, kurie vykdys savanorišką veiklą pagal veiklos sritį ir pobūdį pasirinktoje priimančioje organizacijoje savo arba kitoje gyvenamojoje teritorijoje. Projekto metu jauni žmonės įgis darbo rinkai reikalingų kompetencijų, socialinių kompetencijų, kels motyvaciją ir pasitikėjimą savimi. Kiekvienas savanoris bus palydimas patyrusio žmogaus, dalyvaus seminaruose, o pabaigęs savanorišką tarnybą gaus tai liudijantį pažymėjimą. Projekte dalyvaujantys savanoriai veiklą vykdo ne mažiau kaip 20 val. per savaitę. Savanorystė trunka iki 3 arba 6 mėnesių. 2015 m. spalio 1 d. duomenimis projekte „Jaunimo savanoriška tarnyba“ savanoriavo 516 jaunų asmenų. Nuo 2014 m. vasario 7 d. iš viso projekte savanorišką veiklą vykdė(-o) 652 asmenys (šiuo metu savanoriauja 136). 2015 m. spalio 1 d. duomenimis sėkmingai savanorišką veiklą baigė 455 jaunų asmenų (savanorystės truko 30% laiko arba daugiau). Iš 516 jaunų asmenų dalyvavusių projekte, 147 (28,6%) įsidarbino; 58 grįžo į švietimo sistemą (iš jų 17 planuoja), 19 emigravo.

„**Jaunimo savanoriška tarnyba**“ įgyvendina Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos su partneriais – LIJOT ir Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra.

Daugiau informacijos: www.buksavaniu.lt.

Lietuvos jaunimo, gyvenančio užsienyje, dalyvavimas mokymuose ir seminaruose

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendindamas „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011-2019 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389, priemonės konkurso būdu finansuoja užsienio lietuvių jaunimo organizacijų veiklą, vykdo mokymus bei konsultacijas užsienio lietuvių jaunimo organizacijoms.

2015 metais tęsiami nuo 2011 metų vykdomi mokymai užsienyje veikiančioms jaunimo sąjungoms. 2014 m. mokymai – konsultacijos buvo įvykusios šiose šalyse veikiančioms jaunimo organizacijoms: Danijoje, Suomijoje, Islandijoje, Austrijoje, Prancūzijoje, Rusijoje ir Egipte. 2015 m. jau buvo ir dar bus surengti mokymai bei seminarai įsikūrusioms jaunimo organizacijoms Ukrainoje, Ispanijoje, Olandijoje, Italijoje, Gruzijoje bei regioninės konsultacijos Vidurio Europos bei Skandinavijos šalyse veikiančių jaunimo sąjungų atstovams Berlyne ir Kopenhagoje. O metų pabaigoje bus suorganizuotas bendras visoms užsienyje veikiančios jaunimo sąjungoms renginys Vilniuje.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos planuoja tęsti pradėtą veiklą ir ateinančiais 2016 metais.

Informacija jaunimui – Eurodesk tikslo veikla ir jaunimo informavimas ir konsultavimas

Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos koordinuojamo tinklo informaciniame portale www.eurodesk.lt jaunimui teikiama informacija apie jaunimo padėtį Europoje, jaunimo veiklą, problemas bei jų sprendimo būdus. Kasmet šį portalą aplanko virš 500 tūkst. lankytojų, gaunama virš 500 el. užklausų, žodžiu konsultuojama virš 1000 jaunų asmenų.

Kasmet yra plėtojamas „Eurodesk“ tinklas Lietuvos regionuose, leidžiantis pasiekti vietose gyvenančius jaunus žmones ir jaunimo darbuotojus. Lietuvoje veikia 22 Eurodesk Lietuva regioniniai atstovai (Vilniuje, Kaune, Mažeikiuose, Rietave, Plungėje, Šiauliuose, Panevėžyje, Utenoje, Molėtuose, Biržuose, Alytuje, Lazdijuose, Ukmergėje, Gargžduose, Šilalėje, Visagine, Zarasuose, Rokiškyje, Radviliškyje, Kupiškyje ir Marijampolėje).

Siekiant, kad jaunimą pasiektų koncentruota, patikima ir aktuali informacija, 2014 m. balandžio 1 d. Vilniuje buvo įsteigtas pirmasis Lietuvoje Jaunimo informacijos centras. Šiame centre

jaunimui teikiamos konsultacijos apie švietimą, darbinį užimtumą, savanorystę, laisvalaikio praleidimo galimybes, socialines paslaugas jaunimui ir jaunoms šeimoms, informacinį ir finansinį raštingumą, jaunimo teises ir pareigas, bendradarbiavimą su savivaldybe.

Daugiau informacijos:

www.zinauviska.lt

http://www.vilnius.lt/lit/jaunimo_informacijos_centras/742

NAUDINGOS NUORODOS

www.zinauviska.lt – Eurodesk tinklo informacija jaunimui aktualiomis temomis: švietimo, judumo, savanorystės, kitomis temomis.

www.jtba.lt – Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros informacija apie galimybes teikti paraiškas vykdyti projektus pagal Europos Sąjungos programą „Erasmus+“ jaunimo srityje (jaunimo mainai, Eurospos savanorių tarnybos veikla, strateginės partnerystės, struktūrinio dialogo projektai).

www.jrd.lt – Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacija apie vykdomas programas ir priemones, galimybes jaunimui Lietuvoje.

www.lijot.lt – Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos, vienijančios 64 jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas Lietuvoje, informacija.

<http://www.jrd.lt/savivaldybese> - informacija su nuorodomis į kiekvienos savivaldybės jaunimo skiltį.

http://www.vilnius.lt/lit/jaunimo_informacijos_centras/742 - pirmojo Lietuvoje jaunimo informacijos centro informacija.

www.erasmus-plus.lt/ - Erasmus+ programos informacija.

www.jaunimogarantijos.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KLAUSIMAI , ASMENS
DOKUMENTAI, TEISINĖ IR KITA INFORMACIJA**

LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KLAUSIMAI

2010 m. gruodžio 2 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas, kuris įsigaliojo 2011 m. balandžio 1 d. (toliau – Pilietybės įstatymas). Šis įstatymas apibrėžia Lietuvos Respublikos pilietybės principus, nustato Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir netekimo pagrindus, sąlygas ir tvarką, reglamentuoja kitus Lietuvos Respublikos pilietybės santykius.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 3 d. nutarimu Nr. 280 patvirtintas Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų rengimo tvarkos aprašas reglamentuoja prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo padavimą, nagrinėjimą ir sprendimų priėmimą, prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo supaprastinta tvarka, natūralizacijos tvarka ir dėl Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo padavimą ir dokumentų šiais klausimais pateikimą Pilietybės reikalų komisijai, prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atsisakymo padavimą, nagrinėjimą ir sprendimų šiuo klausimu priėmimą, pranešimų apie įgytą kitos valstybės pilietybę pateikimą, dokumentų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo nagrinėjimą ir sprendimų šiuo klausimu priėmimą, prašymų dėl vaikų Lietuvos Respublikos pilietybės padavimą, nagrinėjimą ir sprendimų šiuo klausimu priėmimą, Respublikos Prezidento dekretų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar grąžinimo projektų derinimą.

Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimas

Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimas – teisės atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimas Pilietybės įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka (Pilietybės įstatymo 9 straipsnis).

Asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų palikuonys, kurie iki Pilietybės įstatymo įsigaliojimo nėra įgiję Lietuvos Respublikos pilietybės, turi neterminuotą teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, neatsižvelgiant į tai, kokioje valstybėje – Lietuvos Respublikoje ar kitoje šalyje – jie nuolat gyvena.

Asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų palikuonys Lietuvos Respublikos pilietybę gali atkurti, jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai. Reikalavimas atsisakyti kitos valstybės pilietybės netaikomas asmenims, kurie pagal Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 2, 3 ar 4 punktą gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiai, t.y.:

- o yra asmuo, išstremtas iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę (Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 2 punktą).

- Asmuo, išstremtas iš Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d., – iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjęs asmuo ar jo palikuonis, kurie 1940 m. birželio 15 d. – 1990 m. kovo 11 d. okupacinių režimų institucijų arba teismų sprendimais buvo prievarta iškeldinti iš Lietuvos dėl pasipriešinimo okupaciniams režimams, politinių, socialinių ar kilmės motyvų.

- o yra asmuo, pasitraukęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę (Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 3 punktą). Asmuo, pasitraukęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., – iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjęs asmuo ar jo palikuonis, iki 1990 m. kovo 11 d. išvykę iš dabartinės Lietuvos Respublikos teritorijos nuolat gyventi į kitą valstybę, jeigu 1990 m. kovo 11 d. jų nuolatinė gyvenamoji vieta buvo ne Lietuvoje (atkreiptinas dėmesys į tai, kad atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimus, Lietuvos Respublikos administracinių teismų praktiką, aiškinant asmens, pasitraukusio iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., sąvoką, Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo priėmimo metu išsakytus šių nuostatų priėmimo motyvus, **asmeniu, pasitraukusiu iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., laikomas** asmuo, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjęs Lietuvos Respublikos pilietybę, ar jo palikuonis, iki 1990 m. kovo 11 d. išvykęs iš dabartinės Lietuvos Respublikos teritorijos nuolat gyventi į kitą valstybę dėl politinių priežasčių, pasipriešinimo okupaciniam režimui, taip pat okupacinio režimo persekiojimo dėl religijos, kilmės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei ir dėl šių priežasčių negalėjęs ar pagrįstai bijojęs sugrįžti į Lietuvą, jeigu 1990 m. kovo 11 d. jo nuolatinė gyvenamoji vieta buvo ne Lietuvoje).

- o yra asmens, išstremto iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d., ar asmens, pasitraukusio iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d., palikuonis (Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 4 punktas).

- Lietuvos Respublikos piliečio palikuonis – iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjęs asmens vaikas, vaikaitis ar provaikaitis.

Lietuvos Respublikos pilietybė neatkuriama, jeigu yra Pilietybės įstatymo 22 straipsnio 1 ar 2 punkte nurodytų aplinkybių, t. y. jeigu:

- o asmuo rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė tarptautinius nusikaltimus – agresiją, genocidą, nusikaltimus žmoniškumui, karo nusikaltimus;

- o asmuo rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė nusikalstamas veikas prieš Lietuvos Respubliką.

Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti atkurta tik vieną kartą.

Sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo priima vidaus reikalų ministras.

Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas supaprastinta tvarka

Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas supaprastinta tvarka – Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas netaikant natūralizacijos sąlygų lietuvių kilmės asmeniui, kuris nėra buvęs Lietuvos Respublikos piliečiu.

Lietuvių kilmės asmuo – tai asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir kuris pats laiko save lietuviu ir deklaruoja tai rašytiniu pareiškimu.

Lietuvių kilmės asmenys, niekada neturėję Lietuvos Respublikos pilietybės, turi teisę supaprastinta tvarka įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę, neatsižvelgiant į tai, kokioje valstybėje – Lietuvos Respublikoje ar kitoje šalyje – jie nuolat gyvena.

Lietuvių kilmės asmenys, niekada neturėję Lietuvos Respublikos pilietybės, gali įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę supaprastinta tvarka, jeigu:

- o jie nėra kitos valstybės piliečiai;

- o nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių, dėl kurių Lietuvos Respublikos pilietybė neteikiama, t. y. Lietuvos Respublikos pilietybė supaprastinta tvarka neteikiama asmenims, kurie:

- rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė tarptautinius nusikaltimus – agresiją, genocidą, nusikaltimus žmoniškumui, karo nusikaltimus;

- rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė nusikalstamas veikas prieš Lietuvos Respubliką;

- iki atvykimo gyventi į Lietuvos Respubliką kitoje valstybėje buvo bausti laisvės atėmimo bausme už tyčinį nusikaltimą, kuris pagal Lietuvos Respublikos įstatymus laikomas labai sunkiu nusikaltimu, arba Lietuvos Respublikoje buvo bausti už labai sunkų nusikaltimą, nesvarbu, ar išnyko teistumas už šiame punkte nurodytus nusikaltimus, ar neišnyko;

- įstatymų nustatyta tvarka neturi teisės gauti dokumento, patvirtinančio teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Lietuvos Respublikos pilietybę supaprastinta tvarka suteikia Respublikos Prezidentas.

Asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė suteikta supaprastinta tvarka, turi viešai ir iškilmingai prisiekti Lietuvos Respublikai (žr. skyrių „Priesaika Lietuvos Respublikai“).

Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas natūralizacijos tvarka

Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas natūralizacijos tvarka – tai vienas iš Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindų, kai Lietuvos Respublikos pilietybė suteikiama

asmeniui, atitinkančiam Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje nustatytas Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo sąlygas:

- pastaruosius 10 metų teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje;
- prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo priėmimo metu turi teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;

Nuolatinis gyvenimas Lietuvos Respublikoje – kitos valstybės piliečio ar asmens be pilietybės, turinčių įstatymų nustatytą dokumentą, suteikiantį ar patvirtinantį teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, gyvenimas Lietuvos Respublikoje be pertraukos šiame įstatyme nustatytą laiką. Laikoma, kad asmuo gyvena Lietuvos Respublikoje be pertraukos vienus metus, jeigu jis per tuos metus yra gyvenęs Lietuvos Respublikoje ne mažiau kaip šešis mėnesius.

- išlaikė valstybinės kalbos egzaminą (ši nuostata netaikoma asmenims, kuriems sukako 65 metai, asmenims, kuriems nustatytas 0–55 procentų darbingumo lygis, asmenims, kuriems sukako senatvės pensijos amžius ir kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas didelių ir vidutinių specialiųjų poreikių lygis, taip pat sergantiems sunkiomis chroninėmis psichikos ligomis asmenims);

- išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą (ši nuostata netaikoma asmenims, kuriems sukako 65 metai, asmenims, kuriems nustatytas 0–55 procentų darbingumo lygis, asmenims, kuriems sukako senatvės pensijos amžius ir kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas didelių ir vidutinių specialiųjų poreikių lygis, taip pat sergantiems sunkiomis chroninėmis psichikos ligomis asmenims);

- turi teisėtą pragyvenimo šaltinį;

- yra asmuo be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę, arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė;

- nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis nustato, kad asmeniui be pilietybės, gimusiam Lietuvos Respublikos teritorijoje, Lietuvos Respublikos pilietybę gali būti suteikiama, jeigu jis teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus, nebuvo įgijęs kitos valstybės pilietybės, prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo priėmimo metu turi teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir atitinka 18 straipsnio 1 dalies 3, 4, 5 ir 7 punktuose nustatytas sąlygas.

Pagal Pilietybės įstatymo 22 straipsnį Lietuvos Respublikos pilietybę **neteikiama asmenims**, kurie:

- rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė tarptautinių nusikaltimų – agresiją, genocidą, nusikaltimų žmoniškumui, karo nusikaltimų;
- rengėsi, kėsinosi padaryti ar padarė nusikalstamų veikų prieš Lietuvos Respubliką;
- iki atvykimo gyventi į Lietuvos Respubliką kitoje valstybėje buvo bausti laisvės atėmimo bausme už tyčinį nusikaltimą, kuris pagal Lietuvos Respublikos įstatymus laikomas labai sunkiu nusikaltimu, arba Lietuvos Respublikoje buvo bausti už labai sunkų nusikaltimą, nesvarbu, ar išnyko teistumas už šiuos nusikaltimus, ar neišnyko;
- įstatymų nustatyta tvarka neturi teisės gauti dokumento, patvirtinančio teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Asmeniui, sudariusiam santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu ir pastaruosius 7 metus bendrai su sutuoktiniu teisėtai nuolat gyvenančiam Lietuvos Respublikoje, Lietuvos Respublikos pilietybę gali būti suteikiama, jeigu jis atitinka šias sąlygas:

- prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo priėmimo metu turi teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;

- išlaikė valstybinės kalbos egzaminą;

- išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą;

- o yra asmuo be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę, arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė;
- o nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

Asmeniui, sudariusiam santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu - tremtiniu, politiniu kaliniu ar jų vaiku, gimusiu tremtyje, – Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikiama, jeigu jis atitinka šias sąlygas:

- o susituokęs persikelia nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką;
- o pastaruosius 5 metus bendrai su sutuoktiniu, kuris yra Lietuvos Respublikos pilietis, teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje;
- o prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo priėmimo metu turi teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;
- o išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą;
- o yra asmuo be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę, arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė;
- o nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

Asmeniui, kuris pragyveno Lietuvos Respublikoje ilgiau kaip vienus metus susituokęs su Lietuvos Respublikos piliečiu, kuris vėliau mirė, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikiama, jeigu jis atitinka šias sąlygas:

- o teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus;
- o prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo priėmimo metu turi teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;
- o išlaikė valstybinės kalbos egzaminą;
- o išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą;
- o yra asmuo be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę, arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė;
- o nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

Lietuvos Respublikos pilietybė teikiama atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos interesus.

Lietuvos Respublikos pilietybę natūralizacijos tvarka suteikia Respublikos Prezidentas.

Asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė suteikta natūralizacijos tvarka, turi viešai ir iškilmingai prisiekti Lietuvos Respublikai (žr. skyrių „Priesaika Lietuvos Respublikai“).

Atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis

Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, jeigu jis atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

- o Lietuvos Respublikos pilietybę ir kitos valstybės pilietybę įgijo gimdamas ir jam nėra sukakę 21 metai;
- o yra asmuo, išstremtas iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę;
- o yra asmuo, pasitraukęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę;
- o yra 2 ar 3 punkte nurodyto asmens palikuonis;
- o sudarydamas santuoką su kitos valstybės piliečiu dėl to savaime (*ipso facto*) įgijo tos valstybės pilietybę;

- yra asmuo, kuriam nesukako 21 metai, jeigu jis yra įvaikintas Lietuvos Respublikos piliečių (piliečio) iki tol, kol jam sukako 18 metų, ir dėl to įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalį;
- yra asmuo, kuriam nesukako 21 metai, jeigu jis, Lietuvos Respublikos pilietis, iki kol jam sukako 18 metų, įvaikino kitos valstybės piliečiai (pilietis) ir dėl to jis įgijo kitos valstybės pilietybę;
- Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo išimties tvarka, būdamas kitos valstybės pilietis;
- Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo turėdamas pabėgėlio statusą Lietuvos Respublikoje.

Teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę ir lietuvių kilmę patvirtinantys dokumentai

Asmenims, turintiems teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, jų prašymu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduodami šią teisę patvirtinantys dokumentai, o lietuvių kilmės asmenims jų prašymu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduodami jų lietuvių kilmę patvirtinantys dokumentai.

Vaikų Lietuvos Respublikos pilietybė

Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimas gimstant

Vaikas, kurio abu tėvai arba vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, gimdamas įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų.

Vaikas, kurio bent vienas iš tėvų buvo Lietuvos Respublikos pilietis, tačiau mirė iki vaiko gimimo, gimdamas įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų.

Asmenų be pilietybės, teisėtai nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, vaikas yra Lietuvos Respublikos pilietis, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų, jeigu jis gimdamas neįgijo kitos valstybės pilietybės.

Vaikas, kurio vienas iš tėvų yra asmuo be pilietybės, teisėtai nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje, o kitas nežinomas, yra Lietuvos Respublikos pilietis, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų, jeigu jis gimdamas neįgijo kitos valstybės pilietybės.

Vaiko, kurio tėvai nežinomi, pilietybė

Lietuvos Respublikos teritorijoje rastas ar gyvenantis vaikas, kurio abu tėvai nežinomi, laikomas gimusiu Lietuvos Respublikos teritorijoje ir įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę, jeigu nepaaiškėja, kad vaikas yra įgijęs kitos valstybės pilietybę arba aplinkybių, dėl kurių vaikas įgytų kitos valstybės pilietybę. Ši nuostata taikoma ir vaikui, kurio abu tėvai ar turėtas vienintelis iš tėvų yra miręs arba pripažinti nežinia kur esančiais arba kurio abu tėvai ar turimas vienintelis iš tėvų nustatyta tvarka pripažinti neveiksniais, arba kurio tėvams ar turimam vieninteliam iš tėvų neterminuotai apribota tėvų (tėvo ar motinos) valdžia ir vaikui nustatyta nuolatinė globa (rūpyba).

Įvaikinto vaiko pilietybė

Lietuvos Respublikos piliečių (piliečio) įvaikintas vaikas Lietuvos Respublikos pilietybę įgyja nuo jo įvaikinimo dienos.

Vaikas – Lietuvos Respublikos pilietis, kurį įsivaikina kitos valstybės piliečiai (pilietis), lieka Lietuvos Respublikos pilietis, nesvarbu, ar jis dėl įvaikinimo įgijo kitos valstybės pilietybę, ar ne.

Vaikų pilietybė pasikeitus jų tėvų pilietybei

Jeigu Lietuvos Respublikos pilietybę įgyja arba atkuria vienas iš vaiko tėvų ar abu tėvai, vaikas iki 14 metų taip pat įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę, jeigu jis nėra kitos valstybės pilietis. Šiame straipsnyje nurodytų asmenų vaikas nuo 14 iki 18 metų Lietuvos Respublikos pilietybę įgyja tik jo sutikimu, jeigu jis nėra kitos valstybės pilietis.

Jeigu Lietuvos Respublikos pilietybės netenka abu vaiko tėvai ar vienas iš tėvų, vaikas, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo gimdamas, lieka Lietuvos Respublikos pilietis.

Jeigu Lietuvos Respublikos pilietybės netenka abu vaiko tėvai, Lietuvos Respublikos pilietybę įgiję natūralizacijos tvarka, vaikas iki 18 metų, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo ne gimdamas, netenka Lietuvos Respublikos pilietybės, išskyrus atvejus, kuriais Lietuvos Respublikos pilietybės netekęs vaikas liktų be pilietybės. Vaikas nuo 14 iki 18 metų gali netekti Lietuvos Respublikos pilietybės tik jo sutikimu, išskyrus atvejus, kuriais Lietuvos Respublikos pilietybės netekęs vaikas liktų be pilietybės. (PĮ 28 str. 2 d.)

Jeigu Lietuvos Respublikos pilietybės netenka vienas iš vaiko tėvų, įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę natūralizacijos tvarka, o kitas iš tėvų lieka Lietuvos Respublikos pilietis, vaikas, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo ne gimdamas, lieka Lietuvos Respublikos pilietis.

Jeigu Lietuvos Respublikos pilietybės netenka vienas iš vaiko tėvų, Lietuvos Respublikos pilietybę įgijęs natūralizacijos tvarka, o kitas iš tėvų nėra Lietuvos Respublikos pilietis arba yra nežinomas, vaikas iki 18 metų, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo ne gimdamas, netenka Lietuvos Respublikos pilietybės, išskyrus atvejus, kuriais Lietuvos Respublikos pilietybės netekęs vaikas liktų be pilietybės. Vaikas nuo 14 iki 18 metų gali netekti Lietuvos Respublikos pilietybės tik jo sutikimu, išskyrus atvejus, kuriais Lietuvos Respublikos pilietybės netekęs vaikas liktų be pilietybės.

Atvejai, kai vaikas gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis

Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, jeigu jis Lietuvos Respublikos pilietybę ir kitos valstybės pilietybę įgijo gimdamas ir jam nėra sukakę 21 metai (Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1 punktas).

Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1 punktas taikomas Lietuvos Respublikos piliečių vaikams, kurie gimdami įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę ir kitos valstybės pilietybę nuo 1990 m. kovo 11 d. iki 2008 m. liepos 22 d., jeigu jie patys arba jų teisėti atstovai raštu prašo laikyti juos Lietuvos Respublikos piliečiais. Jeigu vaikas atitinka šias sąlygas, teritorinė policijos įstaiga arba Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos konstatuoja Lietuvos Respublikos pilietybės turėjimo faktą. Šio vaiko ar jo teisėto atstovo prašymu teritorinė policijos įstaiga išduoda Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantį dokumentą.

o Aukščiau nurodytas prašymas laikyti vaiką Lietuvos Respublikos piliečiu gali būti paduodamas teritorinei policijos įstaigai (jeigu asmuo gyvena Lietuvoje) arba Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, arba Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ar konsulinėms įstaigoms (jeigu asmuo gyvena užsienyje) iki vaikui sukaks 18 metų.

Prie prašymo pridedamas vaiko gimimo liudijimas ar jį atitinkantis dokumentas ir dokumentas, patvirtinantis, kad šio vaiko tėvai ar vienas iš tėvų jo gimimo metu buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat dokumentas, liudijantis, kad vaikas gimdamas įgijo kitos valstybės pilietybę.

Nuo 2008 m. liepos 22 d. iki Pilietybės įstatymo įsigaliojimo dienos, t. y. iki 2011 m. balandžio 1 d. gimę vaikai, kurių tėvai ar vienas iš jų vaiko gimimo metu buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, nesvarbu, ar vaikas gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje ar už jos ribų ir ar gimdamas įgijo kitos valstybės pilietybę, ar ne, laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais, įgijusiais Lietuvos Respublikos pilietybę gimstant.

Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas

Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama:

- o atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės;
- o įgijus kitos valstybės pilietybę, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus;
 - Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, netenka Lietuvos Respublikos pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo dienos, išskyrus asmenis, kurie pagal Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1–5 ir 7 punktus gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiai.

- Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, privalo per 2 mėnesius nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo dienos raštu pranešti apie tai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliojimai institucijai arba Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai.

- Nepranešimas raštu asmens gyvenamosios vietos Lietuvoje (miesto arba rajono) migracijos tarnybai arba Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, arba Lietuvos Respublikos diplomatinei (konsulinei) įstaigai užsienyje apie kitos valstybės pilietybės įgijimą – užtraukia baudą nuo 289 iki 1448 eurų.

- o Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių nustatytais pagrindais;

- o jeigu Lietuvos Respublikos pilietis tarnauja kitos valstybės tarnyboje neturėdamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės leidimo;

- o įgijus Lietuvos Respublikos pilietybę pateikus suklastotus dokumentus ar kitokiu apgaulės būdu;

- o paaiškėjus Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms, dėl kurių šiam asmeniui Lietuvos Respublikos pilietybė negalėjo būti suteikta, atkurta ar gražinta;

- o paaiškėjus, kad sprendimas dėl asmens Lietuvos Respublikos pilietybės priimtas pažeidus šį ar kitus Lietuvos Respublikos įstatymus;

- o jeigu Lietuvos Respublikos pilietis būdamas kartu ir kitos valstybės pilietis pagal Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1, 6 ir 7 punktus, sukakus 21 metams nėra atsisakęs kitos valstybės (valstybių) pilietybės.

Lietuvos Respublikos pilietybės gražinimas (Pilietybės įstatymo 21 straipsnis)

Asmeniui, netekusiui Lietuvos Respublikos pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti gražinta pagal jo prašymą. Asmeniui, netekusiui Lietuvos Respublikos pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti gražinta tik vieną kartą. Asmeniui, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo suteikta išimties tvarka, netekusiui Lietuvos Respublikos pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybė negali būti gražinta.

Asmeniui, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo suteikta natūralizacijos tvarka ir kuris Lietuvos Respublikos pilietybės neteko (arba Lietuvos Respublikos pilietybės netekusiui asmeniui, kuris buvo įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę iki jam sukako 18 metų dėl to, kad jo tėvai ar vienas iš tėvų buvo įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę natūralizacijos tvarka), Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti gražinta pagal jo prašymą, jeigu asmuo atitinka šias sąlygas:

- o nėra kitos valstybės pilietis arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus gražinta Lietuvos Respublikos pilietybė;

- o pastaruosius 5 metus teisėtai nuolat gyvena Lietuvoje;

- o prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės gražinimo pateikimo ir sprendimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės gražinimo priėmimo metu turi teisę nuolat gyventi Lietuvoje;

- o turi teisėtą pragyvenimo šaltinį;

- o nėra Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

Asmeniui, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo gimdamas, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo atkurta arba suteikta supaprastinta tvarka ir kuris po to jos neteko, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti gražinta, jeigu jis nėra kitos valstybės pilietis. Šis

reikalavimas netaikomas asmeniui, kuris pagal Pilietybės įstatymo 7 straipsnio 1–4 punktus gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

Lietuvos Respublikos pilietybę grąžina Respublikos Prezidentas.

Asmeniui grąžinus Lietuvos Respublikos pilietybę jis turi viešai ir iškilmingai prisiekti Lietuvos Respublikai (žr. skyrių „Priesaika Lietuvos Respublikai“).

Priesaika Lietuvos Respublikai

Asmuo, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgyja supaprastinta tvarka, natūralizacijos tvarka, išimties tvarka, ją grąžinus, taip pat tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais, Lietuvos Respublikos piliečiu tampa ir Lietuvos Respublikos piliečio teises, laisves ir pareigas įgyja tik po to, kai per nustatytą laiką viešai ir iškilmingai prisiekia Lietuvos Respublikai.

Laikas, per kurį asmuo turi prisiekti:

- o asmuo be pilietybės arba asmuo, kuris yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę, turi prisiekti per 6 mėnesius nuo dienos, kurią įsigalioja Respublikos Prezidento dekretas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo;

- o asmuo, kuris yra raštu pareiškęs savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta ar grąžinta Lietuvos Respublikos pilietybė, turi prisiekti per 2 metus nuo dienos, kurią įsigalioja Respublikos Prezidento dekretas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar grąžinimo.

Asmuo prisiekia Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje arba Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje. Asmens priesaiką Vidaus reikalų ministerijoje priima vidaus reikalų ministras ar jo įgaliotas viceministras, o diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje – diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos vadovas.

Asmenys, kurie, įgydami Lietuvos Respublikos pilietybę, turėjo kitos valstybės pilietybę, prisiekia Lietuvos Respublikai tik po to, kai pateikia įrodymus, kad jie nėra kitos valstybės piliečiai. Reikalavimas pateikti įrodymus apie kitos valstybės pilietybės netekimą netaikomas asmenims, kurie pagal šio įstatymo 7 straipsnį gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiai. Reikalavimas pateikti įrodymus apie kitos valstybės pilietybės netekimą netaikomas tais atvejais, kai kitos valstybės teisėje nenustatyta jos pilietybės atsisakymo ar netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūrų arba šios procedūros neatitinka protingumo kriterijų vidaus reikalų ministro sprendimu.

Asmenų, Pilietybės įstatymo nustatytais terminais ir tvarka neprisiekusių Lietuvos Respublikai, pakartotinai paduoti prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ar grąžinimo nenagrinėjami, išskyrus atvejus, kai šį terminą asmuo praleido dėl ypač svarbių priežasčių.

Bendros nuostatos

Prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės padavimas

Lietuvos Respublikos pilietybės klausimai nagrinėjami tik pagal pačių asmenų rašytinius prašymus. Vaikų, nesukakusių 18 metų, ir neveiksnių asmenų prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės paduoda jų atstovai.

Asmenys, gyvenantys Lietuvos Respublikoje, prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės paduoda per teritorinę policijos įstaigą pagal asmens gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

Užsienyje gyvenantys asmenys prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės paduoda per Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigas arba per Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (Vilnius, L. Sapiegos g. 1).

Asmenys, gyvenantys Lietuvos Respublikoje, dėl Lietuvos Respublikos pilietybės kreipiasi į teritorines policijos įstaigas pagal asmens gyvenamąją vietą tiesiogiai atvykę, per pasiuntinį arba

registruotu paštu. Asmenys, gyvenantys užsienyje, dėl Lietuvos Respublikos pilietybės kreipiasi tiesiogiai atvykę ar per pasiuntinį į Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ar konsulinę įstaigas arba Migracijos departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos. Į Migracijos departamentą užsienyje gyvenantys asmenys gali kreiptis ir registruotu paštu. Jeigu asmuo prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės ir prie jo pridedamus dokumentus pateikia registruotu paštu ar per pasiuntinį, asmens parašas prašyme dėl Lietuvos Respublikos pilietybės turi būti patvirtintas notaro, o jeigu asmens parašas nustatytos formos prašyme dėl Lietuvos Respublikos pilietybės nepatvirtintas notaro, asmuo kartu pateikia ir notaro patvirtintą laisvos formos prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, kuriame nurodo, kad prašo atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę supaprastinta arba natūralizacijos tvarka, grąžinti Lietuvos Respublikos pilietybę arba leisti atsisakyti Lietuvos Respublikos pilietybės.

Asmenų prašymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės pakartotinai priimami ne anksčiau kaip po vieno metų nuo atsisakymo patenkinti ankstesnį prašymą, išskyrus atvejus, kai prašymas paduodamas kitu Pilietybės įstatyme nustatytu Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindu arba pateikiami nauji dokumentai, patvirtinantys ankstesnio prašymo pagrįstumą.

Kiek ir kur reikia mokėti už prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės nagrinėjimą?

Asmuo, pateikdamas prašymą dėl Lietuvos Respublikos pilietybės Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje turi sumokėti nustatyto dydžio konsulinį mokesį už dokumentų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės priėmimą ir perdavimą arba valstybės rinkliavą už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės nagrinėjimą, kai dokumentai pateikiami Migracijos departamentui ar teritorinei policijos įstaigai.

- **Konsulinio mokesčio tarifai:**
 - už dokumentų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo, suteikimo ar grąžinimo priėmimą ir perdavimą – 50 eurų;
 - už dokumentų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atsisakymo priėmimą ir perdavimą – 60 eurų.
- **Valstybės rinkliavos dydžiai:**
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo nagrinėjimą – **41 euras**;
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo supaprastinta tvarka nagrinėjimą – **50 eurų**;
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės natūralizacijos tvarka nagrinėjimą – **51 euras**;
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išimties tvarka nagrinėjimą – **51 euras**;
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo nagrinėjimą – **53 eurai**;
 - už prašymo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atsisakymo nagrinėjimą – **35 eurai**.

Kiek ir kur reikia mokėti už lietuvių kilmę ar teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų išdavimą ar keitimą?

Asmuo, teikiantis prašymą išduoti (pakeisti) lietuvių kilmės pažymėjimą Migracijos departamentui ar teritorinei policijos įstaigai, dokumentų pateikimo metu sumoka valstybės rinkliavą už prašymo išduoti arba pakeisti lietuvių kilmės pažymėjimą nagrinėjimą (už prašymo išduoti lietuvių kilmę patvirtinantį pažymėjimą nagrinėjimą – **12 eurų**; už prašymo pakeisti lietuvių kilmę patvirtinantį pažymėjimą nagrinėjimą – **6,3 euro**) ir rinkliavą už pažymėjimo išdavimą (už lietuvių kilmę patvirtinančio pažymėjimo išdavimą – 2,9 euro), kurią gali sumokėti iki pažymėjimo išdavimo dienos;

Asmuo, pateikdamas Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai prašymą išduoti (pakeisti) lietuvių kilmės pažymėjimą, privalo sumokėti konsulinį mokestį (25 eurus) už dokumentų dėl lietuvių kilmės pažymėjimo išdavimo priėmimą ir perdavimą;

Asmuo, teikiantis prašymą išduoti (pakeisti) teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantį pažymėjimą Migracijos departamentui ar teritorinei policijos įstaigai, dokumentų pateikimo metu 2,90 euro, kurią gali sumokėti iki pažymėjimo išdavimo dienos.

Asmuo, pateikdamas Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai prašymą išduoti (pakeisti) teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantį pažymėjimą, privalo sumokėti konsulinį mokestį (25 Eur) už dokumentų dėl teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančio pažymėjimo išdavimo priėmimą ir perdavimą.

Daugiau informacijos Lietuvos Respublikos pilietybės klausimais rasite adresu Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.migracija.lt

ASMENS DOKUMENTAI

Vykdami į bet kurią užsienio valstybę, Lietuvos Respublikos piliečiai privalo turėti kelionės dokumentą.

Asmens tapatybės kortelė

Asmens tapatybės kortelė yra Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentas, patvirtinantis jo asmens tapatybę ir pilietybę. Asmens tapatybės kortelė yra skirta naudoti Lietuvos Respublikoje ir gali būti naudojama vykti į užsienio valstybes, kurios pripažįsta asmens tapatybės korteles kaip kelionės dokumentą (valstybės, kurios asmens tapatybės korteles pripažįsta galiojančias keliauti, skelbiamos Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainėje <http://keliuok.urm.lt/>). Nuo 2009 m. sausio 1 d. išduodamose asmens tapatybės kortelėse įrašomi asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje ir kvalifikuotas, skirtas pasirašyti dokumentą elektroniniu parašu, sertifikatai.

Lietuvos Respublikoje gyvenantis pilietis nuo 16 metų privalo turėti asmens tapatybės kortelę, jeigu jis neturi galiojančio Lietuvos Respublikos paso arba galiojančio Lietuvos Respublikos piliečio paso (buvo išduodami iki 2003 m. sausio 1 d.). Piliečiui iki 16 metų, taip pat užsienio valstybėje gyvenančiam piliečiui, kuris turi galiojantį pasą, asmens tapatybės kortelė išduodama jo pageidavimu.

Lietuvos Respublikoje gyvenantis pilietis dokumentus dėl asmens tapatybės kortelės išdavimo ar keitimo turi asmeniškai pateikti pasirinktai teritorinei policijos įstaigai, o užsienio valstybėje gyvenantis pilietis – Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai arba pasirinktai teritorinei policijos įstaigai, kai užsienio valstybėje gyvenantis pilietis yra atvykęs į Lietuvos Respubliką.

Pasas

Pasas yra Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentas, patvirtinantis jo asmens tapatybę ir pilietybę ir skirtas vykti į užsienio valstybes ir naudoti Lietuvos Respublikoje.

Lietuvos Respublikoje gyvenantis pilietis nuo 16 metų privalo turėti pasą, jeigu jis neturi galiojančios asmens tapatybės kortelės ar galiojančio Lietuvos Respublikos piliečio paso (buvo išduodami iki 2003 m. sausio 1 d.).

Lietuvos Respublikoje gyvenantis pilietis dokumentus dėl paso išdavimo ar keitimo turi asmeniškai pateikti pasirinktai teritorinei policijos įstaigai, o užsienio valstybėje gyvenantis pilietis – Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai arba pasirinktai teritorinei policijos įstaigai, kai užsienio valstybėje gyvenantis pilietis yra atvykęs į Lietuvos Respubliką.

Bendra informacija

Praradęs asmens tapatybės kortelę ar pasą pilietis apie tai turi pranešti teritorinei policijos įstaigai arba Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai. Pranešimą apie asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančio dokumento praradimą pilietis gali pateikti ir elektroniniu būdu, prisijungęs prie Viešųjų paslaugų, susijusių su asmens ir kitų dokumentų išdavimu, konsultavimu, teikimo Lietuvos Respublikos piliečiams ir užsieniečiams informacinės sistemos. Prarasta asmens tapatybės kortelė ar prarastas pasas skelbiami negaliojančiais.

2016 m. liepos 1 d. įsigalioja nauja tvarka, kai praradus asmens tapatybės kortelę ar pasą arba kai asmens tapatybės kortelė ar pasas tampa netinkami naudoti, pasibaigia jų galiojimo laikas ar užsienio valstybėje esantis pilietis neturi galiojančio kelionės dokumento, piliečio, pageidaujancio tęsti kelionę, prašymu Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybė ar konsulinė įstaiga galės išduoti laikiną kelionės dokumentą – laikiną pasą, kuris galios ne ilgiau kaip vienus metus.

Informacija apie asmens tapatybės kortelių ir pasų išdavimą skelbiama Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos tinklalapyje www.policija.lt.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad nuo 2011 m. gegužės 2 d. asmens tapatybės kortelių ir pasų Lietuvos Respublikos piliečiams išdavimą organizuoja ir teritorinių policijos įstaigų veiklą asmens tapatybės kortelių ir pasų išdavimo srityje koordinuoja ir kontroliuoja Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Asmens grįžimo pažymėjimas

Asmens grįžimo pažymėjimas išduodamas:

- Lietuvos Respublikos piliečiams, jeigu jiems esant užsienio valstybėje, pasas arba asmens tapatybės kortelė prarandami, tampa netinkami naudoti ar pasibaigia jų galiojimo laikas ir jei jie užsienio valstybėje neturi kito galiojančio ar tinkančio kelionės dokumento;
- asmenims be pilietybės, turintiems leidimą gyventi Lietuvoje, grįžti į Lietuvą, jiems užsienio valstybėje praradus kelionės dokumentą, jam tapus netinkamu naudoti ar pasibaigus jo galiojimo laikui ir jei jie neturi kito galiojančio ar tinkančio kelionės dokumento;
- užsienio valstybėje gimusiems nepilnamečiams vaikams, kurių tėvai arba vienas iš tėvų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, jeigu jiems nebuvo išduoti Lietuvos Respublikos pasai ar asmens tapatybės kortelės ir jei jie neturi kito galiojančio ar tinkančio kelionės dokumento;
- užsienio valstybės piliečiams, vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ar Europos Sąjungos teisės aktais.

Asmens grįžimo pažymėjimus išduoda Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių ar konsulinių įstaigų konsuliniai pareigūnai.

Jei buvimo valstybėje nėra pasiekiamos Lietuvos Respublikos atstovybės, laikinąjį kelionės dokumentą (Emergency Travel Document) gali išduoti bet kurios kitos Europos Sąjungos valstybės narės diplomatinė atstovybė ar konsulinė įstaiga.

TEISINĖ INFORMACIJA

Vaikų laikino išvykimo į užsienio valstybes tvarka

Lietuvos Respublikoje gyvenančio vaiko išvykimas į užsienio valstybes yra laikinas, kai nedeklaruojama kita vaiko gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Į bet kurią užsienio valstybę išvykstantis vaikas privalo turėti galiojantį vieną iš asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančių dokumentų. Vaiko asmens dokumentai, patvirtinantys vaiko asmens tapatybę bei pilietybę ir skirti vykti į užsienio valstybes, yra Lietuvos Respublikos pasas ir asmens tapatybės kortelė (gali būti naudojama vykti į užsienio valstybes, su kuriomis yra sudarytos atitinkamos tarptautinės sutartys ar susitarimai, t.y. į visas Europos Sąjungos šalis, Islandiją, Juodkalniją, Kroatiją, Makedoniją, Norvegiją, San Mariną, Serbiją, Šveicariją).

Būtina žinoti, kad vaiko gimimo liudijimas nėra laikomas asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinantis dokumentas, todėl nepilnametis negali su šiuo dokumentu vykti į užsienį.

Svarbu! Vaikų asmens dokumentai galioja trumpesnę laiką (2-5 metus), todėl, ruošdami vaiką kelionei, tėvai turėtų atkreipti dėmesį į jo kelionės dokumento galiojimo laiką.

Jeigu vaiko kelionės tikslas – Šengeno valstybė, tėvų ar vieno iš tėvų sutikimas nėra reikalingas.

Tačiau vaikui išvykstant iš Šengeno erdvės, užsienio valstybės pasienio pareigūnams gali prirreikti pateikti vieno iš tėvų sutikimą. Užsienio valstybės pasienio pareigūnai gali pareikalauti pateikti sutikimą jiems suprantama kalba arba jo vertimą.

Jei vaikas išvyksta vienas arba su jį lydintiu asmeniu, Lietuvos Respublikos pasienio kontrolės punkto pareigūnams turi būti pateikiamas bent vieno iš tėvų arba globėjo (rūpintojo) rašytinis sutikimas vaikui išvykti. Sutikimą duodančio (-ių) tėvo (-ų) parašo tikrumas turi būti paliudytas notaro arba Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos pareigūno, arba seniūno. Jeigu vaiko pavardė nesutampa su kartu su vaiku vykstančio vieno iš tėvų pavarde, Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnams pareikalavus turi būti pateikiamas vaiko gimimo liudijimas. Vaikų grupėms išvykstant į ekskursijas, turistines keliones ar kitas organizuotas keliones be nurodyto asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančio dokumento būtinas kelionės organizatoriaus pasirašytas ir jo antspaudu patvirtintas vaikų ir juos lydintųjų asmenų vardinis sąrašas bei šio rašto kopija. Vaiko duomenys į sąrašą gali būti įtraukiami tik gavus bent vieno iš vaiko tėvų arba globėjo (rūpintojo) rašytinį sutikimą. Apie globojamo (rūpinamo) vaiko išvykimą į užsienio valstybę, nepriklausančią Šengeno erdvei, būtina prieš tris dienas raštu informuoti savivaldybės vaiko teisių apsaugos tarnybą (skyrių), nurodant kelionės tikslą, trukmę ir šalį, į kurią vaikas išvyksta.

Vaikui, vykstančiam į užsienio valstybes, nepriklausančias Šengeno erdvei, su vienu iš tėvų, kito rašytinis sutikimas nėra būtinas.

Išsamesnė informacija apie nepilnamečių išvykimą į užsienio valstybes skelbiama Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.pasienis.lt.

Užsienyje sudarytų civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą Lietuvoje

Užsienio valstybėse įregistruoti civilinės būklės aktai (gimimas, santuoka, ištuoka, mirtis) turi būti įtraukti į apskaitą ir Lietuvos Respublikoje. Prašymai ir dokumentai pateikiami civilinės metrikacijos skyriui pagal asmens gyvenamąją vietą arba Lietuvos Respublikos diplomatinėi atstovybei ar konsulinei įstaigai. Užsienyje išduoti dokumentai turi būti legalizuoti ir išversti į lietuvių kalbą.

Kai asmuo neturi gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, tai užsienio valstybėje įregistruotas civilinės būklės aktas įtraukiamas į apskaitą paskutinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos įstaigoje arba Vilniaus miesto civilinės metrikacijos įstaigoje. Kartu norėtume leidinio skaitytojus informuoti apie 2010 m. sausio 29 d. įsigaliojusią Konvenciją dėl išrašų iš civilinės būklės aktų įrašų išdavimo įvairiomis kalbomis (toliau - konvencija). Pagal šios

konvencijos nuostatas valstybių, kurios yra šios konvencijos dalyvės, civilinės būklės aktų (gimimo, santuokos, mirties) išrašai, išduoti pagal konvencijos patvirtintą formą, be jokių papildomų formalumų (legalizavimo, tvirtinimo pažyma (*Apostille*) ar vertimo) priimami Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos įstaigose. Valstybės, prisijungusios prie šios konvencijos, yra: Austrija, Belgija, Bosnija ir Hercegovina, Italija, Ispanija, Juodkalnija, Kroatija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Makedonija, Moldova, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Serbija, Slovėnija, Šveicarija, Turkija, Vokietija, Estija, Bulgarija, Rumunija.

Užsienio valstybėje išduotų dokumentų galiojimas Lietuvos Respublikoje

Norint, kad užsienio valstybėje išduoti dokumentai būtų priimami Lietuvos Respublikoje, jie turi būti legalizuoti arba patvirtinti pažyma (*Apostille*) kompetentingų dokumentą išdavusios valstybės institucijų.

Dokumentų, išduotų valstybėse, prisijungusiose prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, tikrumas turi būti patvirtinamas tik dokumento kilmės valstybėje, pažymint jį specialia Konvencijoje nustatyta pažyma (*Apostille*). Daugiau informacijos apie priėmimo konvencijos prisijungusias valstybes ir pažyma (*Apostille*) dokumentus tvirtinančias kompetentingas institucijas rasite čia: www.hcch.net.

Dokumentai, išduoti valstybėse, neprisijungusiose prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, turi būti legalizuoti juos išdavusios valstybės kompetentingoje institucijoje. Paprastai tai yra tos valstybės Užsienio reikalų ministerija ar diplomatinė atstovybė ar konsulinė įstaiga. Užsienio valstybėse išduoti ir legalizuoti dokumentai turi būti papildomai legalizuoti Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsuliniame departamente arba Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose. Daugiau informacijos apie dokumentų legalizavimą Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsuliniame departamente rasite čia: <http://keliauk.urm.lt/>.

Oficialių dokumentų, išduotų Rusijos Federacijoje, Baltarusijos Respublikoje, Estijos Respublikoje, Moldovos Respublikoje, Ukrainoje ir Latvijos Respublikoje, legalizuoti ar tvirtinti pažyma (*Apostille*) nereikia.

ES valstybių narių piliečių ir jų šeimos narių gyvenimas Lietuvos Respublikoje

Užsienietis, kuris yra vienas iš Europos Sąjungos valstybių narių pilietis (toliau – ES pilietis), gali atvykti į Lietuvos Respubliką ir būti joje ne ilgiau negu 90 dienų per 180 dienų laikotarpį, skaičiuojant nuo pirmosios atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos. Europos laisvosios prekybos asociacijos šalių piliečiams taikomos tokios pat nuostatos kaip ir ES piliečiams.

ES piliečių laikinas gyvenimas Lietuvos Respublikoje

ES piliečiams ir jų šeimos nariams arba kitiems asmenims, kurie pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise (toliau – kitas asmuo), atvykusiems gyventi į Lietuvos Respubliką ilgiau negu 90 dienų per 180 dienų laikotarpį ir turintiems teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, jų teisei laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti išduodama vidaus reikalų ministro nustatytos formos pažyma (toliau – pažyma). Ši pažyma galioja 5 metus nuo sprendimo išduoti pažymą priėmimo arba numatomą ES piliečio gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpį, jei šis laikotarpis yra trumpesnis negu 5 metai.

ES pilietis turi teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, jeigu jis:

- yra darbuotojas arba savarankiškai dirbantis asmuo;
- turi sau ir savo šeimos nariams, jei jie atvyksta kartu su juo arba pas jį, pakankamai

išteklių pragyventi Lietuvos Respublikoje ir turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą;

- yra priimtas mokytis į švietimo įstaigą pagal bendrojo ugdymo arba profesinio mokymo programą (programas), studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas) arba į doktorantūrą, pakviestas stažuoti, tobulinti kvalifikacijos, turi sau ir savo šeimos nariams, jeigu jie atvyksta kartu su juo arba pas jį, pakankamai išteklių pragyventi Lietuvos Respublikoje ir turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą;

- yra ES piliečio, turinčio teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, šeimos narys ar kitas asmuo, kuris atvyksta kartu su juo arba pas jį.

ES piliečio šeimos narys, kuris nėra ES pilietis, arba kitas asmuo, atvykęs gyventi į Lietuvos Respubliką ilgiau negu 90 dienų per 180 dienų laikotarpį kartu su ES piliečiu arba pas jį, turi teisę gauti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo laikinai gyventi šalyje kortelę (toliau – kortelė). Kortelė išduodama ES piliečio, turinčio teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, šeimos nariui arba kitam asmeniui, arba Lietuvos Respublikos piliečio, pasinaudojusio laisvo judėjimo Europos Sąjungoje teise, šeimos nariui arba kitam asmeniui, kai jis atvyksta gyventi į Lietuvos Respubliką.

Kortelė suteikia ES piliečio šeimos nariui arba kitam asmeniui, kuris nėra ES pilietis, teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. Šis dokumentas išduodamas ir pakeičiamas 5 metams arba numatomam ES piliečio gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiui, jei šis laikotarpis yra trumpesnis negu 5 metai.

Dokumentai dėl pažymos ir kortelės išdavimo, pakeitimo pateikiami teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui (toliau – migracijos tarnyba), kurios aptarnaujamoje teritorijoje užsienietis ketina deklaruoti gyvenamąją vietą ar siekia būti įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą.

ES piliečio prašymas išduoti ar pakeisti pažymą turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo šio prašymo migracijos tarnyboje dienos.

ES piliečio šeimos nario ar kito asmens prašymas dėl kortelės išdavimo ar pakeitimo turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo migracijos tarnybai dienos.

ES piliečių ir jų šeimos narių nuolatinis gyvenimas Lietuvos Respublikoje

ES pilietis, kuris teisėtai gyveno Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus arba kuris turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Pilietybės įstatymo nustatyta tvarka, arba kuris yra lietuvių kilmės asmuo, arba atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu kaip jo šeimos narys, įgyja teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Teisę nuolat gyventi įgijusio ES piliečio šeimos nariai arba kiti asmenys, kurie pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, taip pat įgyja teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, jeigu jie teisėtai gyveno joje pastaruosius 5 metus su ES piliečiu arba jie yra ES piliečio, turinčio teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka arba lietuvių kilmės asmens, šeimos nariai.

Teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje taip pat įgyja pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 101(1) **straipsnio 1 dalyje nurodyti** ES piliečio šeimos nariai, kurie teisėtai gyveno Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus.

Teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje taip pat suteikiama ES piliečiui arba jo šeimos nariui, kuris teisėtai gyveno Lietuvos Respublikoje trumpiau negu 5 metus, jeigu jis atitinka bent vieną iš Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 105 straipsnio 1 dalyje nustatytų pagrindų. Tokiam ES piliečiui arba jo šeimos nariui įgijus teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, šią teisę įgyja ir kartu su juo Lietuvos Respublikoje gyvenantys šeimos nariai.

ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti išduodama neterminuotai galiojanti vidaus reikalų ministro nustatytos formos pažyma ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti.

ES piliečio šeimos nariui arba kitam asmeniui, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, jeigu jie nėra ES piliečiai, jų teisei nuolat gyventi Lietuvos

Respublikoje patvirtinti išduodama [Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė](#). Ši kortelė įforminama 10 metų, o praėjus šiam terminui – keičiama.

Vaikui, gimusiam ES piliečio gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu, išduodamas toks pat kaip abiejų tėvų ar vieno iš jų turimas dokumentas.

ES narės pilietis, turintis pažymą ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti ir kurio gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu gimė vaikas, nepaisant jo gimimo vietos, ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo jo vaiko gimimo dienos turi kreiptis į teritorinės policijos įstaigos migracijos padalinį, kurio aptarnaujamoje teritorijoje ES pilietis ketina deklaruoti ar yra deklaravęs gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, dėl pažymos ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti ar Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės išdavimo.

ES pilietis, [norėdamas gauti pažymą ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti](#), sumoka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliavą už pažymos išdavimą ir teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui, kurio aptarnaujamoje teritorijoje jis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, pateikia:

1) nustatytos formos prašymą išduoti pažymą ES piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti;

2) galiojantį ES piliečio pasą ar asmens tapatybės kortelę;

3) dokumentus, patvirtinančius Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytą teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje įgijimo, suteikimo ar pažymos piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti išdavimo pagrindą;

4) jeigu prašyme išduoti pažymą piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti nurodyti ES piliečio asmens duomenys nesutampa su jo asmens duomenimis Užsieniečių registre ir / ar Lietuvos Respublikos gyventojų registre – asmens duomenų keitimą patvirtinančius dokumentus (civilinės būklės aktų įregistravimo liudijimus, teismo sprendimą atkurti, papildyti, pakeisti ar ištaisyti civilinės būklės akto įrašą ar kt.).

Prašymas išduoti pažymą piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti turi būti išnagrinėtas ir ši pažyma turi būti išduota ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui dienos. Pažyma piliečio teisei nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti ES piliečiui išsiunčiama registruotu paštu.

ES piliečio šeimos narys ar kitas asmuo, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmenų judėjimo teise, [norėdamas gauti Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę](#), sumoka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliavą už dokumentų išduoti šią kortelę tvarkymą ir teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui, kurio aptarnaujamoje teritorijoje jis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, pateikia:

1) nustatytos formos prašymą išduoti Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę;

2) galiojantį kelionės dokumentą;

3) dokumentus, patvirtinančius Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytą teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje įgijimo, suteikimo ar Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės išdavimo pagrindą;

4) jeigu prašyme išduoti Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę nurodyti ES piliečio šeimos nario ar kito asmens, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmenų judėjimo teise, asmens duomenys nesutampa su jo asmens duomenimis Užsieniečių registre ir / ar Lietuvos Respublikos gyventojų registre – asmens duomenų keitimą patvirtinančius dokumentus (civilinės būklės aktų įregistravimo liudijimus, teismo sprendimą atkurti, papildyti, pakeisti ar ištaisyti civilinės būklės akto įrašą ar kt.).

Prašymas išduoti Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui dienos. ES piliečio šeimos narys ar kitas asmuo, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmenų judėjimo teise, apie priimtą sprendimą išduoti Sajungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę informuojamas pranešimu, kurį gavęs jis turi kreiptis į teritorinės policijos įstaigos migracijos padalinį dėl šios kortelės įforminimo.

Daugiau informacijos apie ES piliečių teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje galima rasti Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.migracija.lt.

Užsieniečių, kurie nėra ES piliečiai ar jų šeimos nariai ar kiti asmenys, kurie pagal ES teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, gyvenimas Lietuvos Respublikoje

Užsieniečiams, kurie nėra ES piliečiai ar jų šeimos nariai ar kiti asmenys, kurie pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, išduodami šie leidimai gyventi Lietuvos Respublikoje:

- 1) leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi);
- 2) Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos Sąjungoje (toliau – leidimas nuolat gyventi).

Leidimas laikinai gyventi suteikia užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje jame nurodytą laiką. Leidimas laikinai gyventi paprastai išduodamas vieniems metams, tačiau gali būti išduotas ir ilgesniam ar trumpesniam laikui. Lietuvių kilmės asmenims ir užsieniečiams, turintiems teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, leidimas laikinai gyventi išduodamas penkeriems metams.

Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu:

- jis turi teisę atkurti į Lietuvos Respublikos pilietybę;
- jis yra lietuvių kilmės asmuo;
- yra šeimos susijungimo atvejis;
- jis ketina dirbti;
- jis ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą;
- jis užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla;
- jis ketina mokytis;
- jam yra nustatyta globa (rūpyba) arba jis yra paskirtas globėju (rūpintoju);
- jis yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis;
- jis ketina pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija, dirbti kaip dėstytojas, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas;
- jis kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje yra įgijęs ilgalaikio gyventojų statusą ir turi tos valstybės išduotą leidimą gyventi.

Leidimas laikinai gyventi taip pat gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu jam suteikta laikinoji ar papildoma apsauga, dėl pavojingos organizmo būklės jis negali išvykti ir jam reikalinga neatidėliotina būtinoji medicinos pagalba, taip pat jeigu užsieniečio negalima grąžinti į užsienio valstybę arba išsiųsti iš Lietuvos Respublikos.

Prašymą išduoti pirmąjį leidimą laikinai gyventi ir kitus dokumentus užsienietis turi pateikti Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai, o užsienietis, esantis Lietuvos Respublikoje teisėtai, – teritorinės policijos įstaigos migracijos padaliniiui (toliau – migracijos tarnyba), kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina apsigyventi. Tačiau tokio prašymo pateikimas nesuteikia teisės užsieniečiui būti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki bus išnagrinėtas užsieniečio prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi ir priimtas sprendimas. Prašymą pakeisti (išduoti naują) leidimą laikinai gyventi užsienietis pateikia migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje gyvena.

Užsieniečio prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip **per 4 mėnesius** nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos, o užsieniečio, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, – ne vėliau kaip **per 2 mėnesius** nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos. Užsieniečio, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą ir pateikia darbdavio įsipareigojimą jį įdarbinti pagal darbo sutartį ir

mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnį negu 3 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai, prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip **per 1 mėnesį** nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos. Užsieniečio prašymas pakeisti (t. y. išduoti naują) leidimą laikinai gyventi išnagrinėjamas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos (dėl šio leidimo turi būti kreipiamasi likus ne mažiau kaip 2 mėn. iki turimo leidimo laikinai gyventi galiojimo laiko pabaigos, bet ne anksčiau kaip prieš 4 mėn.). Pažymėtina, kad užsieniečio prašymu prašymas išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi gali būti nagrinėjamas ir skubos tvarka. Nagrinėjant užsieniečio prašymą išduoti ar paleisti leidimą laikinai gyventi skubos tvarka, minėti terminai trumpinami per pusę.

Migracijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos arba migracijos tarnybai, kuriai buvo pateiktas prašymas pakeisti (t. y. išduoti naują) leidimą laikinai gyventi, priėmus sprendimą išduoti (pakeisti) šį leidimą, užsienietis, gavęs apie tai pranešimą, dėl leidimo įforminimo turi kreiptis į migracijos tarnybą, kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina apsigyventi arba gyvena. Šis sprendimas nesuteikia teisės užsieniečiui būti Lietuvos Respublikoje be vizos arba viršyti bevizio buvimo laiką. Pateikiant dokumentus leidimui laikinai gyventi įforminti, užsieniečio buvimas Lietuvos Respublikoje turi būti teisėtas.

Sprendimas išduoti (pakeisti) užsieniečiui leidimą laikinai gyventi netenka galios, jei užsienietis juo nepasinaudoja 3 mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos.

Leidimas nuolat gyventi – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantis užsieniečio nuolatinio gyventojų statusą. Leidimas nuolat gyventi įforminamas 5 metams, o praėjus šiam terminui – keičiamas.

Leidimas nuolat gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu jis:

1) turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Pilietybės įstatymo nustatyta tvarka (leidimas nuolat gyventi išduodamas ir šio užsieniečio šeimos nariams, atvykstantiems gyventi kartu su juo ir kartu gyvenantiems);

2) yra lietuvių kilmės asmuo (leidimas nuolat gyventi išduodamas ir šio užsieniečio šeimos nariams, atvykstantiems gyventi kartu su juo ir kartu gyvenantiems);

3) atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu kaip jo šeimos narys;

4) neteko Lietuvos Respublikos pilietybės, tačiau gyvena Lietuvos Respublikoje;

5) yra nepilnametis užsienietis (18 metų nesukakęs užsienietis), gimęs Lietuvos Respublikoje ar ne Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai ar vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Lietuvos Respublikoje, arba turi leidimą nuolat gyventi;

6) gavo pabėgėlio statusą Lietuvos Respublikoje;

7) pragyveno Lietuvos Respublikoje be pertraukos pastaruosius 5 metus ir turėjo leidimą laikinai gyventi*;

8) pragyveno Europos Sąjungos valstybėje narėje be pertraukos pastaruosius 5 metus, iš kurių ne mažiau kaip 2 metus be pertraukos – Lietuvos Respublikoje, ir turėjo leidimą laikinai gyventi, išduotą pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 straipsnio 1 dalies 4¹ punktą*;

9) pateikia teismo sprendimą, kuriuo nustatytas juridinis faktas, kad gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje (teisme užsienietis privalo įrodyti, kad jis: turi teisėtą pragyvenimo šaltinį Lietuvos Respublikoje, moka pajamų ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytus mokesčius ar įmokas ir turi gyvenamąją patalpą Lietuvos Respublikoje);

10) pragyveno užsienio valstybėje laikotarpį, ne ilgesnį negu nurodyta Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 54 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje neįgijo ilgalaikio gyventojų statuso, o iki apsigyvenimo užsienio valstybėje gyveno Lietuvos Respublikoje ir turėjo leidimą nuolat gyventi.

* Leidimas nuolat gyventi gali būti išduotas, jeigu užsienietis išlaikė valstybinės kalbos egzaminą ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą. Šis reikalavimas netaikomas asmenims, kuriems sukako 75 metai, asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis (iki 2007 m. birželio 30 d. – I grupės invalidai), ir asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta

tvarka yra nustatytas specialiųjų poreikių lygis, taip pat sunkiomis chroninėmis psichikos ligomis sergantiems asmenims ir užsieniečiams, kurių anksčiau turėtas leidimas nuolat gyventi buvo panaikintas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 54 straipsnio 1 dalies 3 ar 4 punkte nustatytais pagrindais.

Užsienietis, norėdamas gauti leidimą nuolat gyventi, sumoka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliavą už nagrinėjimą ir Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) tiesiogiai arba per teritorinės policijos įstaigos migracijos padalinį, kurio aptarnaujamoje teritorijoje jis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, pateikia:

1) nustatytos formos prašymą išduoti leidimą nuolat gyventi;

2) galiojantį kelionės dokumentą;

3) dokumentą, patvirtinantį, kad turi pakankamai lėšų pragyventi Lietuvos Respublikoje ne mažiau nei vienus metus (šis dydis paskaičiuojamas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi vieną kalendorinį mėnesį Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, padauginus iš 12 mėnesių) ir / ar gauna reguliarių pajamų, ne mažesnių už Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi. Kai užsienietis yra išlaikomas šeimos nario, pateikiamas šio šeimos nario įsipareigojimas išlaikyti užsienietį ir dokumentas, patvirtinantis, kad jis turi pakankamai lėšų sau ir užsieniečiui pragyventi Lietuvos Respublikoje ne mažiau nei vienus metus (šis dydis paskaičiuojamas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi vieną kalendorinį mėnesį Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, padauginus iš 12 mėnesių ir gautą sumą padauginus iš šeimos nario išlaikomų asmenų, įskaitant patį šeimos narį, skaičiaus) ir / ar gauna reguliarių pajamų sau ir užsieniečiui pragyventi Lietuvos Respublikoje, kurių dydis, tenkantis kiekvienam šeimos nario išlaikomam asmeniui, įskaitant patį šeimos narį, yra ne mažesnis už Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi;

4) dokumentus, patvirtinančius Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatyta leidimo nuolat gyventi išdavimo pagrindą;

5) jeigu prašyme išduoti leidimą nuolat gyventi nurodyti užsieniečio asmens duomenys nesutampa su jo asmens duomenimis Užsieniečių registre ir / ar Lietuvos Respublikos gyventojų registre (toliau – Gyventojų registras) – asmens duomenų keitimą patvirtinančius dokumentus (civilinės būklės aktų įregistravimo liudijimus, teismo sprendimą atkurti, papildyti, pakeisti ar ištaisyti civilinės būklės akto įrašą ar kt.).

Užsieniečio prašymas išduoti leidimą nuolat gyventi nagrinėjamas iki 4 mėnesių nuo prašymo pateikimo dienos (skubos tvarka – iki 2 mėnesių). Priimtas sprendimas išduoti užsieniečiui leidimą nuolat gyventi galioja 6 mėnesius nuo šio sprendimo priėmimo dienos (šiuo laikotarpiu užsienietis gali kreiptis į teritorinės policijos įstaigos migracijos padalinį dėl leidimo nuolat gyventi įforminimo).

Daugiau informacijos apie leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimą galima rasti Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos svetainėje www.migracija.lt.

Gyvenamosios vietos deklaravimas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymu, gyvenamąją vietą privalo deklaruoti:

- Lietuvos Respublikos piliečiai, atvykę gyventi į Lietuvos Respubliką ilgiau kaip 183 dienoms per metus; keičiantys gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje; išvykstantys iš Lietuvos Respublikos ilgesniam kaip šešių mėnesių laikotarpiui.

- Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiai, atvykę gyventi į Lietuvos Respubliką ilgiau kaip tris mėnesius per pusę metų ir Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatyta tvarka įgiję teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, keičiantys gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje ar išvykstantys iš Lietuvos Respublikos ilgesniam kaip šešių mėnesių laikotarpiui.

- Leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje turintys užsienio valstybių piliečiai privalo deklaruoti gyvenamąją vietą atvykę gyventi į Lietuvos Respubliką; keisdami gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje; išvykdami iš Lietuvos Respublikos ilgesniam kaip šešių mėnesių laikotarpiui.

Gyvenamoji vieta deklaruojama seniūnijoje pagal asmens gyvenamąją vietą, o jeigu savivaldybėje seniūnija neįsteigta arba savivaldybės teritorija nepriskirta seniūnijai - kitame savivaldybės administracijos padalinyje, kuriam pavesta įgyvendinti deklaravimo įstaigos funkciją. Asmenys, išvykstantys ilgesniam nei 6 mėnesių laikotarpiui, ir nepateikę deklaracijų prieš išvykstant, išvykimą gali deklaruoti Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose arba internetu per e-valdžios portalą www.epaslaugos.lt, jie gali save identifikuoti per internetinės bankininkystės sistemas ar patvirtinti deklaraciją kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatu.

Daugiau informacijos gyvenamosios vietos deklaravimo klausimais galite rasti Gyventojų registro tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.gyvreg.lt ir Lietuvos savivaldybių interneto svetainėje www.savivaldybes.lt

Teisinė pagalba

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas suteikia asmenims teisę pasinaudoti valstybės garantuojama pirmine ir antrine teisine pagalba.

Pirminė teisinė pagalba – tai teisinė informacija, teisinės konsultacijos, dokumentų, skirtų valstybės ir savivaldybių institucijoms, išskyrus procesinius dokumentus, rengimas. Ši teisinė pagalba apima taip pat patarimus dėl ginčo sprendimo ne teismo tvarka, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo ir taikos sutarties parengimą. Norint gauti pirminę teisinę pagalbą, reikia kreiptis į savivaldybės vykdomąją instituciją pagal savo deklaruotą gyvenamąją vietą arba, jei jūs neturite gyvenamosios vietos, į savivaldybės, kurioje gyvenate, vykdomąją instituciją bei prašyti, kad Jums būtų suteikta nemokama pirminė teisinė pagalba. Šią pagalbą turi teisę gauti visi teisėtai Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse gyvenantys asmenys bei kiti Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nurodyti asmenys, nepriklausomai nuo jų turto ir pajamų lygio.

Antrinė teisinė pagalba – tai dokumentų rengimas, gynyba ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimas išankstinio ginčo sprendimo ne teisme atveju, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Be to, ši teisinė pagalba apima bylinėjimosi išlaidų bylose, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusių išlaidų ir su baudžiamojoje byloje pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusių išlaidų atlyginimą. Antrinę teisinę pagalbą asmenys gauna tada, kai jų turtas ir metinės pajamos neviršija Vyriausybės nustatytų turto ir pajamų lygių teisei pagalbai gauti arba jie yra priskirtini įstatymo 12 straipsnyje nurodytiems asmenims, kuriems teisinė pagalba teikiama neatsižvelgiant į jų turtinę padėtį (pavyzdžiui, asmenys, gaunantys socialinę pašalpą, nukentėjusieji dėl nusikaltimų atsiradusios žalos atlyginimo, asmenys, kuriems yra nustatytas sunkus neįgalumas arba kurie yra pripažinti nedarbingais, arba sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis ir kt.).

Asmenys, norėdami prisiteisti arba priverstinai išsiieškoti jau priteistą išlaikymą iš kitose ES valstybėse narėse gyvenančių skolininkų, turėtų kreiptis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą arba Vaikų išlaikymo fondo administraciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Šios institucijos bendradarbiauja su kitose ES valstybėse narėse esančiomis institucijomis padėdamos išlaikymo kreditoriams bei skolininkams pareikšti savo teises kitoje valstybėje narėje pateikiant prašymus dėl jau priimtų teismo sprendimų pripažinimo, vykdytinumo ir vykdymo, tokių sprendimų keitimo arba sprendimų priėmimo. Visos paslaugos, kurios yra teikiamos pareiškėjams (pvz., informacijos bei duomenų teikimas, prašymų, susijusių su teismų sprendimų pripažinimu, vykdytinumu ir vykdymu, tokių sprendimų keitimu arba sprendimų priėmimu,

perdavimas ir priėmimas, su tokiais prašymais susijusio proceso pradėjimas ir t.t.) yra nemokamos. Platesnė informacija pateikiama internetiniame tinklalapyje vilnius.teisinepagalba.lt.

Daugiau informacijos galite rasti interneto svetainėje www.teisinepagalba.lt.

KITA INFORMACIJA

Tarnyba Lietuvos kariuomenėje

Profesinė karo tarnyba

Lietuvos kariuomenėje kiekvienam sudarytos sąlygos siekti karjeros, mokytis, pasinaudoti profesinio tobulinimosi galimybėmis Lietuvos ir užsienio šalių karinėse mokyklose. Profesinės karo tarnybos karių pajamų dydis prasideda nuo 680 eurų (įskaitant tarnybinį atlyginimą, maistpinigius ir butpinigius) ir didėja priklausomai nuo karinio laipsnio ir išstarnautų metų. Kariams taikomos šios socialinės garantijos: kariai draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu, valstybiniu socialiniu nedarbo, pensijų draudimu, o išstarnavę įstatymo nustatytą laiką ir išleisti į atsargą, įgyja teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją; kariams taip pat teikiama visapusiška medicinos priežiūra ir įvairios reabilitacinės programos; visų karių gyvybė ir sveikata privalomai draudžiama nuo nelaimingų atsitikimų tarnyboje; kariai tarnybos laikotarpiu aprūpinami maistu arba jiems mokama nustatyto dydžio pinigine kompensacija, tam tikrais atvejais mokamos kelionės į tarnybą ir atgal išlaidų pinigine kompensacija, visiems kariams mokami butpinigiai, ligos ir motinystės pašalpos, kitos išmokos, teikiama psichosocialinė parama.

Privalomoji pradinė karo tarnyba

Privalomoji pradinė karo tarnyba (toliau - PPKT) - tai galimybė įgyti karinį pasirengimą, siekti karjeros Lietuvos kariuomenėje, atlikti pareigą Tėvynei. PPKT gali būti atliekama 3 būdais: 1) atliekant nuolatinę privalomąją karo tarnybą (toliau – NPPKT); 2) dalyvaujant baziniuose kariniuose mokymuose (toliau – BKM); 3) dalyvaujant jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose (toliau – JKVM).

Nuolatinė privalomoji karo tarnyba

Į NPPKT šaukiami 19-26 metų amžiaus vyrai, neatlikę karo prievolės. Savanoriškai stoti į NPPKT karių gretas gali 18-38 metų amžiaus vaikinai ir merginos. Nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos trukmė – 9 mėnesiai. NPPKT kariai gauna pilną valstybės išlaikymą (apgyvendinimas, maitinimas, apranga, sveikatos priežiūra, psichologinė parama, socialinis ir gyvybės draudimai).

Kiekvienam šauktiniui NPPKT kariui per mėnesį mokama 140,60 eurų išmoka buitiniams išlaidoms padengti. Be to, atsižvelgiant į šauktinio tarnybos vertinimą, kas mėnesį bus kaupiama speciali lėšų suma, kuri bus išmokama asmeniui atlikus tarnybą. Jos dydis priklausys nuo atliktos tarnybos vertinimo rezultato. Asmens tarnybą įvertinus labai gerai už vieną tarnybos mėnesį bus skaičiuojamos keturios bazinės socialinės išmokos (152 eurų), gerai įvertintiems – trys bazinės socialinės išmokos (114 eurų), patenkinamai – dvi bazinės socialinės išmokos (76 eurai). Šis kaupiamasis fondas dar padidės 25%, jeigu asmuo į privalomąją karo tarnybą atvyks savo noru. NPPKT kariams taikomos ir kitos socialinės garantijos: tarnybos laikotarpiu skiriama pinigine parama (57 eurai per mėnesį) už kiekvieną kario vaiką; du kartus per tarnybos laikotarpį suteikiama po 7 kalendorines atostogų dienas, prireikus, papildomos 7 kalendorinių dienų atostogos dėl šeiminių aplinkybių. Atlikusiems NPPKT asmenims teikiama pirmenybė stojant į valstybės tarnybą, jei jie surinko vienodus rezultatus kartu su kitais kandidatais. Aukštosios mokyklos taip pat gali nustatyti lengvatų, suteikiančių jiems pirmenybę stojant į valstybės finansuojamas studijų vietas. Darbdaviams, per 3 mėn. po tarnybos įdarbinusiems karo prievolinkus, 6 mėn. mokama subsidija darbo užmokesčiui (iki 100 proc. apskaičiuotų lėšų nuo darbo užmokesčio ir privalomojo valstybinio

socialinio draudimo įmokos suma, bet ne daugiau kaip 450 eurų). Ta pati garantija taikoma asmeniui grįžus į darbą po NPPKT.

JKVM

JKVM skirti Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams ir absolventams, kurie studijų metu nori įgyti ir karybos žinių. Studentai, baigę šiuos mokymus, gali didžiuotis dar viena įgyta profesija ir atsargos karininko laipsniu. JKVM paprastai vyksta savaitgaliais, o vasarą rengiamos 2 savaitių trukmės lauko taktinės pratybos. Pirmaisiais mokymo metais studentai rengiami eiliniu kariu, antrais - pagal skyriaus vadų, o trečiais – pagal būrių vadų programas.

Asmenims, dalyvaujantiems JKVM, taikomos tos pačios socialinės garantijos kaip ir NPPKT ar BKM, išskyrus: skatinamąsias pinigines išmokas, stojimo į valstybės tarnybą lengvatą, įdarbinimo rėmimą (šios garantijos netaikomos). JKVM taip pat teikiamos trumpesnės atostogos: nepertraukiamai JKVM dalyvaujantiems 2 mėnesius, suteikiamos 3 kalendorinių dienų atostogos, o už kiekvienus 2 paskesnius mėnesius papildomai suteikiamos 3 kalendorinės dienos atostogų (iš viso ne daugiau kaip 9 kalendorinės dienos).

Po JKVM baigimo kariai gali pretenduoti į profesinę karo tarnybą.

JKVM taip pat organizuojami atsižvelgiant ir į studentų specialybes: aukštųjų medicinos mokyklų studentams siūlomi Jaunesniųjų karininkų vadų – karo medikų mokymai, o Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos (Klaipėda) studentams ir absolventams – Jaunesniųjų karininkų vadų – laivo kovinės dalies vadų jūrininkų mokymai

Kario savanorio tarnyba

Tai tarnybos būdas tiems piliečiams, kurie nori derinti civilinį darbą ar studijas su galimybe išmokti karybos. Kario savanorio tarnyba atliekama savaitgaliais, kurių metu kariai palaipsniui mokosi visų su krašto gynyba susijusių dalykų. Už mokymuose praleistą laiką mokamas atlyginimas, atitinkantis kario savanorio civilinį atlyginimą, arba atlyginimas pagal turimą karinį laipsnį (pasirinktinai). Taip pat kariams savanoriams suteikiamos tam tikros socialinės garantijos, apmokamos visos su tarnyba susijusios išlaidos, o išstarnavę savanorių pajėgose bent 4 metus, įgyja teisę į studijų kompensavimą. Pasiekę tam tikrą parengties lygį kariai savanoriai gali pretenduoti į profesinę karo tarnybą ar dalyvauti tarptautinėse operacijose. Išstarnavus ne mažiau kaip 3 metus kariu savanoriu yra įskaitoma PPKT.

Visa informacija apie karo tarnybos būdus, karių aprūpinimą, karjerą, socialines garantijas Lietuvos kariuomenėje yra teikiama interneto puslapiuose www.karys.lt, www.kam.lt, nemokamu tel. 8 800 12340 ar atvykus arba paskambinus į [regioninius karo prievolės centrus](http://regioninius.karo.prievolės.centrus). Su Lietuvos kariuomene, jos struktūra ir padaliniais galite susipažinti internetinėje svetainėje www.kariuomene.kam.lt.

„Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011-2019 metų programa

Istorinės aplinkybės, globalizacijos procesai, ekonominiai, socialiniai ir politiniai motyvai nulėmė tai, kad už Lietuvos ribų įvairiais vertinimais šiandien gyvena daugiau kaip 1 mln. lietuvių kilmės ir iš Lietuvos kilusių asmenų, iš jų - apie 300 tūkst. yra Lietuvos Respublikos piliečiai. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, suvokdama diasporos potencialą ir įvertinusi kitų valstybių bendradarbiavimo su savo diaspora gerą patirtį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 m. kovo

30 d. nutarimu Nr. 389 patvirtino „Globalios Lietuvos“ - Užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą - kūrimo 2011-2019 metų programą (Žin., 2011, Nr. 42-1969). Šiuo metu programą įgyvendina 13 valstybės institucijų, jos įgyvendinimą koordinuoja Užsienio reikalų ministerija.

Programos vertybinis pamatas - idėja, teigianti, kad esame viena Lietuvos tauta, jungiama bendros lietuviškosios tapatybės ir istorinės atminties ir, nepriklausomai kuriame pasaulio krašte gyventume, galime puoselėti lietuviybę, išlaikyti tarpusavio ryšius ir politinius, ekonominius, pilietinius bei kultūrinius ryšius su Lietuva ir įsitraukti į valstybės ir jos gerovės kūrimo procesą. „Globalios Lietuvos“ programa siekiama sutelkti Lietuvos diasporą valstybei stiprinti ir jos vardui garsinti. Siekiant šio tikslo, valstybės institucijų pastangos nukreipiamos dvejomis pagrindinėmis kryptimis:

1) stiprinamos užsienio lietuvių bendruomenės ir organizacijos, remiama jų projektinė veikla, padedama išlaikyti tautiškumą ir sudaromos galimybės mokytis lietuvių kalbos;

2) stiprinami ryšiai su Lietuvos diasporos mokslo, meno, verslo ir kitų sričių profesionalais.

Tikimasi, kad „Globalios Lietuvos“ programos įgyvendinimas paskatins protų apykaitos procesą ir vis daugiau užsienyje gyvenančių motyvuotų lietuvių savo žiniomis, idėjomis ir patirtimi prisidės prie mūsų valstybės ir visuomenės pažangos.

„Globalios Lietuvos“ programoje pažymima, kad apsisprendimas grįžti priklauso nuo daugelio veiksnių, vienas jų - informacijos apie socialines, ekonomines garantijas, darbo ir persikvalifikavimo galimybes Lietuvoje išsamumas ir prieinamumas. Be to, tai gali turėti teigiamą poveikį ir grįžtančiųjų socializacijos, integravimosi į visuomenę ir darbo rinką sėkmei. Šis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sudarytas leidinys padės rasti reikalingą informaciją apie gyvenimą ir darbą Lietuvoje.

„Globalios Lietuvos“ programą įgyvendinančių institucijų informacija ir partnerių teikiamos galimybės:

- Užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento sukurta paskyra socialiniame tinkle Facebook: „Globalus tinklas Lietuvai - Global Lithuania Network“;
- Užsienio lietuvių organizacijų projektų rėmimas (www.urm.lt Globali Lietuva) - Užsienio lietuvių organizacijų veiklos projektų finansavimas);
- Užsienio lietuviams aktuali informacija (www.urm.lt Globali Lietuva);
- Internetinis leidinys: „Gyvenimas ir darbas Lietuvoje“ (www.socmin.lt);
- Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (<http://www.jrd.lt/lt>) - Užsienio lietuvių jaunimo organizacijų veiklos finansavimas;
- Informacija užsienio lietuviams pagal švietimo sritis (www.smm.lt);
- Sveikatos apsaugos ministerijos informacija (www.sam.lt);
- Vyriausiosios rinkimų komisijos informacija (www.vrk.lt);
- Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (www.lrt.lt);
- Kultūros taryba (<http://www.ltkt.lt>);
- Stažuotių/praktikų/mentorystės programos: „Kurk Lietuvai“ (www.kurk.lt), LT Big Brother (www.ltbigbrother.com), PLJS informacija (www.pljs.org->[Karjeros pasiūlymai](http://www.karjeros-pasiulymai.lt)), Lietuvių išeivijos studentų stažuotės (www.stazuote.com);
- Psichologinės konsultacijos emigracijos paliestiems asmenims internetu – VŠĮ „Gera būseną“ (www.psyvirtual.lt);
- Ūkio ministerija (www.ukmin.lt);
- VŠĮ „Versli Lietuva“ (www.verslilietuva.lt);
- VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ (www.investlithuania.com/lt);
- Kūno kultūros ir sporto departamentas (www.kksd.lt);
- Valstybinis turizmo departamentas (www.tourism.lt);
- Migracijos informacijos centras (<http://renkuosilietuva.lt/>).

NAUDINGOS NUORODOS

Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos – www.migracija.lt (pateikiama detali informacija dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, asmens dokumentų piliečiams ir užsieniečiams išdavimo).

Užsienio reikalų ministerija – www.urm.lt (konsulinė informacija skelbiama interneto svetainėje <http://keliauk.urm.lt/>).

Lietuvos statistikos departamentas – www.stat.gov.lt (skelbiama įvairi statistinė informacija, įvairių ūkio veiklų rodikliai bei publikacijos)

Asmens dokumentų išrašymo centras prie Vidaus reikalų ministerijos – www.dokumentai.lt (galimybė gauti informaciją apie asmens dokumento išrašymo eigą).

Gyvenamosios vietos deklaravimo paslauga (www.epaslaugos.lt) (suteikia galimybę internetu deklaruoti išvykimą iš Lietuvos, atvykimą į Lietuvą ir gyvenamosios vietos pakeitimą Lietuvoje).

Informacija apie valstybės garantuojamą pirminę ir antrinę teisinę pagalbą – www.teisinepagalba.lt.

Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos – www.pasienis.lt (pateikiama išsamesnė informacija apie nepilnamečių išvykimą į užsienio valstybes).

Informacija apie karo tarnybos būdus, karių aprūpinimą, karjerą, socialines garantijas Lietuvos kariuomenėje teikiama svetainėse www.karys.lt, www.kam.lt, nemokamu tel. 8 800 12340 ar atvykus arba paskambinus į [regioninius karo prievolės centrus](http://www.regioninius.karo.prievolės.centrus). Su Lietuvos kariuomene, jos struktūra ir padaliniais galite susipažinti internetinėje svetainėje www.kariuomene.kam.lt.

